

Suunnittelun lähtökohtia 2 / 1982

Jakelu:

Pääjohtaja
Ylijohtaja
Osastot

Toimistot

Jaostot

Yhteyshenkilöt/TVL

Laitoksen henkilöstöneuvoston

jäsenet ja varajäsenet

Piirit/10 kpl

SK/5 kpl

Kirjasto/TOHKE

) 1-5 henkilön
) yhteisjakeluna

C. O. 3.3

TVH/ Ta
Elokuu 1982

Suunnittelun lähtökohtia

- ylempien viranomaisten päätöksiä ja kannanottoja
- valtiontaloudellista taustatietoa
- julkaisuluettelossa uudet suunnitteluasiakirjat, selvitykset, kirjat ja säädökset

Yksiköitä pyydetään ilmoittamaan suunnittelun kannalta tarpeellisiksi katsomistaan julkaisuista toimituskunnalle.

Toimittaneet:

Risto Leskinen
Lauri Ali-Mattila
Marita Willberg

TVH / talouststo.

Sisällysluettelo 2 / 1982

	sivu
Vuoden 1982 suunnittelun lähtökohtia Sisällysluettelo	
1. VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSET, KERTOMUKSET JA EDUSKUNNAN KANNANOTOT	1
Laki yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta (382/82)	2
Valtioneuvoston päätös rakennusurakkasopimuksissa käytettävistä indeksiedoista annetun valtioneuvoston päätöksen muuttamisesta (298/82) sekä asiaa koskeva TVH:n kirje (Rtr-47/6.5.82)	3
Hallituksen esitys Eduskunnalle rakennuslain 136 §:n muuttamisesta	6
Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1981 (ote)	9
Kertomus Eduskunnalle niistä toimenpiteistä, joihin Eduskunnan tekemät muistutukset valtiovarain hoidosta ja tilinpidosta vuonna 1979 ovat antaneet aihetta	18
2. MINISTERIÖIDEN OHJEET JA KANNANOTOT	23
Ohjeet toiminta- ja taloussuunnitelmien laatimiseksi vuosille 1984-88 (VM 31.3.82 nro TM 5727)	24
Ohjeet toiminta- ja taloussuunnitelmien laatimiseksi vuosille 1984-88 (LM 11.5.82)	32
Valtiovarainministeriön alustava kannanotto hallinnonalan suunnitelmaan vuosille 1983-86 sekä kehykset vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksen laadintaa varten (VM 26.3.82)	35
Valtiovarainministeriön lausunto liikenneministeriön hallinnonalan tarkistetusta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 1983-87 (alustava kannanotto) (VM 26.3.82)	36

3. RAHA-ASIAT	42
Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen lisäyksistä ja muutoksista vuoden 1982 tulo- ja menoarvioon	43
4. SUHDANNEPOLIITTISET ASIAT	45
Kunnallistalouden puitteita koskevaa neuvottelunettelyä koskeva sopimus sekä siihen liittyvä pöytäkirja (SM 24.6.82) (ote)	46
Suhdannekatsoaus 21.7.82 (VM/kansantalousosasto)	52
Tienrakennuskustannusindeksin kehitysennuste vuodeksi 1983 (21.6.82/Rtr)	56
Tienrakennuskustannusindeksi 1982, toukokuu (TK)	59
Rakennuskustannusindeksi 1982, kesäkuu	60
5. ALUEPOLIITTISET ASIAT	61
Suomenselkä-seurantatyöryhmän väliraportti (VNK) (ote)	62
Iijokilaakso-seurantatyöryhmän välimietintö (VNK) (ote)	73
Lappi-seurantatyöryhmän välimietintö (VNK) (ote)	78
Pohjois-Karjala-seurantatyöryhmän välimietintö (VNK) (ote)	81
Ylä-Savo-seurantatyöryhmän väliraportti (VNK) (ote)	86
Erityisalueuetyöryhmän mietintö (VNK) (ote)	88
6. MUUTA	95
Valtioneuvoston päätös toimenpiteistä valtion viranomaisten kielenkäytön parantamiseksi (497/82)	96
Tarttuminen ikäviin asioihin	97
Muistioiden ja lausuntojen kirjoitus- ja tarkistusohjeita	100
7. JULKAISULUETTELO	101

VUODEN 1982 SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHTIA

Sisällysluettelo

SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHTIA 1/1982

Sisällys

1. VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSET, KERTOMUKSET JA EDUSKUNNAN KANNANOTOT

Hallitusohjelma. Otteita Sorsan III hallituksen ohjelmasta ja lisäpöytäkirjasta. Julkistettu virallisesti 19.2.1982.

Uusi liikenneministeri. Ministeri Jarmo Vahlström sanomalehtien esittelemänä.

Valtioneuvoston aluepoliittiset periaatepäätökset 1981. Periaatepäätökset kehityksen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä maaseudulla ja projekti-alueilla, periaatepäätös Kostamus-urakan jälkihoidosta, toimenpide-ehdotukset Sisä-Savon kehityksen turvaamiseksi. Liitteenä saariston kehittämisestä annettu laki 494/81. (otteet)

Periaatepäätösten toteuttaminen. VN:n kanslian selvityspyyntö projektialueita koskevien periaatepäätösten toteuttamisesta virastoissa. VNK 1267/510/81/1.12.1981.

TVH:n selvitys periaatepäätösten toteuttamisesta. TVH Ta-2/TaR-2/29.1.1982.

Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1980. (ote)

Muutoksia TMA:n yleisiin soveltamismääräyksiin. VN:n päätös nro TM 5702/1981.

Asetus yksityisistä teistä annetun asetuksen 14 §:n muuttamisesta. As.nro 870/81.

2. MINISTERIÖIDEN OHJEET JA KANNANOTOT

Maa-ainestaksasta kunnille annetut ohjeet

- SisM:n maa-ainelakia koskeva kirje
- Kaupunkiliiton taksamalli
- Kunnallisliiton taksamalli

3. RAHA-ASIAT

Vuoden 1982 työohjelman hyväksyminen VN:ssä

- VN:n yleinen istunto 11.2.1982. Esittelylista I
- VN:n lausuma työvirastojen suunnitteluvalmiuden tehostamisesta
- Ministeri Kajanojan eriävä mielipide työmäärärahojen supistamisesta
- muiden ministerien lausumia

Vuoden 1982 työohjelma TVL:n osalta

- 1 varsinainen työohjelma: yhdistelmä piireittäin ja toimialoittain
- 2 työllisyystyöohjelma: yhdistelmä piireittäin ja toimialoittain
- 3 vesiteiden työllisyystyöohjelma: yhdistelmä piireittäin
- 4 työmäärärahoilla palkattava työvoima 1982

Vuoden 1981 III lisämenoarvion aiheuttamien erityismenoarvion muutosten vahvistaminen
LM 1368/21/81/30.12.81

Vuoden 1981 menoarvion arviomäärärahojen ylitysluvat momenteilta 31.20.01, 31.20.10, 31.20.29.2, 31.24.78, 31.27.14 ja 31.27.29

Arviomäärärahojen ylitykset v. 1980. Valtiontilintarkastajain selvityspyyntö (515/81), LM:n selvityspyyntö TVH:lle (1545/02/81) ja TVH:n vastaus (Ti-93/13/70-80/9.11.1981).

Vuoden 1977 tilien jälkitarkastus. TVH:n selitys valtiontilintarkastajain v. 1977 tilien jälkitarkastuksesta. TVH Et-48/154/43/11-81/21.12.1981.

4. SUHDANNEPOLIITTISET ASIAT

VM:n kansantalousosaston suhdannekatsaus. Lyhennysote virallisesta lehdestä nro 15/1982, 5.2.1982.

V. 1983 TMAE:n talonrakennushankkeiden kustannusarviot
LM 169/21/82/5.2.1982

Indeksitiedotus. Tilastokeskus 4.2.1982

5. MUUTA

Kunnossapidon resurssien hyväksytyt mitoitustavoitteet v. 1990. TVH Kp-404/18.11.1981

6. JULKAISULUETTELO

1. VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSET, KERTOMUKSET
JA EDUSKUNNAN KANNANOTOT

N:o 382

Laki

yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 1982

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yleisistä teistä 21 päivänä toukokuuta 1954 annetun lain (243/54) 99 § sekä
muutetaan 51 §:n 2 momentti sekä 97 ja 98 §,
sellaisina kuin niistä ovat 51 §:n 2 momentti 30 päivänä kesäkuuta 1967 annetussa laissa
(310/67) ja 97 § 22 päivänä joulukuuta 1960 annetussa laissa (499/60), näin kuuluviksi:

51 §

Järjestelysuunnitelman johdosta on tarvittaessa pidettävä tietoitutus, jossa sen lisäksi mitä 5 luvussa säädetään voidaan tarpeen mukaan käsitellä ja ratkaista yksityisistä teistä annetussa laissa (358/62) tietoitutuksessa käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi säädettyt asiat.

11 luku

Tielautakunta

97 §

Kunnassa tulee olla tielautakunta, jollei johtosäännössä ole määrätty, että muu lautakunta tai kunnanhallitus toimii tielautakuntana.

Lautakuntaan voidaan asettaa jaosto käsittelemään ja ratkaisemaan johtosäännössä mainitut asiat.

98 §

Sen lisäksi mitä muualla laissa on säädetty tai johtosäännössä määrätty, tielautakunta toimii valmistelevana ja täytäntöönpanevana toimielimenä kunnan tiehallinnon alalla.

Tielautakunnan tulee muun ohella:

- 1) valmistella kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston käsiteltäviksi tulevat muut kuin ka-
tuja ja rakennuskaavateitä koskevat tieasiat;
- 2) laatia vuosittain laskelma kunnan tiemen-
noista;
- 3) tehdä aloitteita ja esityksiä tieverkon ke-
hittämiseksi ja tieolojen parantamiseksi kun-
nassa;
- 4) antaa viranomaisille näiden pyynnöstä
lausuntoja tiekysymyksistä; sekä
- 5) tarkastaa kunnan ja kunnalle tämän lain
nojalta maksettavien korvausten ja muiden suo-
ritusten oikeellisuutta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinä-
kuuta 1982.

Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 1982

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Liikenneministeri Jarmo Wahlström

Helsinki 6.5.1982

Nro Rtr-47/RtrR-43/82/C.9.6.1

Viite

Tie- ja vesirakennuspiirit ja
Saimaan kanavan kanavakonttoriAsia Valtioneuvoston päätös
rakennusurakkasopimuk-
sissa käytettävistä in-
deksiehdoista (1103/78)
(1006/80)

Valtioneuvoston päätöksellä n:o 298, 22.4.1982, on muu-
tettu maa- ja vesirakennusurakkasopimusten indeksiin si-
tomisen ehtoja.

Päätöksellä muutetun 3 §:n mukaan saadaan maa- ja vesiraken-
nusurakkasopimukset sitoa tilastokeskuksen julkaisemaan maa-
rakennuskustannusindeksiin (1980=100) osaindeksiin E. Sillan-
rakennustyöt saadaan sitoa tilastokeskuksen julkaisemaan ra-
kennuskustannusindeksiin (1980=100) osaindeksiin 1 S Rakennus-
teknisten töiden tarvikkeet.

Urakkahinnasta on maa- ja vesirakennustöissä sekä sillan-
rakennustöissä vähennettävä 25 % palkkakustannusten osuu-
tena.

Neljännän pykälän mukaisesti saadaan 3 §:ssä tarkoitettusta
indeksin muutoksesta ottaa huomioon kaksi kolmasosaa.

Indeksiehto saadaan ottaa urakkasopimukseen 1 §:n perus-
teella vain urakkasopimuksissa, joissa sopimuksen mukai-
nen urakka-aika on vähintään 12 kuukautta.

Tulevissa urakkasopimuksissa on indeksiehtoa sovellettava
päätöksen 3 §:n mukaisesti. Aikaisemmin solmituissa indek-

Vastauksessa pyydetään viittamaan
kirjeen numeroon ja päiväkseen

siin sidotuissa urakkasopimuksissa tehdään indeksitarkistukset TVH:n kirjeessä Rtr-37/14.4.1982 esitettyllä tavalla.

Osastopäällikkö

Anton Ortamo

Toimiston päällikkö
Yli-insinööri

E. Koljonen

Liite: Valtioneuvoston päätös n:o 298/22.4.1982

Tiedoksi: Rautatiehallitus
Rakennushallitus
Vesihallitus
Metsähallitus
Merenkulkuhallitus
Osastot
Vr
Ho
Kp
Rsr
Suomen Rakennuttajaliitto ry.
Suomen Maarakentajien Keskusliitto
Kirjasto/ohjeluettelo C.9.6.1

N:o 298

Valtioneuvoston päätös

rakennusurakkasopimuksissa käytettävistä indeksiehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen muuttamisesta

Annettu Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 1982

Valtioneuvosto on valtiovarainministeriön esittelystä kumonnut rakennusurakkasopimuksissa käytettävistä indeksiehdoista 28 päivänä joulukuuta 1978 antamansa päätöksen (1103/78) 7 §:n 2 momentin, sellaisena kuin se on 23 päivänä joulukuuta 1980 annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1006/80), sekä muuttanut päätöksen 3 §:n seuraavasti:

3 §

Indeksiehtoa voidaan käyttää talonrakennustyötä koskevassa urakkasopimuksessa siten,

1) että rakennusteknillisiä töitä vastaava urakkahinta, josta on vähennettävä palkkakustannusten osuutena 25 prosenttia, saadaan sitoa tilastokeskuksen kuukausittain julkaisemaan rakennuskustannusindeksiin (1980 = 100) osaindeksiin 1 S Rakennusteknillisten töiden tarvikkeet;

2) että putki- ja ilmastointitöitä vastaavat urakkahinnat, joista on vähennettävä palkkakustannusten osuutena 38 prosenttia, saadaan sitoa 1 kohdassa mainitun indeksin osaindeksiin 2 S LVI-tarvikkeet;

3) että sähkötöitä vastaava urakkahinta, josta on vähennettävä palkkakustannusten osuutena 27 prosenttia, saadaan sitoa 1 kohdassa mainitun indeksin osaindeksiin 3 S Sähkötarvikkeet ilman talouskojeita; ja

4) että maalaustöitä vastaava urakkahinta, josta on vähennettävä palkkakustannusten osuutena 55 prosenttia, saadaan sitoa 1 kohdassa mainitun indeksin osaindeksiin 4 S Maalaustarvikkeet.

Maa- ja vesirakennusurakkasopimuksessa voidaan käyttää indeksiehtoa siten, että urakkahinta, josta on vähennettävä palkkakustannusten osuutena 25 prosenttia, saadaan sitoa tilastokeskuksen julkaisemaan maarakennuskustannusindeksiin (1980 = 100) osaindeksiin E, kuitenkin siten, että siltatöiden osalta noudatetaan soveltuvin osin, mitä 1 momentissa on määrätty.

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 1982.

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 1982

Valtiovarainministeri *Abti Pekkala*

Vt. vanhempi hallitussihteeri *Heikki Euramo*

1982 vp. n:o 45

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rakennuslain 136 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Rakennuslain 136 §:n 1 momenttia ehdotetaan selvennettäväksi niin, että kunta voisi myös rakennuslain soveltamisalueilla periä maksun maa-ainesten ottamista koskevien ottamissuunnitelmien tarkastamisesta ja ottamistoiminnan valvonnasta sekä muista rakennuslain 124 a §:ssä edellytetyistä tarkastus- ja valvonta-

tehtävistä. Samalla ehdotetaan säännöksen sanamuotoa tarkistettavaksi niin, että rakennusvalvontamaksu kattaisi rakennuslupahakemuksen tutkimiseen ja lupaan liittyvän valvonnan kokonaisuudessaan.

Lainmuutos on tarkoitus saattaa voimaan heti, kun eduskunta on sen hyväksynyt.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Maa-aineslakiin (555/81) otettiin säännös, jonka mukaan ottamissuunnitelman tarkastamisesta ja ottamistoiminnan valvonnasta aiheutuvien kustannusten perimisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä rakennuslain 136 §:ssä rakennustyön valvonnasta kunnalle suoritettavasta maksusta on säädetty (maa-aineslain 23 § 1 mom.). Tämän nojalla kunta voi periä maa-aineslain soveltamisalueilla ainesten ottamista koskevan lupahakemuksen käsittelyn yhteydessä määrättävän valvontamaksun. Vastaavaa säännöstä ei kuitenkaan otettu rakennuslakiin. Epäselvää on myös ollut, voidaanko voimassa olevaa rakennuslain 136 §:n 1 momentin säännöstä rakennuspiirustusten tarkastamisesta ja muusta rakennustyön valvonnasta perittävästä maksusta tulkita niin laajasti, että se oikeuttaisi perimään maksun myös maa-ainesten ottamiseen liittyvästä valvonnasta. Suomen Kaupunkiliitto katsoo, että näin ei voitaisi menetellä. Tästä syystä se on esittänyt ryhdyttäväksi kiireellisesti toimenpiteisiin mainitun lainkohdan tarkistamiseksi niin, että kunta voisi periä valvonta-

maksun myös rakennuslain 124 a §:n edellyttämien lupahakemuksen tarkastamisesta ja toimenpiteiden valvonnasta.

Lakiin liittyvän epäselvyyden ja tulkintavaikeuksien poistamiseksi on säännöksen tarkistamista ehdotetulla tavalla pidettävä perusteltuna. Asianmukaisena ei voitaisi pitää sitä, että ottamissuunnitelmien tarkastamisesta ja ottamistoiminnan valvonnasta voisi periä valvontamaksun maa-aineslain soveltamisalueilla, mutta ei niillä kaava- ja kieltoalueilla, joilla sovelletaan rakennuslakia. Tämä saattaisi ainesten ottajat eri alueilla keskenään eriarvoiseen asemaan ja aiheuttaisi kunnille perustetonta taloudellista raskautta.

Rakennustarkastustoimikunta on mietinnössään (komiteamietintö 1981: 53) esittänyt saman lainkohdan tarkistamista sanamuodoltaan niin, että rakennusvalvontamaksu kattaisi rakennuslupahakemuksen tutkimiseen ja lupaan liittyvän valvonnan kokonaisuudessaan. Tämä tarkistus, jota on pidettävä aiheellisena, olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa samassa yhteydessä.

Mainituista syistä rakennuslain 136 §:n 1 momenttia ehdotetaan selvennettäväksi ja tar-

2

N:o 45

kistettavaksi siten, että rakennuttaja tai toimenpiteen suorittaja on velvollinen suorittamaan rakennustyön toteuttamiseksi tarpeellisista sekä 124 a §:n edellyttämistä tarkastus- ja valvontatehtävistä kunnalle maksun kunnanvaltuuston hyväksymien perusteiden mukaan.

2. Lausunnot

Esitysluonnoksesta on pyydetty Suomen Kunnallisliiton ja Finlands svenska kommunför-

bundin lausunnot. Kummarkin liitot puoltavat muutosehdotusta.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan heti, kun eduskunta on sen hyväksynyt.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

rakennuslain 136 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan rakennuslain (370/58) 136 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä huhtikuuta 1965 annetussa laissa (233/65), näin kuuluvaksi:

136 §

Rakennuttaja tai toimenpiteen suorittaja on velvollinen suorittamaan rakennustyön toteuttamiseksi tarpeellisista sekä 124 a §:ssä edellytetyistä tarkastus- ja valvontatehtävistä kunnalle maksun, jonka perusteet määrätään kunnanvaltuuston hyväksymässä taksassa. Maksu voidaan määrätä perittäväksi ennen sen toimenpiteen

suorittamistakin, johon maksu kohdistuu. Jos toimenpide kuitenkin jää suorittamatta, maksu on siltä osin palautettava.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 1982.

Helsingissä 16 päivänä huhtikuuta 1982

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ministeri Mikko Jokela

N:o 45

3

Liite

Laki
rakennuslain 136 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan rakennuslain (370/58) 136 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä huhtikuuta 1965 annetussa laissa (233/65), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

136 §

Rakennuttaja on velvollinen suorittamaan rakennuspiirustusten tarkastamisesta ja muusta rakennustyön valvonnasta kunnalle maksut kunnallisvaltuuston hyväksymien perusteiden mukaan. Maksu voidaan määrätä perittäväksi ennen sen toimenpiteen suorittamistakin, mihin maksu kohdistuu. Jos toimenpide kuitenkin jää suorittamatta, maksu on siltä osin palautettava.

Ehdotus

136 §

Rakennuttaja tai toimenpiteen suorittaja on velvollinen suorittamaan rakennustyön toteuttamiseksi tarpeellisista sekä 124 a §:ssä edellytetyistä tarkastus- ja valvontatehtävistä kunnalle maksun, jonka perusteet määrätään kunnanvaltuuston hyväksymässä taksassa. Maksu voidaan määrätä perittäväksi ennen sen toimenpiteen suorittamistakin, johon maksu kohdistuu. Jos toimenpide kuitenkin jää suorittamatta, maksu on siltä osin palautettava.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1982.

OTE

KERTOMUS HALLITUKSEN TOIMENPITEISTÄ VUONNA 1981

*

ANNETTU
EDUSKUNNALLE 1982 VUODEN
VALTIOPÄIVILLÄ

I. Hallituksen toimenpiteet vuonna 1981 valtiopäiväpäätösten johdosta

Oikeusministeriö

192 S/1978 vp.

Marraskuun 14 päivänä 1978 Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen n:o 165 johdosta lain rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 4 luvun 2 §:n muuttamisesta.

Hyväksyessään lakiehdotuksen Edussiitä, että avolaitostoiminnan kehittämistä ja laajentamista jatketaan, sekä suorituttaa tässä tarkoituksessa selvityksen mahdollisuuksista asteittain lisätä avolaitospaikkojen määrää, jolloin tavoitteena tulee olla, että avolaitostointaa voidaan tulevaisuudessa ylläpitää 1 päivänä heinäkuuta 1975 voimaan tulleen rangaistuksen täytäntöönpanolainsäädännön edellyttämässä laajuudessa.

Tasavallan Presidentti vahvisti 15 päivänä joulukuuta 1978 sanotun lain (969/78) ja määräsi sen tulemaan voimaan 1 päivänä helmikuuta 1979 sekä antoi valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Oikeusministeriössä v. 1979 laaditun selvityksen mukaan avolaitoskelpoisia vankeja on noin 1 500 avolaitosten täytäntöönpanopaikkojen vajauksen ollessa nykyisin noin 450.

Selvityksen mukaan on mahdollista lisätä rangaistusten täytäntöönpanopaikkoja avolaitoksissa muuttamalla eräitä suljettuja laitoksia avolaitoksiksi, laajentamalla työsiirtolaitoimintaa ja perustamalla uusi pysyvä avolaitos. Ehdotuksista on lähiaikana toteutettavissa työsiirtolaitominnan laajentaminen eräissä valtion uudisrakennus- ja peruskorjaustöissä.

Liikenneministeriö

115 S/1980 vp.

Joulukuun 19 päivänä 1980 käsitellessään hallituksen esitystä n:o 96 valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1981 Eduskunta lausui mm.:

33) Eduskunta on todennut, että kunnossapitovarojen tason aleneminen vaikuttaa heikentävästi tiestön kuntoon. Liikenneturvallisuuden kehittämisen osatavoitteet, kuten talviajan liukkauden torjunnan tehostaminen, jäävät saavuttamatta. Eduskunta on lausunut odottavansa hallituksen kiinnostavan vakavasti huomiota tähän asiaan.

Eduskunta myönsi hallituksen esityksestä vuoden 1981 I lisämenoarviossa momentille 31.24.14.4. Yleisten teiden kunnosapito, lisäystä 55 mmk.

Asia ei näin ollen anna aiheutta enempään toimenpiteisiin.

S/1981 vp.

Huhtikuun 24 päivänä 1981 Eduskunta hyväksyi perustuslakivaliokunnan ja ulkoasiainvaliokunnan mietinnöt hallituksen toimenpiteistään vuonna 1979 antaman kertomuksen johdosta. Perustuslakivaliokunta edellytti, että sen mietinnön liitteenä oleviin erikoisvaliokuntien lausuntoihin sisältyvät huomautukset ja lausumat otetaan huomioon. Liikennevaliokunta lausui mm.:

Liikenneturvallisuustyö on maassamme viime vuosikymmenellä edistynyt parlamentaarisen liikennekomitean asettamien tavoitteiden suuntaisesti. Päähuomio on tosin kiinnitetty yleisten teiden turvallisuuden parantamiseen ja lainsäädäntötoimiin. Myönteisen kehityksen jatkumisen turvaamiseksi valtion olisikin entistä enemmän rohkaistava myös kunnissa tapahtuvaa liikenneturvallisuustyötä. Joukkoliikenteen kehittämisavustuksista saatuja kokemuksia soveltaen valtion tulo- ja menoarvioon olisi liikennevaliokunnan mielestä otettava riittävä määräraha, jolla avustettaisiin kuntien suorittamia liikenneturvallisuuden kehittämistoimia.

Asia on valmisteltavana liikenneministeriössä.

S/1981 vp.

Huhtikuun 24 päivänä 1981 Eduskunta hyväksyi perustuslakivaliokunnan ja ulkoasiainvaliokunnan mietinnöt hallituksen toimenpiteistään vuonna 1979 antaman kertomuksen johdosta. Perustuslakivaliokunta edellytti, että sen mietinnön liitteenä oleviin erikoisvaliokuntien lausuntoihin sisältyvät huomautukset ja lausumat otetaan huomioon. Liikennevaliokunta lausui mm.:

Vuoden 1978 alussa voimaantullut yksityisten teiden uusi valtionavustusjärjestelmä lisäsi kertomusvuoden aikana kunnossapitoavustuksen piiriin kuuluvien teiden yhteispituutta jokseenkin ennakoarvioiden mukaisesti. Uuteen järjestelmään siirrytään vaiheittain viidessä vuodessa. Uusien säädösten soveltamisesta saadut kokemukset ovat kuitenkin jo tuoneet esille eräitä epäkohtia. Valtionavustuksen saamisen yhtenä ehtona on, että yksityinen tie on tarpeellinen pysyvän asutuksen pääsytienä. Pysyvälle asutukselle annettu tulkinta, jonka mukaan pysyvään asutukseen on kuuluttava vähintään kolme taloutta, johtaa harvaan asutuilla alueilla aikaisemmin avustuksen piirissä olevien teiden avustusten lakkaamisiin siirtymävaiheen päättyessä. Muun muassa tämä seikka voi aiheuttaa sen, ettei uuden avustusjärjestelmän piiriin tulekaan niin paljon yksityisiä teitä kuin uudistuksesta päätettäessä edellytettiin. Lain soveltamisessa ei ole myöskään annettu riittävää painoa lainmuutoksen yhteydessä hyväksytylle liikennevaliokunnan kannanotolle, jonka mukaan loma-asutus on pysyvän asutuksen ohella otettava huomioon tien liikenteellistä merkitystä ja avustuskelpoisuutta arvioitaessa. Valiokunnan mielestä liikenneministeriön on ryhdyttävä toimiin avustussäännösten muuttamiseksi siten, että estetään avustusten lakkaaminen harvaan asuttujen alueiden teiltä ja turvataan avustusjärjestelmän uudistamiselle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen.

Yksityisten teiden valtionavustusjärjestelmää uudistettiin vuoden 1978 alusta porrastaen siten, että järjestelmän piti olla kokonaisuudessaan voimassa vuoden 1983 alusta. Joulukuun 5 päivänä 1980 annetulla asetuksella yksityisistä teistä annetun asetuksen 43 §:n muuttamisesta (805/80) jatkettiin siirtymäaikaa niiden yksityisten teiden osalta, joilla oli avustuspäätös 31 päivänä joulukuuta 1977, viidellä vuodella eli vuoden 1987 loppuun.

Maamme yksityisistä teistä laaditaan parhailaan selvitystä, jossa tutkitaan muun muassa vuoden 1978 alusta voimaantulleen valtionavustusjärjestelmän vaikutuksia. Selvitys valmistunee vuoden 1982 aikana.

5/1981 vp.

Huhtikuun 24 päivänä 1981 Eduskunta hyväksyi perustuslakivaliokunnan ja ulkoasiainvaliokunnan mietinnöt hallituksen toimenpiteistään vuonna 1979 antaman kertomuksen johdosta. Perustuslakivaliokunta edellytti, että sen mietinnön liitteenä oleviin erikoisvaliokuntien lausuntoihin sisältyvät huomautukset ja lausumat otetaan huomioon. Liikennevaliokunta lausui mm.:

Hallituksen kertomuksen mukaan liikenneministeriössä tehostettiin kertomusvuonna selvityksiä ja suunnittelua liikennesektorin energiakulutuksen pienentämiseksi.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan liikenneministeriö pitää energian säästämistä keskeisenä liikennepoliittisena tavoitteena 1980-luvulla. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on tarkoitus käyttää koko liikennepoliittikan keinovalikoimaa pyrkimällä vaikuttamaan liikennetarpeeseen, liikenteen työnjakoon sekä eri liikennemuotojen yksikkökulutuksiin. Säästötoimenpiteitä valittaessa on toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset suhteutettava niistä saatavaan hyötyyn normaalien kannattavuuslaskelmien periaatteiden mukaisesti. Laskelmissa on liikenneministeriön mielestä kuitenkin varauduttava yhä kohoavan öljyenergian hintaan sekä pitkällä tähtäimellä myös saantivaikeuksiin.

Liikenneministeriö on kertomusvuoden aikana määritellyt energian säästämistä varten yleiset toimintalinjat, joilla samalla on huomattava merkitys koko liikennepoliittikan kannalta seuraavasti:

1) Maankäyttöratkaisuissa ja erityisesti silloin, kun on kysymys runsaasti liikennettä synnyttävien toimintojen sijoituksesta, liikenneministeriö pyrkii edesauttamaan sellaisia ratkaisuja, joissa liikennesuorite minimoituu.

2) Joukkoliikenteen toimintamahdollisuuksia pyritään parantamaan kaikkialla, missä sen tehokkaalle käytölle on olemassa luontaiset edellytykset.

3) Tavaraliikenteessä pyritään pitkämatkaiset ja aivan erityisesti suurissa erissä tapahtuvat säännölliset kuljetukset ohjaamaan rautateille ja vesiliikenteelle.

4) Jalankulku- ja polkupyöräliikenteen olosuhteita pyritään parantamaan tarkoituksena rohkaista lyhytmatkaisen ajoneuvoliikenteen vaihtamista kevyeen liikenteeseen.

5) Eri liikennemuotojen energiatehokkuutta parannetaan pyrkimällä kehittämään olemassa olevan liikennekapasiteetin käyttöastetta sekä pyrkimällä pienentämään liikennevälineiden ominaiskulutusta ajoneuvo- ja liikenneväylätekniisin toimenpitein.

Kuorma-autoliikenteen käyttöasteen kohottamiseksi liikenneministeriö aloitti kertomusvuonna liikennelupamääräysten väljentämisen. Samalla kun kuorma-autojen käyttöä pyritään näin tehostamaan, uusien lupien myöntämisessä noudatetaan pidättyväistä linjaa.

Ministeriö aloitti myös selvityksen kuorma-autojen mittojen ja painojen korottamisesta. Painojen korotuksen ehtona ministeriö pitää ylikuormamaksulain säätämistä.

Liikenneministeriö katsoo, että tie- ja vesirakennushallituksen on tiepidon toimenpideohjelmassaan otettava energian säästötavoite painokkaasti huomioon. Moottoriajoneuvojen energian kulutusta voidaan vähentää erilaisin tienparannustoimenpitein. Vilkasliikenteisten öljysorasteiden kestopäällystäminen ja päällysteiden uusimiset arvioidaan kustannuksiin nähden tehokkaimmiksi säästötoimiksi. Ministeriö pyrkii lisäämään myös rakennuslain mukaisia harkinnanvaraisia avustuksia kuntien liikenneinvestointeihin. Näitä lisättyjä avustuksia osoitettaisiin myös energiansäästöinvestointeihin.

Valiokunnan mielestä liikenneministeriön kertomusvuonna määrittelemä toimintalinja energian säästämiseksi on päälinoiltaan tarkoituksenmukainen ja soveltuu muihin liikennepoliittisiin tavoitteisiin. Valiokunnassa on tosin esitetty erilaisia käsityksiä tavaraliikenteen työnjaon painotuksista ja eräistä muista yksityiskohdista. Valiokunta katsoo, että energiansäästötoimien tutkimusta olisi edelleen tehostettava ja suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamista kiirehdittävä.

Tässä yhteydessä valiokunta korostaa erityisesti riittävien määrärahojen osoittamista tieverkon kunnossapitoon ja parantamiseen sekä vesitieverkon rakentamiseen. Vesitieverkon kehittämistä varten olisi laadittava erillinen toimenpide- ja rahoitusohjelma.

Ajoneuvojen mittojen ja painojen tarkistamista koskeva selvitystyö on vuoden 1981 kuluessa saatettu siinä määrin valmiiksi, että uuden tieliikennelain voimaantullessa 1.4.1982 on mahdollisuus ottaa käyttöön ajoneuvoyhdistelmien 42 tonnista 48 tonniin korotettu kokonaispaino. Työn tarkoituksena on ollut selvittää korotuksen vaikutus mm. valtionrautateiden kilpailukykyyn, teiden kunnossapitoon ja erityisesti siltakustannuksiin kuljetus- ja energiataloutta koskevien näkökohtien ohella.

Kun painojen korotuksen nimenomaisena edellytyksenä on nykyistä tehokkaampi ylikuormituksen estäminen, johon mm. Eduskunnan hyväksymä laki ylikuormamaksusta tähtää, ovat tilavuuspainoihin perustuvat puutavarakuljetukset olleet erillisen selvityksen kohteena metsäntutkimuslaitoksen avustuksella.

Sekä mittojen että painojen tarkistamiseen tähtäävät asetustasoiset lainsäädännön muutokset on ehdotusluontoisina lausunnolla eri etupiireissä mahdollistaakseen lopullisen päätöksen teon heti vuoden 1982 alussa.

Liikenneministeriö on kehottanut alaisiaan virastoja ja laitoksia ottamaan määrittelemässä liikenteen energiapolitiittiset toimintalinjat painokkaasti ja jatkuvasti huomioon laitosten toiminta- ja taloussuunnittelussa sekä tutkimusohjelmissa. Ehdotettujen säästötoimenpiteiden ja energiatehokkuutta parantavien toimenpiteiden toteuttamiseen pyritään saatavien määrärahojen puitteissa yhteiskuntataloudellisia kannattavuuskriteereitä noudattaen.

Sekä tienpidon että vesitienpidon vuoteen 1987 ulottuvissa keskipitkän tähtäyksen suunnitelmissa on varauduttu pitämään rakentamis- ja parantamismäärärahat nykyisellä tasolla. Teiden kunnossapidon osalta suunnitelma perustuu määrärahojen kasvuun. Mainittujen suunnitelmien lisäksi on sekä tie- että vesitieverkon kehittämiseksi laadittu 10-vuotissuunnitelmat (Tienpidon suuntaviivat 1980-luvulla ja Vesitieohjelma 1980—1990). Vuosittaisten määrärahojen suuruuden päättää Eduskunta tulo- ja menoarvion yhteydessä.

Asia ei näin ollen anna aiheutta enempään toimenpiteisiin.

II Muut tärkeimmät tapahtumat vuonna 1981 valtakunnan hallinnossa

Liikenneministeriö

Yleistä

Tie- ja vesirakennuslaitoksessa valmistui pitkän tähtäyksen suunnitelma — Tienpidon suuntaviivat 1980-luvulla — joka koskee yleisten teiden tieverkon hoitoa, ylläpitoa ja kehittämistä vuosina 1980—90. Liikenneministeriön kannanotto suunnitelmaan annettiin 21. 4. 1981. Suunnitelma sisältää esityksen siitä tiepolitiikasta, jota 1980 luvun tienpidossa tulisi noudattaa. Suunnitelma perustuu tähänhetkisiin talouden ja liikenteen kasvuennusteisiin, yhteiskunta- ja liikennepoliittisiin tavoitteisiin sekä arvioituun tämän vuosikymmenen tienpidon rahoitukseen. Liikenneministeriön kannanotossa suunnitelmaan sisältyvien tavoitteiden, päämäärien ja toimintalinjojen painotuksia esitettiin vähäisessä määrin täsmennettäväksi mm. olemassa olevan tieverkon säilymisen turvaamiseen ja liikenteen kustannusten alentamiseen tähtäävien toimenpiteiden osalta. Nyt valmistunut suunnitelmaa voidaan pitää hyvänä pohjana tienpitotoimenpiteitä 1980-luvulla yksityiskohtaisesti ohjelmoitaessa ja suunniteltaessa.

Vastaava suunnitelma — Vesitieohjelma 1980—1990 — on valmistunut myös tie- ja vesirakennuslaitokselle kuuluvan vesitienpidon osalta. Suunnitelmaan sisältyvät laitoksen toimesta suoritettavat vesiteiden rakentamis-, parantamis-, käyttö- ja kunnossapitotoimenpiteet sekä satamalainojen ja -avustusten suuntaaminen 1980-luvulla. Tähän suunnitelmaan liikenneministeriö ei ole ottanut kantaa.

Hallitus antoi joulukuun 4 päivänä 1981 esityksen n:o 246 laiksi yleisistä teistä annetun lain muuttamiseksi, jolla kuntien tielautakuntia koskevat säännökset ehdotetaan muutettaviksi vastaamaan vuonna 1976 annetun kunnallislainsäädännön.

Yksityisen tien perusavustusprosentin suuruus on noudattanut alueellisen kehityksen edistämistä annetun lain vyöhykejakoja. Laki tasapainoisen alueellisen kehityksen edistämisestä (532/81) tulee voimaan vuoden 1982 alusta. Em lakia ja sen nojalla annettuja päätöksiä ei sellaisenaan voida soveltaa yksityistielainsäädännön mukaisen perusavustusprosentin määrittämiseen. Tämän johdosta on 11 päi-

vänä joulukuuta 1981 muutettu yksityisistä teistä annetun asetuksen 14 §:ää. Asetuksen muutoksella säilytetään perusavustusprosenttien määrääntymisperusteet vuoden 1981 lopun tilanteen mukaisina. Valtionavustusjärjestelmä irtautuu näin ollen sidonnaisuudesta aluepoliittisen lainsäädännön vyöhykejakoon. Liikenne-ministeriön tarkoituksena on selvittää, onko mahdollista kehittää oma erillinen aluejakotai muu järjestelmä yksityistieavustusprosentin suuruuden määrittelemiseksi.

Kertomusvuoden aikana on ollut käynnissä maamme yksityisiä teitä koskeva selvitys, jossa tutkitaan sekä valtionavustuksen piirissä että sen ulkopuolella olevia yksityisiä teitä. Selvityksen tarkoituksena on kerätä yksityisistä teistä tietoja, joiden perusteella on mahdollista mm. kehittää nykyistä valtionavustusjärjestelmää. Selvitys valmistunee vuoden 1982 aikana.

Valtioneuvosto on 26.11.1981 vahvistanut katumaksulain 13 §:n 1 momentin mukaisiksi katujen ja rakennuskaavateiden keskimääräiseksi kunnossapitokustannuksiksi 26 083 markkaa/km. Tie- ja vesirakennushallitus on maksanut kunnille vuodelta 1980 tulevan valtionosuuden kaikkiaan 9 000 000 markkaa. Valtionosuutta vaille on jäänyt 182 kuntaa joko sen vuoksi, että kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain voimaantulo kunnissa on lykätty (24 kuntaa) tai kunnissa ei ole ollut katumaksulain mukaisia valtionosuuteen oikeuttavia kustannuksia (136 kuntaa) tai kunnat ovat syytä ilmoittamatta jättäneet lähettämättä ko. valtion osuushakemuksen (22 kuntaa). Katujen ja rakennuskaavateiden keskimääräiset kunnossapitokustannukset ovat olleet 22 kunnassa, pääasiassa suurimmissa kaupungeissa, suuremmat kuin valtioneuvoston vahvistamat 26 083 markkaa/km, minkä vuoksi ko. kunnat eivät ole saaneet valtionosuutta kaikkiin katumaksulain mukaisiin kunnossapitokustannuksiin.

Tie- ja vesirakennuslaitos

Yleiset tied

Tie- ja vesirakennuslaitoksen hoidossa oli 1.1.1981 yleisiä teitä yhteensä 74 950 km, joista valta- ja kantateitä 11 100 km, muita maanteitä 29 150 km ja paikallisteitä 34 500 km. Lisäksi oli hoidettavana Lapissa 1 100 km autolla ajettavia polkuteitä. Yleisten teiden pituus kasvoi vuoden aikana 270 km.

Tieliikenne kasvoi 1,5 kertaiseksi 1970-luvulla. Vuosikymmenen lopulla liikennesuoritteiden kasvu hidastui suunnilleen bruttokansantuotteen kasvua vastaavaksi. Liikenteen kasvun arvioidaan jäävän 1980-luvulla noin puoleen bruttokansantuotteen kasvusta eli alle 2 %:iin /v.

Tiepolitiikka

Tienpidon keskeiseksi tehtäväksi määriteltiin kertomusvuonna nykyisten tieliikenneolojen säilyttäminen ja tasapuolistaminen turvaamalla kaikille tienkäyttäjille peruspalvelutaso ja liikemisen turvallisuus niin haja-asutusalueilla kuin taajamissa. Tiestön laajaan kehittämiseen ei ole edellytyksiä.

Em. tiepolitiikka on täsmennetty seuraaviksi tienpidon yleisiksi toimintalinjoiksi

— Nykyisen tiestön kantavuuden ja rakenteellisen kunnon säilyminen turvataan.

— Tiestön palvelutasoa parannetaan kohentamalla haja-asutusalueiden tieliikenneoloja, lieventämällä taajamien liikenneongelmia ja kehittämällä jalankulkijoiden ja polkupyöräilijöiden liikenneoloja.

— Liikenneturvallisuutta parannetaan siten, että erityisesti vakavat liikenneonnettomuudet vähentyvät.

— Tienpidolla tuetaan tuotantotoiminnan sijoittumisedellytyksiä erityisesti kehitys- ja muilla ongelma-alueilla.

— Tienpidolla parannetaan liikenteen taloudellisuutta siten, että ensisijaisesti energia- ja onnettomuuskustannukset vähenevät.

— Tienpitotoimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa otetaan huomioon luonnon-, kulttuuri- ja maisema-arvojen säilyttäminen.

Tiepolitiikka on tarkemmin esitetty kertomusvuonna julkaistussa pitkän aikavälin suunnitelmassa "Tienpidon suuntaviivat 1980-luvulla".

Tienpitotoimenpiteet

Tienpito on rahoituslähteiden mukaan jaettu kunnossapitoon ja tekemiseen. Toiminnallisesti tienpito on tiestön hoitoa, kunnostusta, ylläpitoinvestointeja ja kehittämistä.

Hoidolla varmistetaan teiden päivittäinen liikennekelpoisuus. Kunnostuksella säilytetään päällysteiden kunto ja ehkäistään tierakenteiden kuluminen. Ylläpitoinvestoinnit ovat huonokuntoisten teiden ja siltojen parantamista. Kehittäminen on mm. liikenneturvallisuuden, nopeuksien ja ajomukavuuden parantamista.

Tienpidon suuntaaminen

Tienpidossa keskityttiin v. 1981 tiepolitiikan mukaisesti nykyisen tiestön ylläpitoon ja tieliikenneolojen tasapuolistamiseen.

Teiden hoitotaso pidettiin ennallaan, joskin talvihoidon tasoa parannettiin ottamalla tiemestaripireissä käyttöön uusi sääolosuhteiden päivystysjärjestelmä sekä kehitettiin liukkaudentorjunnan työmenetelmiä. Alkuvuoden yllättä-

vien sääolosuhteiden takia teiden talvihoidon taso oli kuitenkin ajoittain totuttua huonompi. Tavallista runsaslumisemman talven 1980/81 vuoksi talvihoidon kustannukset olivat yli 40 % eli n. 80 Mmk keskimääräistä suuremmat. Kuluvalla vuodelle aiheutui lisäkustannuksia n. 50 Mmk. Vuosi oli myös tavallista vaikeampi kelirikon osalta, minkä vuoksi mm. 340 tieyhteyttä oli aika ajoin läpipääsemättömässä kunnossa. Kelirikkovaurioidenkin korjauksista aiheutui yli 20 Mmk:n lisäkustannukset normaalivuoteen verrattuna.

Ennakoitua huomattavasti suurempien hoitokustannusten vuoksi tingittiin teiden kunnostuksesta: mm. päällysteitä uusittiin vain 1 770 km (2 070 km v. 1980), mikä oli yli 500 km vähemmän kuin vuoden 1980 syksyllä suunniteltiin. Sorateita, avo-ojia, rumpuja ja siltoja kunnostettiin edellisten vuosien laajuudessa.

Ylläpitoinvestoinnit vähentyivät huomattavasti edellisestä vuodesta. Sorateita parannettiin sorateinä 130 km (275 km). Sorateita päällystettiin ylläpitoinvestoinnein 820 km (1 160 km). Toimenpiteet kohdistuivat pääasiassa alemmalle tieverkolle. Öljysorateiden rakenteita parannettiin ja vahvistettiin 280 km (250 km) ja kestopäällysteteiden 40 km (10

km). Siltoja parannettiin tai uusittiin 110 (140).

Kehittämistoiminta säilyi edellisen vuoden tasolla. Ohikulkuteitä tai kauko- ja kautta-kulkuliikenteen tie- ja katuajärjestelyjä tehtiin 30 km (25 km) ja teiden välityskykyä lisättiin joko lisäkaistoja tai moottoriliikennetietä rakentamalla 15 km (10 km). Uusia tieyhteyksiä rakennettiin pääasiassa paikallisia yhteyksiä varten 45 km (90 km). Teitä parannettiin suuntaukseltaan 255 km (260 km). Toimenpiteet kohdistuivat lähinnä seudullisiin teihin, mutta jossain määrin myös pääteille ja kokoojateille. Erillisiä liikenneturvallisuustoimenpiteitä tehtiin hieman edellisvuotta vähemmän. Kertomusvuonna rakennettiin mm. 170 km (170 km) jalankulku- ja polkupyöräteitä, kanavoitiin 37 (51) tasoliittymää, rakennettiin 11 (10) eritasoliittymää, varustettiin 95 km (77 km) ja 11 (23) liittymää tievalaistuksella sekä 26 (32) rautatien tasoristeystä turvalaittein.

Suunnitelmavalmius on viime vuosina vähentynyt liian alhaiselle tasolle seuraavana vuonna alkavien hankkeiden osalta. Kertomusvuonna suunnitelmavalmius parani hieman vuoden 1982 osalta.

Taulukko 1. Tienpitotoimenpiteiden kustannukset ja menot vuosina 1979—81 (Mmk, vuoden 1981 kust.taso)

Hoito	1979	1980	1981
Kesähoito	176	175	170
Talvihoito	239	249	310
Lautat ja lossit	80	74	75
Muu hoito	153	145	135
Yhteensä	648	643	690
Kunnostus			
Soratiet	94	88	100
Öljysoratiet	53	47	40
Kestopäällystetiet	126	134	130
Muu kunnostus	107	88	85
Yhteensä	380	357	355
Ylläpitoinvestoinnit			
Sorateiden rakenteen parant.	379	380	255
Pääll. teiden rakenteen parant.	171	103	120
Siltojen parant. tai uusiminen	149	119	80
Yhteensä	699	602	455
Kehittäminen			
Sorateiden suuntauksen parant.	138	135	148
Pääll. teiden suunt. parant.	83	117	86
Välityskyvyn lisääminen	80	110	115
Ohi- ja läpikulkutiet	140	118	146
Taajamajärjestelyt	66	54	51
Turvallisuusjärjestelyt	125	144	118
Muu kehittäminen	62	69	82
Yhteensä	694	747	746

Suunnittelu	143	165	158
Tienpidon kustannukset yhteensä	2 564	2 514	2 404
Laskennalliset ja muut vähennyserät	— 311	— 287	— 231
Tienpidon menot	2 253	2 227	2 173

Taulukko 2. Tienpidon työmäärärahojen käyttö momenteittain vuosina 1979—81 (Mmk, vuoden 1981 kust.taso)

	1979	1980	1981
Yleisten teiden kunnossapito 31.24.14	997	980	970
Yleisten teiden tekeminen 31.24.77	801	822	860
Ulkopuolisille suoritettavat työt 31.24.78	50	63	69
Valtioneuv. käyt. työll. turv. 31.24.79	192	143	—
Sijoitusmenot työll. turv. 34.50.77	195	199	256
Työsiirtoloille ja -leireille järj. työt 25.50.77—78	18	20	18
Yhteensä	2 253	2 227	2 173

Vuoden 1981 kustannukset ja työmäärärahojen käyttö ovat alustavien toteutumatiotojen mukaisia.

Yleisten teiden kunnossapidon määrärahoista ei jää siirtoja vuodelle 1982.

Momentti "Valtioneuvoston käytettäväksi työllisyyden turvaamiseksi" (31.24.79) poistettiin menoarviosta. Työllisyysrahoitus ohjattiin kokonaisuudessaan työvoimaministeriön työllisyysmomentin kautta.

Tienpidon työllistävä vaikutus

Työmäärärahoilla palkattu työvoima on edelleen vähentynyt kertomusvuonna. Kokonaisvahvuus oli keskimäärin 13 650 työntekijää, mikä on 530 vähemmän kuin edellisellä vuonnalla. Vähennys jakautuu lähes tasan kunnossapito- ja rakennustoimialoille.

Taulukko 3. Tienpidon työmäärärahoilla palkattu työvoima keskimäärin vuosina 1979—81

	1979	1980	1981
Suunnittelu	880	950	980
Rakentaminen	5 970	5 710	5 320
Kunnossapito	6 650	6 470	6 190
Keskitetty palvelut ja talonrak.	1 110	1 050	1 160
Yhteensä	14 610	14 180	13 650

Tienpidon valtionavut

Rakennuslain 136 a §:n mukaisia harkinnanvaraisia valtionapuja varten myönnettiin 24 Mmk eli reaalisesti 1,2 Mmk edellistä vuotta enemmän. Lisäämällä avustuksia edelleen on parannettu kuntien edellytyksiä kehittää yleistä tieverkkoa täydentäviä katu- ja kaavatietosuusia.

Vuonna 1981 tuli voimaan laki kunnille suoritettavista katumaksuista. Lain mukaisia valtionosuuksia maksettiin n. 9 Mmk. Määrärahoja tarkoitukseen myönnettiin 34 Mmk, mutta lain toimeenpanon viivästymisen takia jää varoista suurin osa käyttämättä kertomusvuonna.

Yksityisten teiden kunnossapitoon valtionapua saaneiden teiden yhteispituus oli vuonna

1980 43 300 km. Vuoden 1978 alussa tulleen lain muutoksen johdosta on valtionavun piiriin tulleiden teiden yhteispituus edelleen kasvanut samalla kun myös valtionavun osuus kunnossapitokustannuksista on noussut.

Kunnossapitoavustuksia maksettiin kertomusvuonna 37 Mmk vuoden 1980 kustannuksista. Keskimääräinen avustusprosentti oli 51. Vastaaavat luvut edelliseltä vuodelta olivat 34 Mmk (1981 kust.taso) ja 50 %.

Yksityisten teiden tekemisen valtionapu on ollut tehokas keino kehittää haja-asutusalueiden tieoloja. Tarkoitusta varten myönnettiin valtionapuja 10 Mmk avustusprosentin ollessa keskimäärin 60 (9 Mmk, 59 %). Valtionapuja on lisätty lähes siinä laajuudessa kuin lain muutoksen perustelut edellyttävät.

Tiepidon tutkimus- ja kehittämistoiminta

Kunnossapidon resurssien mitoitustavoitteet tiemestaripiireittäin valmistuivat peruskaluston ja henkilöstön osalta. Teiden kunnossapidon kustannusten alentamiseen ja tuottavuuden kohottamiseen tähtääviä menetelmä- ja laitetutkimuksia on jatkettu. Talvihoidon tehostamiseksi otettiin käyttöön uusi tavoitettavissaolo- ja sääseurantajärjestelmä. Sääennusteiden määrää lisättiin ja paikallistamista tarkennettiin. Vesakkojen raivausohjeet sekä siltojen kunnossapito-ohjeet valmistuivat. Tiemestaripiireille vahvistettiin uudet rajat. Kunnossapidon suunnittelu- ja seurantajärjestelmään liittyvät raportit saatiin pääosin käyttöön.

Tienrakennuksen kehittämisessä on erityistä huomiota kiinnitetty kone- ja kuljetustyön taloudellisuuteen mm. parantamalla hanketasoisen työnsuunnittelun ja työnjärjestelyjen tasoa. Lisäksi on etsitty keinoja kuljetusten sekä materiaalien määrän vähentämiseen. Materiaalien osalta on selvitetty soraa korvaavien materiaalien ja rakenneratkaisujen käyttöä. Edellisen johdosta on tehostettu hankeryhmytyöskentelyä ja siihen liittyvää hankkeen jälkiarviointia käytettäväksi hankkeiden taloudelliseen ohjaukseen.

Kustannusvuotojen etsiminen on tehostunut edelleen ja pysyväksi toiminnaksi se on tavoitteena saada v. 1982. Työmenetelmä- ja työtapasekä kone- ja laitekokeilut kohdistetaan kustannusvuotoselvitysten pohjalta.

Nykyistä kestävämpien ja huokeampien sekä energiaa säästävien päällysteiden kehittämistä on jatkettu. Päällysteiden urautumisesta ja tierakenteiden vaurioista tehtiin perustutkimus.

Vesitiet

Suomessa on viitoitettuja väyliä 12 570 km, joista 6 500 km rannikolla ja 6 070 km sisävesillä. Sisämaan väylistä 760 km on Saimaan syväväyliä, 2 620 km pääväyliä ja 2 690 km sivuväyliä. Näiden lisäksi on uittosäännöissä virallisesti vahvistettuja käytössä olevia uittoväyliä 3 110 km. Kauppa- ja teollisuussatamia on 60, joista 10 Saimaan vesistössä. Pienempiä lastauspaikkoja ja puutavaran veteenpudotuspaikkoja on n. 200. Piensatamia on yli 1 000. Näistä on kalasatamia 150, veneilysatamia 700 ja lisäksi satoja yleisiä laitureita.

Vesiliikenteen käytössä on 25 sulkukanavaa. Avokanavia ja erillisiä avattavia siltoja on sisävesillä yhteensä 41 ja merenrannikolla 5.

Kuljetussuorite on edellisinä vuosina kasvanut sekä kotimaan alusliikenteessä että uittossa n. 2 % vuosittain. Suoritteiden arvioidaan tulevana vuosina kasvavan keskimäärin 3 % vuosittain.

Vesitienpidon yleislinjat

Vesitienpidon yleislinjana on ollut vesiteiden liikenteellisten ja teknisten edellytysten parantaminen kehittämällä väyläverkostoa erityisesti uiton ja proomuliikenteen tarpeita varten. Tavoitteena on lisäksi ollut edistää vesiteiden taloudellista käyttöä ja siten lisätä vesitiekuljetusten suhteellista osuutta koko kuljetussuoritteesta.

Vesiteiden käytön ja hoidon palvelutasoa parannetaan valmistelemalla Saimaan alueen liikennekauden jatkamista 10 kuukauden pituiseksi sekä selvittämällä rannikko- ja sisävesiliikenteeseen soveltuvan vesikuljetuskaluston hankkimista.

Vesiteiden kehittäminen painottuu rannikkoväyliä ja Saimaan vesistöalueen hoitoon ja kehittämiseen. Saimaan alueen vesitieverkon parantamisessa tavoitteena on edistää uusien lastauspaikkojen käyttöönottoa polttoturpeen vesikuljetuksissa, uittoa ja liikenneturvallisuutta. Tavoitteena on lisäksi vesitieverkkoa laajentavien kanavien rakentamisen aloittaminen.

Vesitienpidon laajuus ja rahoitus

Vesitienpitoon myönnettiin työmäärärahoja vuonna 1981 kaikkiaan 117 Mmk, josta noin puolet sisävesiväyliä hoitoon ja kehittämiseen. Edellisiin vuosiin verrattuna määrärahat ovat reaalisesti saman suuruisia.

Käyttöön ja kunnossapitoon vuonna 1981 myönnetty määrärahat ovat reaalisesti hieman edellisvuotista pienempiä. Kunnossapitotarve on edelleen kasvanut vesiliikenteen lisääntymisen ja kanavien ikääntymisen sekä jo aikaisemmilta vuosilta rästäin jääneiden tehtävien takia.

Vesitieinvestointeihin on vuonna 1981 myönnetty reaalisesti hieman enemmän määrärahoja kuin vuonna 1980. Varsinaiset määrärahat ovat reaalisesti vähentyneet 23 % kun vastaavasti työllisyysrahoitus on kasvanut 28 %. Vuonna 1981 työllisyysrahoituksen osuus vesitieinvestoinneista oli 64 %. Työllisyysrahoituksen osuus on vesitietöissä ollut useita vuosia noin puolet. Tämä on haitannut töiden taloudellista toteuttamista. Tarkoituksena on, että vastaisuudessa työllisyysrahoituksen suhteellista osuutta pienennetään noin kolmanneksella ja vastaavasti kasvatetaan varsinaisia työmäärärahoja.

Vesitieinvestointeihin myönnettyjen määrärahojen kasvattaminen on vesitienpidon yleislinjojen sekä vuonna 1980 valmistuneessa vesiohjelmassa 1980—1990 esitetyn suuntainen.

Meriväylien rakentaminen lisääntyi hieman edellisvuodesta. Lisäys aiheutui osaksi valtakunnallisen hiilisataman suunnittelun jatkumisesta ja Inkoon hiiliväylän rakennustöiden aloittamisesta. Vuoden aikana valmistui kaksi suurehkoa väylätyötä: Rauman väylä ja Vaasan väylä.

Vuoden aikana parannettiin 2 piensatamaa tai laituria. Uusia rakennettiin kaikkiaan 21,

joista kalastussatamia tai laitureita oli 5, yhteysliikennelaitureita 7, laivalaitureita 4 ja merivartioasemien satamia 1 ja muita satamia 4.

Pha Rungin laivankorjaustelakan rakennustöissä Vietnamin saatiin vuonna 1981 altaan louhinta- ja maansiirtotyöt pääosin tehdyksi.

Tersanan telakan parantamisen esiselvitystyö Egyptissä valmistui vuonna 1981.

Taulukko 4. Vesitienpidon työmäärärahat momenteittain vuosina 1979—81 (Mmk, vuoden 1981 kust.taso)

TVL:n rahoituskohteet:	1979	1980	1981
Saimaan kanavan ja muiden vesiteiden käyttö ja kunnossapito 21.25.14, 31.26.14 ja 31.27.14	11,1	11,8	11,3
Vesitietyöt 31.25.77, 31.26.77 ja 31.27.77 ..	21,1	22,4	17,2
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi 34.50.77	25,3	24,1	30,6
TVL yhteensä	57,5	58,3	59,1
 Ulkopuoliset rahoituskohteet:			
Meriväylätyöt 32.10.77	26,3	18,7	18,5
Valtakunnallisen hiilisataman suunnittelu 32.44.78	—	1,2	0,9
Pha Rungin telakka 24.30.67	30,3	42,3	36,0
Tersanan telakka 24.30.67	—	—	0,8
Merivartiosatamat 26.90.77 ja 34.50.77	4,4	2,4	2,1
Ulkopuoliset yhteensä	61,0	64,6	58,3
Kaikkiaan	118,5	122,9	117,4

Vesitienpidon valtionavut

Vesitienpidon valtionavut kohdistetaan kokonaisuudessaan satamarakennustoiminnan tukemiseen. Vuodelle 1981 määrärahoja myönnettiin 2,4 Mmk eli reaalisesti lähes kaksi kertaa enemmän kuin edellisena vuonna.

Satamalainoja myönnettiin luottolaitoksista 8 Mmk, johon valtionapuna myönnettiin 0,5 Mmk korkotukea. Lainoista 85 % suuntautui rannikolle.

Keskuskaasatamien rakentamisen valtionapuja myönnettiin 0,9 Mmk pääasiassa Lounais-Suomen rannikolle.

Uutena avustuskohteena tulivat mukaan veneilysatamat, joiden rakentamisen valtionapuja myönnettiin 1,0 Mmk. Tästä 70 % suuntautui rannikolle.

Vesitienpidon tutkimus- ja kehittämistoiminta

Vesitienpidon ja vesiliikenteen kehittämiseksi tie- ja vesirakennushallituksessa on käynnissä laaja-alaisia selvityksiä suurten väylä- ja kanavointihankkeiden taloudellisuudesta ja vaikutuksista.

Keiteleen—Päijänteen kanavointihankkeen suunnittelua on jatkettu. Hankkeen kannattavuutta ja vaikutuksia raakapuun kuljetukseen on tutkittu liikenneministeriön johdolla ns. rautakanavan subventiokokeilun avulla. Tästä valmistuu selvitys vuoden 1982 keväällä. Haukiveden—Iisveden kanavointihankkeen vaikutusselvityksiä tutkii tie- ja vesirakennushallituksen asettama neuvottelukunta, joka saa selvityksensä valmiiksi vuoden 1982 alkupuolella. Kymijoen kanavan taloudellisuuden ja vaikutuksien selvittämiseksi aloitettiin tutkimus vuoden 1981 lopulla. Selvitystyö valmistuu vuoden 1983 aikana.

Selvitystä Saimaan kanavan liikennekauden pidentämiseksi 10 kuukauteen vuodesta 1981 alkaen on jatkettu.

Tie- ja vesirakennushallituksen ja merenkulkuhallituksen välillä tehdyn yhteistointasopimuksen mukaisesti on osallistuttu meriväyläohjelman 1983—92 laadintaan.

Sisävesi- ja meriväylähankkeiden yhteiskuntataloudellisia laskentamenetelmiä on edelleen kehitetty.

Valtakunnallisen hiilisataman yleissuunnittelutyössä on valmistunut kaksi väliraporttia, joihin perustuen Inkoon sataman ja väylän rakennustyö on aloitettu ja Porin Tahkoluodon väylätyön aloittamisesta on tehty päätös.

OTE

1982 vp. n:o 7

KERTOMUS

Eduskunnalle niistä toimenpiteistä, joihin Eduskunnan tekemät muistutukset valtiovarain hoidosta ja tilinpidosta vuonna 1979 ovat antaneet aihetta

Liikenneministeriön hallinnonala

Liikenneministeriö ja eräältä osin valtiovarainministeriö ovat tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta esittäneet mm. seuraavaa.

Liikenneministeriö

Kriisitilanteisiin varautuminen. Puolustustaloudellisessa suunnittelukunnassa on valmisteltu erityistä "Tieliikenteen kriisiajan toimintasuunnitelma", joka tulee olennaisilta osiltaan korvaamaan vanhentuneen "Keskitetyn tiekuljetustoiminnan ohjesäännön" vuodelta 1963. Uuteen suunnitelmaan liittyen on valmisteltu mm. tieliikenteen nestemäisten poltto- ja voiteluaineiden sekä ajoneuvojen varaosien ja tarvikkeiden jakelu- ja säännöstelytoimenpiteiden kuten myös säännöstelyssä noudatettavan piiri- ja aluehallinnon päätösehdotukset. Suunnitelma on toistaiseksi vahvistamatta.

Vuoden 1982 aikana valmistunee liikenneministeriön hallinnonalan valmiustoiminnan yleisohje, jonka puitteissa tullaan antamaan tarvittavat ohjeet hallinnonalan valmiussuunnittelussa noudatettavista periaatteista. Yleisohjetta valmistellee liikenneministeriöön asetettu valmius-toimikunta.

Suunnitelmien mukaan liikenneministeriössä toimivien valtakunnallisten päälliköiden ja orga-

nisaatioiden toimintaa selvittää mm. liikenneministeriössä, puolustustaloudellisessa suunnittelukunnassa sekä viestialan neuvottelukunnassa.

Valtiontilintarkastajain kertomuksessaan TVL:n kriisiajan valmiudesta esittämät asiat kuvaavat kokonaisuudessaan hyvin laitoksen sen ajan valmiutta. Valmiuden kehittymisestä voidaan lisäksi esittää seuraavaa:

— Tie- ja vesirakennuspiireille on annettu vuoden 1980 lopulla valmiussuunnitelmien täydennysohjeet. Ohjeiden mukaisessa valmiussuunnittelussa neuvotellaan muiden piirihallintoviranomaisten kanssa suunnitelman lähtökohdatiedoista sekä tarkistetaan valmiussuunnitelmat kaikkien osa-alueiden osalta.

— Tie- ja vesirakennushallituksen valmiussuunnitelmaa on kehitetty siirtymissuunnitelmaa tarkentamalla.

— Poikkeusolojen rakennustoimintaa ohjaavan organisaation uudelleen suunnittelu on parhaillaan vireillä puolustustaloudellisen suunnittelukunnan ohjauksessa. Kun tämä suunnitelma on valmistunut, tulee tie- ja vesirakennuslaitos tarkistamaan omaa kriisiajan valmiusohjettaan ja ryhtyä asian vaatimiin suunnittelutoimenpiteisiin.

Tie- ja vesirakennushallinto

Tienpito. Liikenneministeriö ja tie- ja vesirakennushallitus yhtyvät valtiontilintarkastajien käsitykseen 1980-luvun tienpidon tavoitteista ja ne onkin otettu huomioon 1980-luvun tienpidon suunnittelussa.

Näkyvissä olevat ongelmat voidaan tiivistää seuraavasti 1980-luvun tiepolitiikan mukaan investointitoiminta supistuu ja on aikaisempaa enemmän kesätyöpainotteista. Samalla tuotanto-toiminnassa rationalisoidaan tuotantoa taloudellisuuden ja tuottavuuden parantamiseksi. Mikäli tielaitos velvoitetaan pysymään rakennustoiminnan taloudellisessa kehityksessä mukana, seuraa tästä, että investointitoiminnan samoin kuin koko tienpitotoiminnan välittömät työllisyysvaikutukset pienentyvät, samalla kun työllisyyslain 10 §:n noudattamisesta joudutaan poikkeamaan yhä enemmän.

Koska työllisyyspolitiikassa on tavoitteena luoda ensisijaisesti pysyviä työpaikkoja, pitäisi tienpitotoimenpiteiden välillisiä työllisyysvaikutuksia lisätä parantamalla tuotantoelämän kilpailukykyä ja sijoittumisedellytyksiä kehitys- ja muilla ongelma-alueilla. Tiepolitiikalla tulisi siis tukea myös aluepolitiikkaa sekä tätä kautta työllisyyttä. Tämä huomioon ottaen on suunniteltu 1980-luvun tiepolitiikka ja sitä toteuttavat toimenpiteet. Tavoitteen toteutumiseksi olisi valtiontilintarkastajien ehdotusten lisäksi

— suunniteltava entistä laaja-alaisemmin ja pitkäjänteisemmin tienpitoa osana yhteiskuntapolitiikkaa,

— parannettava keskipitkän ja lyhyen aikavälin suunnittelun tavoitteiden määrittelyä,

— siirrettävä päätöksentekoa valtionhallinnossa enemmän keskipitkän aikavälin asiakirjojen perusteella tehtäväksi,

— aikaistettava tulo- ja menoarvion sekä työohjelman hyväksymisajankohtia sekä

— muutettava asiakirjojen sisältöä ja käsittelyä siten, että asetetut tavoitteet voidaan ottaa huomioon ja yhteensovittaa.

TVL:ssä on kuitenkin käytössä erityinen päällystystöiden urakkahintaindeksi, jolla kustannustasokorjaukset voidaan tehdä haluttaessa. Päällysteindeksin kehitys on ollut vuosina 1969—80 seuraava:

Vuosi	Päällysteindeksi	Muutos (%/v)
1969	100,0	
1970	74,0	—26,0
1971	88,7	+19,9
1972	101,9	+14,9
1973	125,6	+23,3
1974	199,3	+58,7
1975	196,3	— 1,5
1976	218,1	+11,1
1977	261,5	+19,9
1978	197,0	—24,7
1979	226,5	+15,0
1980	316,7	+39,8

Päällystystöistä on käytettävissä usealta vuodelta yksityiskohtaiset tilastot, joista löytyy suorite- (ja kustannus-) tietoja mitattuna kilometreinä, neliömetreinä ja tonneina päällystelajeittain.

Rakennustoiminnassa on valtiontilintarkastajien kuvaama tuottavuus- ja taloudellisuuslukuihin perustuva tavoiteohjaus vakiintunut ja toimintaa jatketaan edelleen. Tienrakennustöiden työvoima vaihtelee vuosittain asetettavien rahoituspuitteiden mukaisesti. Vuotuisia suunnitelmia muuttavat jossain määrin vuoden aikana tehtävät lisätyöohjelmat.

Tie- ja vesirakennushallituksen julkaisussa "Tienpidon suuntaviivat 1980-luvulla" sivulla 14 on esitetty 1980-luvun tiepolitiikan tavoitteet, jotka itse asiassa sisältävät saman ajatuksen kuin valtiontilintarkastajien kertomuksessa on esitetty.

Valtiontilintarkastajat ovat pitäneet aiheellisenä luoda edellytyksiä polttoaineen kulutuksen vähentämiselle. Nykyisessä rahoitustilanteessa TVH on omaksunut tavoitteekseen vähentää päällysteiden kunnostuksen jälkeensä neisyyttä kevyiden pintausten menetelmien käyttöä edelleen lisäämällä. Tavoite on TVH:n mielestä päällystetty tiestö kokonaisuutena huomioonottaen mielekäs, vaikkakaan yksittäisellä tiellä ei päästä polttoaineenkulutuksen kannalta yhtä edulliseen lopputulokseen kuin perusteellisemmilla kunnostusmenetelmillä.

Teiden talvirakentaminen. TVL pyrkii laatimaan työohjelmat juuri sillä periaatteella, jolla ne valtiontilintarkastajien käsityksen mukaan tulisi laatia. Työkohteet toteutetaan siten, että talvella suoritetaan sellaiset työt, joihin talviolosuhteet aiheuttavat mahdollisimman vähän lisäkustannuksia.

Työvoimaministeriön liian yksityiskohtainen, myös varsinaisilla budjettivaroilla toteutettaviin hankkeisiin ulottuva, hankekohtainen ohjaus vaikeuttaa kuitenkin ratkaisevasti tällaista suunnittelua.

Työvoiman talvipainoisuusvaatimus on esteenä myös rakennekerrosten vaihtoehtojen vahvistamistapojen (stabilointi) laajemmalle käytölle.

Liikenneministeriö pitää valtiontilintarkastajien ehdotuksia tie- ja vesirakennuslaitoksen rahoituksen ja päätöksenteon saamisesta pitempijänteiseksi hyvinä. Tienpidon ja laitoksen toiminnan kehitysnäkymät 1980-luvulla viittaavat siihen, että työllisyysnäkökohtien huomioon ottaminen tienpidossa vaikeutuu tai työllisyyspoliittiset näkökohdat estävät suunnitellun tiepolitiikan toteutumisen ja laitoksen toiminnan tuottavuuden parantamisen.

Valtiontilintarkastajien ehdotusta tie- ja vesirakennuslaitoksen, liikenneministeriön, valtiovarainministeriön ja työvoimaministeriön yhteisen suppean asiantuntijaryhmän asettamisesta harkitaan liikenneministeriössä.

Valtiontilintarkastajat ovat edelleen ehdottaneet, että TVH:n olisi kiireellisesti selvitettävä em. PTL:n tutkimuksessa selvittämättä jääneet seikat eli laatu ja kelvollisen materiaalin hukkaantuminen. PTL:n jaoston 31 puitteissa ei työtä tultane jatkamaan ainakaan parin seuraavan vuoden aikana. TVL:n ja rakennustoiminnan eräänä avaintulosalueena on kuitenkin vuonna 1982 materiaalitalous. Tarkoituksena on mm. kehittää materiaalitaloutta kuvaavia tunnuslukuja, joiden avulla tullaan jatkossa seuraamaan materiaalin käytön mahdollisia kustannusvuotoja. Mm. talvirakentamisen aiheuttama materiaalin hukkakäyttö selviää tämän seurannan avulla.

Hämeen tie- ja vesirakennuspiiri. Yksityisten teiden tekemisen valtionavustukset perustuvat yksityisistä teistä annetun lain 94 §:n ja asetuksen säännöksiin. Niiden mukaan tien tekemisen valtionavustus määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin tien kunnossapidon avustus. Avustussäännökset uudistettiin vuoden 1978 alusta. Säännösten uudistuksen yhteydessä annetun asetuksen 43 § 3 momentin perusteella liikenneministeriö antoi Hämeen lääninhallitukselle erillisen luvan tiekohtaisen avustusprosentin tarkistuksen käynnistämiseksi.

Tien kunnossapidon avustusprosentin muutos Hämeen läänissä ja koko maassa on ollut seuraava:

	1977	1978	1979
Hämeen lääni	32	40	47 %
Koko maa	39	49	50 %

Tien tekemisen valtionavustuksista ja avustusprosentin suuruudesta lääninhallitukset tekevät vuosittain esityksensä liikenneministeriölle. Hämeen lääninhallituksen esitysten pohjalta tien tekemisen keskimääräiset avustusprosentit ovat olleet seuraavat:

	1978	1979	1980	1981
Hämeen lääni	55	51	67	67 %
Koko maa	56	58	60	61 %

Edellä selvitettyyn viitaten voidaan katsoa, että valtiontilintarkastajain kertomuksessa esitetty yksityisten teiden tekemisen valtionavustuksen pienuus erillisenä Hämeen läänin kohdalla on poistunut vuonna 1978 voimaan tulleen avustussäännösten muutoksen edellyttämällä tavalla.

Suunnittelumäärärahan budjetointikäytännön muuttamistarvetta selvitetään parhaillaan TVH:ssa. Tässä yhteydessä otetaan harkittavaksi myös piirin esittämä vaihtoehto.

Tielaki ei TVH:n käsityksen mukaan vaikeuta kunnossapidon varatyökohteiden toteuttamista, vaan mahdollistaa useissa tapauksissa tarvittavan lisätiealueen saannin tien levittämiseksi. Laitoksen aikaisemmat kokemukset

ilman riittävää tiesuunnitelmaa tehdyistä rakenteen parantamistoista ovat olleet kielteisiä, joten suunnitteluvoimavaroja on suunnattava myös ns. varatyökohteiden suunnitteluun. Joustava toteuttaminen on mahdollista, kun kohteiden suunnittelu ja toteuttaminen ohjelmoidaan riittävän pitkällä aikajänteellä.

Suurimmista uudisrakennushankkeista luopumista on tie- ja vesirakennushallituksessa harkittu. Tie- ja vesirakennushallitus yhtyy tilintarkastajien asiasta esittämään käsitykseen. Toisaalta, jos 1980-luvulla ei aloiteta uusia moottoriliikennetiehankeita, joudutaan 1990-luvun alussa väistämättä tilanteeseen, jossa paine moottoriliikenneteiden rakentamiseen on jo niin suuri, että rahoituksesta liian suuri osa tulisi kohdistaa moottoriliikennetiehin muun toiminnan tästä kärsiessä. Tämän vuoksi tie- ja vesirakennushallituksessa on tultu käsitykseen, että jo 1980-luvulla on tarkoituksenmukaista toteuttaa eräitä moottoriliikennetiehankeita, mikäli rahoitus 1990-luvulla pysyy nykyisellä tasolla.

Pohjois-Karjalan tie- ja vesirakennuspiiri. TVL:n asuntokannasta, joka oli 1.7.1981 880 kpl, oli käyttämättömänä 43 kpl. Koska asuntojen kuntoarviointin mukaan huonokuntoisia asuntoja oli 116 kpl ja varustukseltaan puutteellisia 240 kpl, ei käyttämättömänä olevien asuntojen lukumäärää voitane pitää suurena. Lisäksi osa asuntokannasta on vailla asukasta usein melko pitkäänkin sen vuoksi, että ulkopuolisen vuokralaisen irtisanominen valitusmahdollisuksiineen kestää pahimmassa tapauksessa kuukausia. Tämän ajan laitoksen palveluksessa oleva asunnontarvitsija joutuisi odottamaan työsuhteasunnon saamista.

Toisarvoisen käytön määrittely on arvionvaraista. Asunnon käyttötarkoituksen muuttaminen esim. toimistotilaksi tai sosiaalitilaksi on paikallisella tasolla usein edullisin ja välttämätönkin menettely tarvetta vastaavien toimintatilojen saamiseksi. Menettelyä ei tällöin voitane pitää epätarkoituksenmukaisena.

Laitoksen asuntoja on vuokrattu ja tullaan vuokraamaan ulkopuolisille silloin, kun se voidaan tehdä laitoksen omaa toimintaa haittaamatta.

Työllisyysvarojen osuuden sisällyttämistä enenevässä määrin varsinaisiin budjettivaroihin voidaan pitää kannatettavana, koska työllisyysvarojen aluettaisen ja ajoittaisen paisuminen aiheuttaa toimenpiteiden vääristymisen sellaisiin kohteisiin, jotka tienpidon tarpeiden nojalla ovat vähemmän perusteltavissa.

Valtiontilintarkastajat katsovat, että tienpidon kustannusten alentamiseksi olisi syytä lisätä päällystettyjen teiden osuutta. Kannanottoa voidaan pitää oikeana kun otetaan huomioon vain teiden hoitokustannukset. Mutta kun kustannuslaskelmiin otetaan mukaan myös tien päällystämiseen liittyvät investointikustannukset, päällysteen uusimiskustannukset ja tien

rakenteiden ylläpito pidemmällä tähtäyksellä, ovat päällystetyn tien tienpitokustannukset suuremmat kuin soratien. TVH:ssa on arvioitu, että 1980-luvulla suunnitelluista, noin 10 000 km:n sorateiden päällystystoimenpitei-

den investointikustannuksista, saadaan takaisin ajokustannussäästöinä noin 70 % seuraavien 20—30 vuoden aikana. Loput 30 % perustellaan muilla yhteiskuntapoliittisilla vaikutuksilla.

Työvoimaministeriön hallinnonala

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta työvoimaministeriö on esittänyt seuraavaa.

Työvoimaministeriö

Työttömyyden kehitys sekä työttömyyden lieventämiseen ja työllisyyden turvaamiseen käytetyt varat. Keinot alueellisten työllisyserojen tasottamiseksi sisältyvät pääosin aluepoliittiseen lainsäädäntöön, joka on uusittuna saatettu voimaan vuoden 1982 alusta. Aluepoliittisiin päämääriin pyritään tukemalla tuotantotoimintaa, parantamalla yritysten yleisiä toimintaedellytyksiä, ohjaamalla yritysten sijoittumista, suuntaamalla julkisia palveluja, hajauttamalla alueellisesti hallintoa ja päätösvaltaa ja muilla tarvittavilla toimenpiteillä. Luetelluista toimenpiteistä suurin osa kuuluu muiden ministeriöiden toimialaan.

Koska aluepoliittisista työllisyseroihin vaikuttavista toimenpiteistä pääosa toteutetaan muilla hallinnonaloilla, työvoimaministeriö pitää tärkeänä, että työvoimaviranomaisilla on riittävät mahdollisuudet vaikuttaa työllisyysnäkökohtien huomioon ottamiseen niiden soveltamisessa. Tämä voidaan toteuttaa siten, että työvoimaministeriöllä on riittävä edustus päätöksentekoa valmistelemissa tai päätöksiä tekevissä elimissä ja, että työvoimaministeriö lausunnoiltaan vaikuttaa toimenpiteiden suuntaamiseen.

Valtiontilintarkastajien mielestä työllisyysperusteilla myönnetty avustukset työttömyyden lieventämiseen ja sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi ovat aiheuttaneet työllisyystilannetta parantaessaan sen haittavaikutuksen, että eräiden muiden hallinnonalojen suunnitelmallinen kehittäminen on hankaloitunut.

Työvoimaministeriö toteaa, että jo ennen työllisyyslain kokonaisuudistusta työllisyyslakia on muutettu väliaikaisesti siten, että la-

tiin on lisätty 6 a § (535/81), joka on tullut voimaan 1.8.1981. Sitä sovelletaan hankkeisiin, joihin myönnetään työllisyysmäärärahoja ennen vuoden 1982 loppua. Sääntöksen mukaan työllisyysmäärärahoja voidaan osoittaa työttömien työllistämiseksi ja työllisyyden turvaamiseksi valtion virastoille ja laitoksille niiden tarpeisiin käytettäväksi sekä asianomaisille ministeriöille valtionavun myöntämiseksi kunnille ja kuntainliitoille sekä valtioneuvoston päätöksen perusteella myös yhteisöille ja yksityisille. Valtionavun osoittamisen edellytyksenä ministeriölle on, että ministeriö, jonka hallinnonalaan asia kuuluu, on kirjallisesti ilmoittanut puoltavansa valtionavun osoittamista.

Työllisyysasetuksen 6 a §:n soveltamisesta on annettu tarkemmat määräykset työllisyysasetuksen 15 a—15 e §:ssä (585/81). Asetuksen 15 e §:n mukaan työllisyyslain 6 a §:n edellyttämässä asianomaisen ministeriön puoltavassa lausunnossa tulee selvittää hankkeen tarpeellisuus ja että hankkeen toteuttamisen ajankohta on perusteltu myös toiminnallisista näkökohdista, hankkeesta valtiolle, kunnille ja kuntainliitoille aiheutuvan henkilöstön sekä käyttökustannusten ja muiden kustannusten lisäys ja valtion rahoitus niihin, hankkeen suunnitteluvalmius sekä se, että suunnitelmia ja kustannuksia voidaan pitää hyväksyttävänä samoin kuin valtionapuhankkeen osalta myös, voidaanko sen suunnitteluun, toteuttamiseen ja valtioaputoimintaan nähdä noudattaa, mitä siitä on erikseen säädetty tai määrätty.

Aikaisemmin tulo- ja menoarvion momentilla 34.50.77 olleita varoja sijoitusmenoihin työllisyyden turvaamiseksi on vuoden 1982 tulo- ja menoarviossa siirretty asianomaisille ministeriöille (maa- ja metsätalousministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, liikenneministeriö) suunnitelmallisuuden lisäämiseksi.

Jälkitarkastus

Liikennehallinto

Satamien kehittäminen. Liikenneministeriö ilmoittaa, että maassamme on viimeisten runsaan 10 vuoden aikana tehty kauppa- ja teollisuussatamiin liittyvää tutkimustyötä runsaasti. Seuraavat kokonaisselvitykset ovat valmistuneet:

— Etelä-Suomen satamatoimikunnan mietintö vuonna 1969

— Pohjois-Suomen satamatoimikunnan mietintö vuonna 1972

— Parlamentaarisen liikennekomitean työjakojaoston raportti "Satamien kehittäminen" vuonna 1974.

Näiden kokonaisselvitysten jälkeen ovat sekä tutkimusten tekijät että tietojen antajat olleet yhtä mieltä siitä, että kokonaisselvityksiä ei ole syytä tehdä lisää. Tähän on päädytty mm. siksi, että tehtyjen suuritöiden selvitysten konkreettinen hyödyntäminen on jäänyt vähäiseksi.

Laajojen kokonaisselvitysten sijasta on alan tutkimus viime vuosina suuntautunut suppeahkojen osaselvitysten tekemiseen ja näistä saatavien tulosten hyödyntämiseen. Painopiste on siirtynyt tutkimuksesta suunnitteluun päin. Tehtyjä osaselvityksiä ovat mm. tutkimus satamiemme kannattavuudesta ja sen kehityksestä (Suomen Satamaliitto) vuodelta 1978 ja satamien jätahuoltotoimikunnan mietintö vuodelta 1981.

TVH:n marraskuussa 1980 vahvistama TVL:n vesitietojärjestelmän pitkän aikavälin suunnitelma, vesitieohjelma 1980—1990 kattaa TVL:n piensatamatuotannon ko. aikavälillä.

Käynnissä ovat ainakin seuraavat osaselvitykset:

— Satamien hallintotoimikunta teki 31.7. 1981 mennessä ehdotuksen satama-asoiden keskittämiseksi ja koordinoimiseksi valtion hallinnossa.

— Satamalainapoliittinen ohjelma valmistui TVH:ssa syksyllä 1981. Tarkoituksena on saada aikaan valtion satamalainojen suuntaamista palveleva keskipitkän aikavälin ohjelma.

— Meriväyläohjelma 1982—91 on laadittavana MKH:n ja TVH:n yhteistyönä ja valmistuu kuluvana vuonna. Työn päätarkoituksena on kauppa- ja teollisuussatamien tuloväylien kehittämisohjelman aikaansaaminen.

— Liikenneministeriön sekä kauppa- ja teollisuusministeriön asettaman hiilisatamatyöryhmän tulee laatia 30.6.1982 mennessä ehdotus hiilen tuonnin edellyttämiksi kuljetusjärjestelmiksi aluevarauksineen.

— Transitoliikenteeseen liittyviä kysymyksiä selvittää liikenneministeriön asettama työryhmä, jonka määräaika päättyy kuluvan vuoden lopussa.

Edellä mainitut selvitykset kattavat varsin hyvin tämänhetkisen tarpeen. Eräitä osaselvityksiä vielä tarvitaan, minkä jälkeen voidaan katsoa, että ne yhdessä vastannevat hyvin pitkälle valtioneuvoston tarkastajien tarkoittamaa kokonaisselvitystä. Tällaisia jatkotehtäviä voisivat olla mm. satamien laskentajärjestelmän edelleen kehittäminen, satamien työnjaon suunnittelu satamaryhmittäin sekä kehitysalueiden kuljetustuen vaikutus kuljetusvirtoihin ja niiden ohjautumiseen eri satamiin.

Valtioneuvoston tarkastajien tarkoittaman satamien kehittämisohjelman laatiminen vaatisi tutkijatyövoimaa arviolta 5—6 miestyövuotta. Liikenneministeriön sekä tie- ja vesirakennushallituksen nykyiset tutkijaresurssit ovat nyt ennestään työllistetyt jo ohjelmoituihin tehtäviin.

Satamatoiminnan eri osapuolet kuten satamat ja teollisuus ovat pitäneet laajan kokonaisselvityksen tekemistä tarpeettomana mm. siitä syystä, että kun valtion vesiliikennehallinto on järjestämättä, ei selvityksen tuottamia toimenpideehdotuksia kukaan veisi eteenpäin. Mainittujen osapuolien positiivinen suhtautuminen olisi kuitenkin selvitystyön onnistumisen kannalta välttämätöntä tietojen saamiseksi ja muutoinkin.

2. MINISTERIÖIDEN OHJEET JA KANNANOTOT

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Helsinki 31. 3. 1982

N:o TM 5727

Asia: Ohjeet toiminta- ja taloussuunnitelmien laatimiseksi vuosille 1984—88

Valtioneuvoston kanslialle ja kaikille ministeriöille sekä niiden alaisille virastoille ja laitoksille

Valtiovarainministeriö on valtion tulo- ja menoarviosta sekä kirjanpidosta 24 päivänä marraskuuta 1972 annetun asetuksen 3 §:n nojalla, valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan annettua asiasta lausuntonsa, päättänyt antaa seuraavat ohjeet toiminta- ja taloussuunnitelmien laatimiseksi vuosille 1984—88.

1. Johdanto

1.1. Suunnitelmien laadinnan tarkoitus

Toiminta- ja taloussuunnitelmia ovat ministeriöissä laadittavat hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmat sekä virastojen ja laitosten (ml. liikeyritykset) toiminta- ja taloussuunnitelmat. Näiden suunnitelmien perusteella laaditaan valtiontalouden suunnitelma.

Toiminta- ja taloussuunnitelmat vuosille 1984—88 laaditaan ennen muuta perusteiden saamiseksi vuoden 1984 tulo- ja menoarvioesityksen ja sen laadintaa varten annettavien menokehysten sekä mainitun tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä esitettävän valtiontalouden usean vuoden kattavan suunnitelman valmistelua varten. Lisäksi toiminta- ja taloussuunnitelmia käytetään talouspoliittisen selonteon valmisteluun, jos hallitus päättää antaa tällaisen selonteon eduskunnalle.

Toiminta- ja taloussuunnittelun tuloksia käytetään hyväksi myös muussa kokonaistaloudellisessa ja valtiontalouden suunnittelussa, sektorisuunnittelussa, aluepoliittisessa suunnittelussa sekä hallintoyksikötason suunnittelutehtävissä. Sen tehtävänä on mm. edistää valtion

eri toimintojen sopeuttamista toisiinsa ja käytettävissä oleviin voimavaroihin sekä palvella hallinnonalan ja hallintoyksiköiden johtamista.

Tasapainoisen alueellisen kehityksen edistämistä annetun lain (532/81) perusteella valtioneuvoston kanslian, ministeriöiden sekä niiden alaisten virastojen ja laitosten tulee ottaa huomioon aluepoliittiset tavoitteet oman toimialansa toiminnan ja talouden suunnittelussa sekä muussa suunnittelussaan. Tämä edellyttää, että toiminta- ja taloussuunnitelmiin sisällytetään aluepoliittisia tarkasteluja jäljempänä olevien ohjeiden mukaisesti. Tämä menettely korvaa aikaisemman ministeriöiden alueellisten kehittämissuunnitelmien laadinnan.

Toiminta- ja taloussuunnitelmien on katettava sekä valtion oma että valtion avustama toiminta. Lainsäädännön perusteella on eräissä tapauksissa valtion omasta tai sen avustamasta toiminnasta laadittava useamman vuoden suunnitelma, jonka ministeriö tai valtioneuvosto vahvistaa. Näiden suunnitelmien sekä toiminta- ja taloussuunnitelmien sisällön, käsitteiden ja luokitusten on oltava vertailukelpoisia.

Nämä laadintaohjeet on tarkoitettu palvelemaan ensi sijassa valtiovarainministeriölle toimitettavien hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmien (seuraavassa hallinnonalan suunnitelma) laadintaa. Ohjeet toimitetaan myös ministeriön alaisille virastoille ja laitoksille. Näin varmistetaan, että ao. hallintoyksiköt omia toiminta- ja taloussuunnitelmia laatiessaan voisivat ottaa riittävästi huomioon koko valtionhallinnon kattavan toiminta- ja taloussuunnittelun asettamat vaatimukset.

1.2. Suunnitelmien laadinnan talouspoliittiset ja valtiontaloudelliset lähtökohdat

Läntisten teollisuusmaiden suhdannetaantuma on pitkittynyt mm. sen vuoksi, että inflaation hillitsemiseksi on yleisesti turvauduttu kireään rahapolitiikkaan, mikä on pitänyt korkotason korkeana ja aiheuttanut suuria valuuttakurssivaihteluja. Kansainvälinen korkotaso näyttää asettuneen pitkäaikaisesti aiempaa korkeammalle tasolle. Useimmissa maissa julkisen talouden liikkumavara käytettiin loppuun jo ensimmäisen öljykriisin jälkeisessä vakautus- ja elvytyspolitiikassa. Niin sanotun toisen öljykriisin jälkeen vuosina 1979—80 useissa maissa onkin jouduttu harjoittamaan kireää finanssi-politiikkaa, vaikka suhdannepoliittisten tavoitteiden saavuttaminen olisi edellyttänyt elvyttäviä toimia.

Vuoden 1982 loppupuolella alkava suhdannenousu länsimarkkinoilla jääneekin varsin laimeaksi. Vuonna 1984 voidaan kansainvälisten suhdanteiden jo odottaa olevan laskussa. Vasta suunnittelukauden viimeisinä vuosina on kansainvälisten markkinoiden kasvusta jälleen odotettavissa merkittävämpää apua Suomen talousongelmille.

Kustannustason nouseminen nopeammin kuin muissa maissa ja valuuttakurssien muutokset heikentävät suomalaisten yritysten kansainvälistä hintakilpailukykyä yhteensä arviolta 12—13 prosenttia vuosina 1980—82. Tämän johdosta Suomi on menettämässä markkinaosuuksia, mikä lisää laimean kansainvälisen kysynnän maamme taloudelliselle kehitykselle aiheuttamia ongelmia.

Viennin hitaaksi jäävä kasvu heikentää tuotannon kasvumahdollisuuksia ja vaikeuttaa työllisyyden hoitoa. Vuonna 1983 työttömyysaste saattaa olla noin 7 %. Talouspolitiikan keskeinen sisältö suunnittelukauden aikana on työllisyyden parantaminen. Lähtökohtana tälle on, että hintojen ja kustannusten nousu jää pienemmäksi kuin kilpailijamaissa keskimäärin. Tämä edellyttää mm. veropaineinflaation hillitsemistä.

Valtion menojen BKT-osuuden kasvattamiseen ei ole juuri mahdollisuuksia. Rakenteelliseksi muodostuneesta menoylijäämästä johtuen velanhoidtomenojen kasvu ei jätä tilaa muiden valtion menojen määrälliselle kasvulle. Näissä yleispuutteissa menorakennetta on kuitenkin mahdollista kehittää, niin että yhteiskuntapolitiittisesti ja talouspoliittisesti tärkeimmät uudistukset ja hankkeet etenevät.

Vuosien 1984—88 toiminta- ja taloussuunnitelmat on laadittava siten, että ne tukevat talouspolitiikan tavoitteita. Erityistä huomiota tulee kiinnittää julkisten palvelujen tuotannon tehokkuuden lisäämiseen ja virkakoneiston yksinkertaistamiseen, jotta tätä kautta voitaisiin lisätä liikkumatilaa yhteiskunnan hyvinvointia lisäävien palvelujen määrän kasvattamiseen. Myös valtionapua saavien talousyksiköiden toiminnan tarkoituksenmukaisuuteen ja tehokkuuteen on kiinnitettävä suurta huomiota. Tulonsiirtoja, joilla tuetaan vanhentuneita tuotantorakenteita tai tehotonta tuotantoa, on asteittain vähennettävä.

Vuosien 1984—88 toiminta- ja taloussuunnitelmien laadinnassa on otettava huomioon valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset suunnitelmat, valtiovarainministeriön lausunnot hallinnonalojen suunnitelmista vuosille 1983—86 sekä vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesitys.

1.3. Tehtävien jako

Suunnitelmien laadinnassa noudatetaan aikaisemmin vakiintuneita menettelytapoja ja työnjakoa ministeriöiden ja niiden alaisten yksiköiden sekä valtiovarainministeriön kesken.

Ministeriöt määräävät virastoista ja laitoksista ministeriöihin toimitettavan toiminta- ja taloussuunnitteluaineiston sisällön ja laajuuden. Ministeriöiden tulee tämentää alaisilleen yksiköille suunnitelmakautta koskevia yhteiskuntapolitiittisia tavoitteita ja toimintalinjoja sekä antaa niille meno- ja henkilöstökehyksiä tai muita suunnitelmien laadintaa tämentäviä ohjeita käyttäen perustana mm. valtiovarainministeriön edellisestä toiminta- ja taloussuunnitelmasta antamaa palautetta. Antamansa ohjeet ministeriöiden tulee toimittaa valtiovarainministeriölle tiedoksi.

Valtiovarainministeriön ja ao. ministeriön yhteistyö on tarkoitus järjestää kuten aikaisemmin. Valtiovarainministeriö esittää maaliskuussa 1982 alustavat kannanottonsa hallinnonalojen tarkistetuista suunnitelmista vuosille 1983—86 ja antaa samalla vuoden 1983 tulo- ja menoarvion valmistelussa tarvittavat meno- ja henkilöstökehykset. Ministeriö kiinnittää kannanotoissaan huomiota sekä peruslaskelmien että kehittämissuunnitelmien toteutamismahdollisuuksiin. Valtiovarainministeriö on varautunut käymään keväällä 1982 neuvotteluja eri ministeriöiden kanssa suunnitelmien laadintaan liittyvistä kysymyksistä.

1.4. Muutokset edellisiin ohjeisiin verrattuna

Vuosia 1984—88 koskeva toiminta- ja taloussuunnitelman laadinta toteutetaan täysipainoisena kierroksena noudattaen pääosin samoja rakenteita kuin vuosia 1982—86 koskenut toiminta- ja taloussuunnitelma. Keskeiset muutokset tässä laadintaohjeessa ovat seuraavat:

- toiminta- ja taloussuunnitelmaan tulee sisällyttää myös tuloja koskeva suunnitelma,
- peruslaskelman mitoituksen perusteita on täsmennetty, muun muassa tuottavuuden kehitys on huomioitava peruslaskelmaa laadittaessa,
- suunnitelmassa tulee esittää luettelo kaikista vireillä olevista taloudellisesti merkittävistä lainsäädäntöhankkeista,
- eräissä tapauksissa on selvitettävä rakentamiseen ja kunnossapitoon tarkoitettujen kapasiteetin mitoitus pitkällä aikavälillä,
- toiminta- ja taloussuunnitelmissa on tarkasteltava aluepoliittisia näkökohtia aluepoliittisesti merkittävien tehtäväkokonaisuuksien osalta ja
- lomakkeistoa on uudistettu.

2. Hallinnonalan suunnitelman rakenne

Hallinnonalan suunnitelma käsittää seuraavat asiakokonaisuudet.

2.1. Hallinnonalan suunnitelmien yhteenveto

Yhteenveto käsittää taulukon koko hallinnonalan peruslaskelman mukaisesti menokehityksestä menolajeittain sekä toisen taulukon tehtäväryhmittäin. Kehittämissuunnitelmista esitetään yhteenveto lomakkeella AK.

2.2. Peruslaskelma

Hallinnonalan suunnitelmista saatujen kokemusten perusteella on aiheellista korostaa, että peruslaskelman laadinnan tarkoituksena on selvittää valtion kannalta jo sidottuna pidettävien menojen kehitys suunnittelukaudella.

Peruslaskelma sisältää *kaikista tehtävistä* lomakkeilla AT, CT, DT, ET ja TL esitettävät tiedot sekä tehtäväryhmittäisen, tarvittaessa tehtävittäisen selostuksen peruslaskelman laadintaperusteista ja sisällöstä. Selostuksessa tulee esittää jokaisesta tehtäväryhmästä/tehtävästä peruslaskelman pohjana olevat säännökset, päätökset tai muut lähtökohdat, peruslaskelman

mukaiset keskeiset toimintalinjat sekä meno-, suorite- ja yksikkömenokehitystä koskevien arvioiden konkreettiset laskentaperusteet.

Mikäli riittäviä laskelmien laadintaperusteita ei ole esitetty, valtiovarainministeriö voi pyytää tarpeellisia lisäselvityksiä.

Peruslaskelman *mitoitus* tulee esittää ja perustella suorite-, kapasiteetti- tai muilla *toiminnan laajuustiedoilla*. Tämän lisäksi tulee esittää *tuottavuuden kehitystä* kuvaavia tietoja sellaisista tehtävistä, joista tämä on mahdollista. Tuottavuuden tarkastelu voidaan korvata toiminnan laajuusyksiköitä kohti lasketuilla yksikkökustannus- tai yksikkömenotiedoilla. Yhteenveto toiminnan laajuuskehityksestä esitetään lomakkeen AT alaosassa.

Peruslaskelman laadinnan pohjana ovat voimassa olevat tai voimaan tulevat lait ja asetukset, hallituksen lakiesitykset, valtioneuvoston päätökset ja ohjeet sekä vuoden 1983 tulo- ja menoarvioon sisältyvät päätökset. Milloin toiminnan tasoa sitovia säädöksiä tai valtioneuvoston päätöksiä ei ole, peruslaskelman mitoituksen pohjaksi voidaan ottaa vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksen menojen taso, jollei jäljempänä esitettävästä muuta johdu.

Komiteoiden, toimikuntien tai vastaavien elinten ehdotuksia ja kannanottoja sekä suosituksia ei sinänsä voida pitää perusteina peruslaskelmia laadittaessa, vaan ne tulee tarvittaessa käsitellä kehittämissuunnitelmissa.

Eräiden vaikeasti mitoitettavien menojen kuten (puolustusvoimain perushankinnat, harkinnanvaraiset avustukset yrityksille, asuntolainat ym.) peruslaskelman mitoituksesta voidaan sopia ao. ministeriön ja valtiovarainministeriön kesken.

Peruslaskelman yksityiskohtaisemmat laadintaperusteet ovat seuraavat:

1. *Kulutusmenot* mitoitetaan laajuudeltaan enintään suoritemitoin osoitettua palvelusten välitöntä kysyntäkehitystä tai säädettyä palvelusten tarjontavelvoitetta vastaavasti. Tällöin on otettava huomioon voimavarojen tarvetta vähentävänä tekijänä ministeriön tavoitteeksi asettama kohtuullinen tuottavuuden nousu. Mikäli kulutusmenojen mitoituksessa vaikuttavat erityiset tekijät (perusvuoden menojen tasoa korottavat huomattavat kertamenot, valtioneuvostotasolla hyväksytyt usean vuoden suunnitelmat), on nämä otettava mitoituksessa huomioon.

Mikäli mitoituksen perusteena ei voida käyttää suorite-, tms. toiminnan kysyntäkehitystä

eikä muita mitoitukseen vaikuttavia erityisiä tekijöitä ole osoitettavissa, on mitoituksen lähtökohtana pidettävä vuoden 1983 menojen tasoa, josta tehdään ministeriön tavoitteeksi asettama tuottavuuskehityksen edellyttämä menojen vähennys. Vastaava vähennys on tehtävä henkilöstökehitystä koskevassa peruslaskelmassa. Viimeksi mainittua laskentatapaa on sovellettava ainakin sellaisiin yleishallinto- yms. tehtäviin, joiden laajuutta ei voida mitata.

2. *Siirrot kunnille ja yleishyödyllisille yhteisöille* mitoitetaan kuten kulutusmenot. Kuitenkin on otettava huomioon laeissa, asetuksissa tai valtioneuvoston päätöksissä määriteltyjen valtionapuperusteiden suunnittelukaudella voimaan tulevat muutokset. Harkinnanvaraiset valtionavut mitoitetaan enintään vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksen mukaisesti.

3. *Harkinnanvaraiset siirrot elinkeinoelämälle* mitoitetaan enintään vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksen mukaisesti. Muut siirrot elinkeinoelämälle mitoitetaan vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksessä käytettyjen perusteiden ja tuen määräytymistä säätelevien tekijöiden arvioidun kehityksen perusteella, jollei perusteista ole muuten päätetty.

4. *Siirrot kotitalouksille* mitoitetaan vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksen mukaisten perusteiden ja siirtojen saajien lukumäärän enustetun kehityksen perusteella, jollei siirtojen perusteista ja niiden saantiin oikeutettujen määrästä ole muuten päätetty. Harkinnanvaraiset siirrot mitoitetaan enintään vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksen mukaisesti.

5. *Reaalisijoitukset* mitoitetaan ja ajoitetaan siten, että peruslaskelmaan sisällytetään ainoastaan sitovasti päätetyt sekä hallintoyksikön toiminnan turvaamisen edellyttämät ehdottoman välttämättömät uusinta- ja uusinvestointihankkeet. Peruslaskelmassa otetaan tällöin huomioon lähinnä keskeneräiset sekä tulo- ja menoarvion mukaan aloitettavat rakennushankkeet ja sellaiset muut rakennushankkeet, joista on tehty sitova toteuttamispäätös sekä palvelusten yksityiskohtaisesti säädetyn tai päätetyn tarjontavoitteen saavuttamiseksi ehdottoman välttämättömät rakennushankkeet. Kone- ja kalustoinvestoinneista peruslaskelmaan sisällytetään lähinnä sitovien tilausvaltuuksien tms. päätösten puitteissa toteutettavat hankinnat sekä koneiden ja kaluston ehdottoman välttämättömät uusinta sekä edellä mainituista rakennushankkeista aiheutuvat hankinnat.

Edellä esitetty on voimassa soveltuvin osin myös valtionapuhankkeisiin.

6. *Finanssisijoitukset* mitoitetaan aikaisempien päätösten, vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksessä ehdotettujen päätösten tai valtioneuvoston erikseen hyväksymien ohjelmien mukaisesti. Mikäli jostakin finanssisijoitusmäärärahasta ei ole tehty sitovaa päätöstä vuoden 1983 jälkeiselle ajalle, ei tällaista määrärahaa ilman painavaa syytä oteta huomioon peruslaskelmassa.

2.3. Kehittämissuunnitelmat

Kehittämissuunnitelmien laadinnan tarkoituksena on tuoda esiin ajankohtaiset hallinnon alan kehittämishankkeet sekä yhteensovittava ne toteuttamiskelpoiseksi kokonaisuudeksi.

Kehittämissuunnitelmat esitetään hallinnon alan suunnitelmassa niistä tehtävistä tai asiakokonaisuuksista, joiden kehittämiseen peruslaskelman osoittamasta kehityskulusta on ministeriön mielestä tarvetta. Kehittämissuunnitelmat laaditaan myös kohteista tai ongelmista, joiden tarkemmasta selvittämisestä on ministeriön ja valtiovarainministeriön välillä sovittu. Kehittämissuunnitelmissa tulee esittää ja ottaa kantaa myös ajankohtaisiksi tulevien komiteoiden, työryhmien ja lainvalmistelutyön tuloksina syntyneisiin ehdotuksiin.

Kehittämissuunnitelmissa on erityisesti pyrittävä toteuttamaan eduskunnan ja hallituksen hyväksymiä yhteiskuntapoliittisia tavoitteita. Keskeisiä lähtökohtia kehittämissuunnitelmien laadinnassa ovat tällöin hallitusohjelma sekä hallituksen hyväksymät talous- ja aluepoliittiset tavoitteet.

Menoja lisäävien kehittämissuunnitelmien vastapainoksi on laadittava *voimavarojen sääntämistä ja uudelleensuuntaamista* tarkoittava kehittämissuunnitelma. Rationalisointi- ja säästökohteisiin on kiinnitettävä huomiota myös muissa kehittämissuunnitelmissa. Kehittämissuunnitelmissa olisi esitettävä toimenpiteitä erityisesti julkisten kulutusmenojen ja siirtomenojen kasvun hidastamiseksi. Huomattavia voimavarojen lisäyksiä edellyttävien kehittämissuunnitelmien toteuttamismahdollisuudet ovat vähäiset, jollei vastaavia säästöjä voida osoittaa muualla.

Kehittämissuunnitelmista esitettävien tietojen tulee olla peruslaskelmaan verraten monipuolisempia. Peruslaskelmassa käytetystä teh-

tävarakenteesta voidaan poiketa ja esittää suunnitelmat ongelmakeskeisesti. Tärkeimmistä kehittämissuunnitelmiin tulee liittää tietoja toiminnan kysynnästä sekä ko. tehtävien hoidon yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista. Huomattavien kehittämissuunnitelmien vaikutukset on jaoteltava siten, että erittelystä käy ilmi valtiolle, kunnille, kotitalouksille ja elinkeinoelämälle aiheutuvat vaikutukset. Liiteaineistona tulee esittää myös investointi- ja kannattavuuslaskelmia, jos niiden laatiminen on suunnitellusta toiminnasta mahdollista.

Kehittämissuunnitelmista selvitetään kokonaisrahoitustarve, menojen ajoitus ja erikseen henkilöstön tarve. Hallinnonalan kehittämissuunnitelmissa esitetään niiden keskinäinen tärkeysjärjestys. Lomakkeella AK esitetään kunkin kehittämissuunnitelman kustannusarvio ja sen aiheuttamat menot sekä erikseen kehittämissuunnitelman aiheuttama menojen lisäys tai vähennys peruslaskelmaan verrattuna. Lomakkeella esitetään myös kehittämissuunnitelman henkilöstövaikutukset.

Edellä esitetyt näkökohdat huomioonottaen kehittämissuunnitelmien kohdealueet voivat olla seuraavantyyppisiä:

1) *Lainsäädäntöhankkeet.* Ministeriöiden tulee esittää luettelo kaikista vireilläolevista taloudellisesti merkittävistä lainvalmisteluhankkeista. Suunnitelmaan tulee liittää tärkeimpien ja riittävän pitkälle valmistelujen lakiehdotusten osalta selostus niiden arvioituista taloudellisista ja organisatorisista vaikutuksista.

2) *Pysyvä toimintakapasiteetti.* Koska monien virastojen ja laitosten rakentamisen ja kunnossapidon tarve on muuttumassa, tulee erityisesti työvirastojen selvittää, mille tasolle niiden pysyvä ja vakinainen henkilöstö-, kone-, laite- yms. kapasiteetti olisi pitkällä aikavälillä mitoitettava. Kehittämissuunnitelmassa työvirastojen tulee esittää, miten tämä taso saavutetaan ottaen huomioon tuottavuuden parane-
misen ja henkilöstön luonnollisen vähenemisen luomat mahdollisuudet.

3) *Investointiohjelmat ja sijoitussuunnitelmat.* Peruslaskelmassa esitettyjen investointihankkeiden lisäksi ministeriöt voivat esittää kehittämissuunnitelmissaan muita hallinnonalalla suunniteltavia valtion omia tai avustamia investointihankkeita tahi ohjelmia sekä lainanannon ja muiden finanssisijoitusten kehittä-

mistä koskevia suunnitelmia ottaen huomioon suunnitelmien realistisuudesta edellä esitetyt näkökohdat. Rakennusinvestointien resurssi- ja ajoitustiedot voidaan esittää CT-lomakkeilla tai karkeana taulukkona. Ottaen huomioon, että kohdassa 2.2. määritelty peruslaskelma merkitsee useissa tapauksissa rakennusinvestointien volyymin laskua, ministeriöiden tulisi esittää ainakin normaalina pidettävää rakennusinvestointivolyyymia koskeva kehittämissuunnitelma CT-lomakkeilla, mikäli tätä ei valtiovarainministeriön kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta ole sisällytetty peruslaskelmaan. Lomakkeille merkitään vain sellaiset hankkeet, jotka eivät sisälly peruslaskelmaan. Kehittämissuunnitelmassa olisi lisäksi esitettävä merkittävimpien tällaisten investointihankkeiden tai investointiohjelmien liittyminen hallinnonalan kehittämissuunnitelmiin, vaikutukset käyttömenoihin sekä investointien välittömät työllisyysvaikutukset.

4) *Voimavarojen uudelleenkehittämissuunnitelmat.* Taloudelliset kehitysnäkymät edellyttävät suunnittelukaudella julkisten menojen kasvun hillitsemistä. Kehittämissuunnitelmissa toteuttamiseen on pyrittävä ennen muuta voimavarojen käyttöä uudelleenjärjestämällä sekä muilla tuottavuutta edistävillä toimenpiteillä.

Voimavarojen uudelleenkehittämissuunnitelmien kohteita voisivat olla esimerkiksi suunnittelukaudella päättyvien tai muuttuvien lakien aiheuttamat muutokset sekä tehtävät, joilla julkisten palvelusten kysynnän kasvu on hidasta tai alenevaa.

Henkilöstövoimavarojen uudelleenkehittämissuunnitelmissa ministeriöiden tulee käyttää hallinnonaloittain järjestelymenettelyä, jonka puitteissa virkoja ja toimia voidaan järjestellä tulo- ja menoarviota hyväksikäyttäen. Menettelyä koskevat tarkemmat ohjeet on annettu tulo- ja menoarvion soveltamista koskevissa erityismääräyksissä. Myös virastojen ja laitosten on kiinnitettävä erityistä huomiota valtion virkojen ja toimien järjestelyvaltuuslain tarkoituksenmukaiseen soveltamiseen.

Tiedot suunnittelukautta ja ensimmäistä suunnitteluvuotta koskevista henkilöstösuunnitelmista mukaan luettuna lakkautettaviksi suunniteltujen virkojen, toimien ja tehtävien määrä ilmoitetaan lomakkeella ET. Lomakkeen B-osassa esitetään vuotta 1984 koskeva yksityiskohtainen henkilöstösuunnitelma, jota käytetään valtiovarainministeriössä vuoden 1984 tulo- ja menoarvion valmistelua varten annettavien henkilöstökehysten laadinnassa.

3. Aluepoliittinen suunnittelu toiminta- ja taloussuunnitelmissa

Tasapainoisen alueellisen kehityksen edistämistä annetun lain (532/81) mukaan valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden, niiden alaisten virastojen ja laitosten sekä valtion muiden hallintoviranomaisten tulee toimia tasapainoisen alueellisen kehityksen edistämiseksi. Tässä tarkoituksessa niiden tulee mm. ottaa huomioon aluepoliittiset tavoitteet oman toimialansa toiminnan ja talouden suunnittelussa sekä muussa suunnittelussaan. Tämän perusteella ministeriöiden sekä niiden alaisten virastojen ja laitosten tulee toiminta- ja taloussuunnitelmissaan pyrkiä esittämään aluepolitiikan tavoitteiden kannalta keskeiset suunnitelmatiedot alueittain. Suunnitelmatietojen alueellistamisessa voidaan edetä vaiheittain.

Edellä todettuun viitaten ministeriöiden tulee hallinnonalan suunnitelmassaan esittää aluepoliittisesti merkittävien suunnitelmatietojen alueellistamisen pohjalta hallinnonalan toiminnan alueellista suuntaamista koskevia kannanottoja. Aluepoliittiset tavoitteet tulee tällöin ottaa huomioon. Hallinnonalan suunnitelmassa olisi kiinnitettävä huomiota mm. aluepoliittisten sekä hallinnonalan omien kehittämistavoitteiden välisiin mahdollisiin ristiriitoihin sekä näiden edellyttämiin toimenpiteisiin.

Aluepoliittiset tarkastelut olisi sisällytettävä ensi sijassa suoraan asianomaista tehtävää koskevan peruslaskelman ja/tai kehittämissuunnitelman osaksi. Tarvittaessa ne voidaan esittää myös hallinnonalan suunnitelman erillisenä kohtana. Tarvittavat alueelliset investointi-, henkilöstö- ja rahoitustarvetiedot tulisi esittää mieluiten taulukkomuodossa lääneittäin tai vastaavalla aluejaolla. Alueittaiset tiedot voidaan esittää joko vuosittaisina tai vain lähtö- ja päätevuosilta.

Väestökehityksen mukaan mitoitettavissa suunnitelmissa on käytettävä valtioneuvoston hyväksymää lääneittäistä väestösuunnitetta ja siihen perustuvia kunnittaisia suunnitteita. Aluepoliittisina ongelma-alueina on kiinnitettävä erityistä huomiota I ja II perusvyöhykkeeseen sekä maan eri puolilla sijaitseviin taantuviin teollisuus- ja kaivospaikkakuntiin. Maaseutualueiden kehityksessä on myös monia ongelmallisia erityispiirteitä. Helsingin seudulle on edelleen keskittymässä aluepoliittisten tavoitteiden toteutumista uhkaavaa kasvupainetta.

Tausta-aineistoa toiminta- ja taloussuunnitte-

luun liittyvälle aluepoliittiselle suunnittelulle tarjoavat lisäksi läänien alueelliset kehittämissuunnitelmat. Tasapainoisen alueellisen kehityksen edistämistä annetun asetuksen (4/82) mukaan valtion keskushallinnon viranomaisten on otettava mainitut suunnitelmat huomioon mm. toiminta- ja taloussuunnitelmissaan. Asetuksen tarkoittamia läänien tavoitesuunnitelmia ei vielä ole käytettävissä. Lääninhallitusten toimenpidesuunnitelmista valmistuvat keväällä 1982 läänien investointimuistiot. Valtioneuvoston kanslia laatii niistä kesällä 1982 valtakunnallisen yhteenvedon, joka on käytettävissä vuosien 1984—88 toiminta- ja taloussuunnitelmia laadittaessa.

4. Tulojen suunnittelu

Vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksen valmistelussa kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota tulojen budjetointiin. Tulo- ja menoarvioesityksen laadintaohjeen mukaan on kaikista maksullista palvelutoimintaa koskevista yli 10 milj. markan tulomomenteista esitettävä momenttiperusteluissa erityinen tuloja ja kustannuksia koskeva laskelma.

Myös toiminta- ja taloussuunnitteluun on katsottu tarpeelliseksi liittää virasto- ja laitosten tulojen suunnittelu. Tämän vuoksi ministeriöiden tulee sisällyttää vuosien 1984—88 hallinnonalan suunnitelmaan peruslaskelmakäsitteen mukaiset arviot yli 10 milj. markan tulomomenttien tulojen kehityksestä. Tiedot tulee esittää lomakkeella TL. Tulokehitysarvion perusteet sekä kustannusvastaavuuslaskelmat tulee esittää samaan tapaan kuin vastaavat tiedot esitetään menomomenteista. Laskelmien laadinnassa tulee lisäksi ottaa huomioon vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksen laadintaohjeen kohdassa 10 esitetty laskentamalli ja muut ohjeet sekä maksuperustelaki tai muu vastaava tulokehitystä ohjaava säädös.

5. Tulo- ja menoarvioesitykseen tarkoitettu valtiontalouden suunnitelma-aineisto

Vuoden 1984 tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä on tarkoitus esittää vuosien 1984—88 suunnittelukierroksen tulosten perusteella valtiontalouden suunnitelma. Tämän edellyttämän suunnitelma-aineiston laadinnasta annetaan ohjeet vuoden 1984 tulo- ja menoarvioesityksen laadintaohjeen yhteydessä.

6. Luokittelut ja laskentaperusteet

Vuosien 1984—88 toiminta- ja taloussuunnitelmien laadinnassa noudatetaan vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksessä esitettyä tehtäväryhmäluokitusta sitä tarpeen mukaan tehtävinä tarkentaen.

Menolaskelmat vuosiksi 1984—88 laaditaan saman palkka- ja hintatason mukaan kuin vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesitys. Niihin ei siis saa sisällyttää varauksia tämän jälkeen tapahtuvia hinta- tai palkkamuutoksia varten.

Valtion liikeyritysten tulot ja menot esitetään hallinnollisen kirjanpidon mukaisesti. Kannattavuus- ja tariffikysymysten tarkastelun on kuitenkin perustuttava liikekirjanpidon mukaisiin käsitteisiin.

7. Toiminta- ja taloussuunnitelmien julkisuus

Virastojen ja laitosten toiminta- ja taloussuunnitelma-asiakirjoja voidaan julkistaa kuten jäljempänä selostetaan, jollei asianomainen ministeriö ole omalla hallinnonalallaan antanut muunlaisia ohjeita. Vuoden 1984 tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun kiinteästi liittyvää valtiontalouden suunnitelma-aineistoa ei kuitenkaan ole lupa saattaa julkisuuteen.

Suunnitelma-asiakirjoja julkistettaessa on mainittava selvästi, että asiakirjoissa esitetyt kannanotot ja ehdotukset ovat asianomaisen viraston tai laitoksen kannanottoja. Samalla on ilmoitettava, että asianomainen ministeriö, valtiovarainministeriö ja valtioneuvosto eivät vielä ole ottaneet kantaa niihin.

Mitä edellä on sanottu virastojen ja laitosten suunnitelma-asiakirjoista, koskee soveltuvin osin myös ministeriöiden valtiovarainministeriölle toimittamia suunnitelma-asiakirjoja.

8. Määräajat, jakelu, tiedustelut ja laadintalomakkeet

Valtiontalouden suunnitelman laadinnassa ja käsittelyssä noudatetaan seuraavia määräaikoja:

1) Ministeriöt toimittavat valtiovarainministeriölle 30.4.1982 mennessä tiedoksi alaisilleen virastoille ja laitoksille vuosien 1984—88 toiminta- ja taloussuunnittelukierrrokseen liittyen antamansa ohjeet.

2) Valtiovarainministeriö neuvottelee tarvittaessa 30.4.1982 mennessä ministeriöiden kanssa hallinnonalan suunnitelmien sisällöstä ja laadinnan painopisteistä. Valtiovarainministeriön edustajat osallistuvat suunnitelmien laadintaan tarvittaessa tämän jälkeenkin niiden valmistumiseen asti ministeriöiden kanssa sovittavalla tavalla.

Valtioneuvoston kanslia neuvottelee tarvittaessa ministeriöiden kanssa alueellisten näkökohtien huomioonottamisesta hallinnonalan suunnitelmissa.

3) Ministeriöt toimittavat hallinnonalan suunnitelmansa valtiovarainministeriölle 1.12.1982 mennessä 10 kappaleena (lomakkeet 3 kappaleena).

4) Valtiovarainministeriö esittää ministeriöille lausuntonsa näiden suunnitelmista maaliskuussa 1983. Lausunnossa esitetään hallinnonalan suunnitelmia koskevat kannanotot erikseen peruslaskelmista ja kehittämissuunnitelmista. Lisäksi annetaan meno- ja henkilöstökehykset sekä kannanotot esitetyistä organisaatiomuutoksista.

5) Ministeriöt toimittavat valtiovarainministeriölle myöhemmin annettavien ohjeiden mukaan 1.6.1983 mennessä vuoden 1984 tulo- ja menoarvioesitykseen tarkoitetut luonnokset valtiontalouden suunnitelmaa varten.

Ministeriöiden tulee ehdottomasti noudattaa mainittuja määräaikoja sekä muita tämän kirjeen ohjeita.

Ministeriöiden on toimitettava hallinnonalan suunnitelmansa tiedoksi muille ministeriöille ja lääninhallituksille. Ministeriöiden on toimitettava valtiontalouden tarkastusvirastolle tiedoksi hallinnonalan suunnitelmansa sekä alaisiltaan virastoilta ja laitoksilta pyytämänsä suunnitelmat tai muut tiedot. Lisäksi ministeriöiden sekä virastojen ja laitosten on toimitettava tilastojen, rekisterien ja hallinnollisten tietoineistojen kehittämistä koskevat suunnitelmansa tiedoksi Tilastokeskukselle. Ministeriöiden asiana on huolehtia omalla hallinnonalallaan siitä, että jo piirihallintoviranomaiset toimittavat omiin toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksiinsa sisältyvät investointisuunnitelmat tiedoksi ao. lääninhallituksille.

Suunnitelmien laadintavaiheessa ministeriöihin pitävät yhteyttä valtiovarainministeriön puolesta seuraavat valtiovarainministeriön virkamiehet, jotka myös vastaavat valtiontalouden suunnittelua koskeviin tiedusteluihin:

Yleiset kysymykset	toimistopäällikkö Eino Keinänen	Puhelin 160 30 41
	budjettineuvos Raimo Sailas	160 30 36

Hallinnonala

Tasavallan Presidentti, eduskunta, valtioneuvosto	budjettisihteeri Hannele Laihonen	160 30 35
Ulkoasiainministeriö	budjettisihteeri Veikko Makkonen	160 30 28
Oikeusministeriö	hallitussihteeri Tapio Leskinen	160 30 23
Sisäasiainministeriö	hallitussihteeri Raine Vairimaa	160 30 14
Puolustusministeriö	budjettisihteeri Vesa Jatkola	160 30 13
Valtiovarainministeriö	budjettisihteeri Reijo Vuorikallio	160 31 08
Opetusministeriö	budjettisihteeri Heikki Seppälä	160 30 27
Maa- ja metsätalousministeriö	budjettisihteeri Mika Lampinen	160 30 30
Liikenneministeriö	budjettisihteeri Esko Meriläinen	160 30 32
Kauppa- ja teollisuusministeriö	budjettisihteeri Reijo Kosunen	160 30 29
Sosiaali- ja terveysministeriö	budjettisihteeri Pertti Tuhkanen	160 30 26
Työvoimaministeriö	budjettisihteeri Markku Kivelä	160 31 02

Eräissä erityiskysymyksissä voidaan lisäksi kääntyä seuraavien henkilöiden puoleen:

Toiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut ..	budjettisihteeri Kare Turtiainen	Puhelin 160 30 44
	toimistopäällikkö Matti Isotupa	160 32 41
Toiminnan järjeistäminen ja tuottavuuden kohottaminen	toimistopäällikkö Markku Temmes	160 32 08
Hallinnonkehittämissuunnitelmat	hallitussihteeri Matti Tanner	160 30 51
Rakennusinvestoinnit	neuvotteleva virkamies	
Valtionapuhenkilöstö	Juho Hukkinen	701 20 33
Aluepoliittiset kysymykset	budjettisihteeri Esko Asumalahti	160 30 31
Tulojen suunnittelu	budjettisihteeri Erkki Virtanen	160 31 05

Valtiontalouden suunnittelua varten ovat käytettävissä seuraavat KTS 1—6 lomakkeet:

KTS 1, Menolaskelmalomake	AT
KTS 2, Rakennusinvestointien rahoitustarvelomake	CT
KTS 3, Toiminnan laajuuslomake	DT
KTS 4, Henkilöstölomake	ET
KTS 5, Tulolaskelmalomake	TL
KTS 6, Kehittämissuunnitelmalomake	AK

Lomakkeita saa tilata valtion painatuskeskuksen kirjakaupasta, os. Annankatu 44, 00100 Helsinki 10, puh. 90-17 341, postimyynti PL 516, 00101 Helsinki 10, puh. 90-539 011.

Valtiovarainministeri *Abti Pekkala*

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö Juhani Korpela

Helsinki 11.5.1982
 No 604/21/82
 VM:n kirje 31.3.1982 No TM
 Viite 5727 ja LM:n kirjeet 7.12.1981
 No 651/21/81 ja 7.4.1982 No
 651/21/81
 Asia Ohjeet toiminta- ja talous-
 suunnitelmien laatimiseksi
 vuosille 1984-88

Liikenneministeriön alaiset
virastot ja laitokset

Viitaten liikenneministeriön kirjeeseen 7.12.1981 No 651/21/81, liikenneministeriö kehottaa laatimaan vuosien 1984-88 toiminta- ja taloussuunnitelmat voimavarojen osalta niin, että niiden lähtökohtana on hallinnonalan tarkistettu yleissuunnitelma 1983-86. Hinta- ja kustannustaso on kuitenkin tarkistettava valtiovarainministeriön ohjeiden mukaan ja vuotta 1983 koskevat tiedot vuoden 1983 TMAE:n mukaiseksi. Suunnitelmiin tulee myös sisällyttää uuden suunnitelman ja edellisen suunnitelman välinen lyhyt vertailu sekä valtiovarainministeriön ohjeen kohdan 3 mukaiset alueittaiset tiedot.

Viitaten lisäksi liikenneministeriön hallinnonalan tarkistettuun yleissuunnitelmaan 1983-86 ja valtiovarainministeriön alustavaan kannanottoon (26.3.1982) tästä suunnitelmasta, liikenneministeriö kehottaa ottamaan huomioon seuraavat näkökohdat ja sisällyttämään suunnitelmiin seuraavat selvitykset

Tie- ja vesirakennushallitus

Teiden kunnossapidon osalta tulee selvittää, miten tuottavuuden kasvu otetaan huomioon kunnossapitomenojen mitoituksessa. Mihin jatkotoimenpiteisiin edelliseen suunnitelmaan sisällynyt tienrakenteen kulumisselvitys on antanut aihetta? Tie- ja vesirakennushallitusta pyydetään myös sisällyttämään suunnitelmaansa toiminta- ja taloussuunnitelman ja tienpito-toiminnan pitkän tähtäyksen suunnitelman välinen vertailu.

Vesitietoimialan, erityisesti suunnitteluhenkilöstön tarve ja kehitys suunnittelukautena.

Autorekisterikeskus

Ajoneuvo- ja ajokorttijärjestelmän uudistamistarve ja sitä koskevan suunnittelutyön aikataulu?

Ilmailuhallitus

Miten lentokenttien kunnossapidossa otetaan huomioon tuottavuus ja sen kasvu?

Selvitys pienlentokenttäpolitiikasta: Mikä on tavoitteellinen pienkenttäverkosto 1980-luvulla ja mikä on tästä aiheutuva avustustarve?

Ilmatieteen laitos

Alueellista sääpalvelua ja ilmansuojelututkimuksen kehittämisseuunnitelmaa tulee tarkistaa niin, että henkilöstön ja menojen kasvu muodostuu pienemmäksi kuin on edellytetty hallinnonalan yleisseuunnitelmassa 1983-86.

Laitoksen seuunnitelmaan tulee lisäksi sisällyttää organisaation kehittämisseuunnitelma.

Valtionrautatiet

Keskeinen tavoite on vuoden 1982 TMAE:n lukuperusteiden mukainen talouden parantaminen. Seuunnitelmaan tulee sisällyttää tavoitteen mukaiset toimenpide-ehdotukset. Lisäksi: Selvitys vähäliikenteisistä rataosista ja niiden vahvistamisesta aikatauluineen sekä ao. ratojen kannattavuus.

Posti- ja telelaitos

Teleinvestointien lähtökohtana ovat hallinnonalan yleisseuunnitelman mukaiset luvut. Mikäli posti- ja telehallitus katsoo tarpeelliseksi tehdä tästä poikkeavan investointiseuunnitelman, on liikenneministeriön kehysten mukainen seuunnitelma esitettävä ja selvitettävä seuunnitelmien väliset erot.

Posti- ja telehallitusta kehotetaan selvittämään, mitä mah-

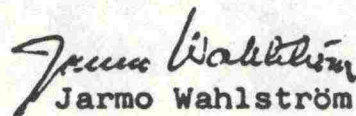
dollisuuksia on valtiovarainministeriön ehdottamien lainoitus- tms. järjestelyin turvata teleinvestointien riittävä taso.

Postitoimen suunnitelmaan tulee sisällyttää toimenpide-ehdotukset postitoimen talouden tasapainottamiseksi.

Määräajat

Suunnitelmat lähetetään liikenneministeriölle 30 kappaleena (liitteet 10 kappaleena) 24.9.1982 mennessä.

Liikenneministeri

Jarmo Wahlström

Kansliapäällikkö

Reino J. Auvinen

TIEDOKSI:

Valtiovarainministeriö

/RR

Säntä 7.4.1982
No 651/21/81

Viite VM:n kirje 26.3.1982
No VM 19/10-50/82

Liikenneministeriön alaiset
virastot ja laitokset

Asia VM:n alustava kannanotto
hallinnonalan suunnitel-
maan vuosille 1983-86 se-
kä kehukset vuoden 1983
tulo- ja menoarvioehdotuk-
sen laadintaa varten

Liikenneministeriö lähettää oheisena tiedoksi ja toimenpi-
teitä varten viitekohdassa mainitun valtiovarainministeriön
kirjeen. Kirjeen johdosta virastoja ja laitoksia kehotetaan
tarkistamaan lähettämänsä TMA-ehdotukset ja ilmoittamaan
liikenneministeriön sekä virastojen ja laitosten kesken käy-
tävissä neuvotteluissa tarpeelliset muutokset ehdotuksiinsa.
Neuvottelujen ajankohta ilmoitetaan tarkemmin puhelimitse.

Kansliapäällikön sijainen
Osastopäällikkö,
hallitusneuvos

Valto S. Rauvanto
Valto S. Rauvanto

Taloussihteeri

Tapani Kinnunen
Tapani Kinnunen

TK/HR

Helsinki 26.3.1982

No VM 19/10-50/82

Väite

Liikenneministeriö

Asta Valtiovarainministeriön alustava kannanotto hallinnonalan suunnitelmaan vuosille 1983 - 86 sekä kehdykset vuoden 1983 tulo- ja menoarvioehdotuksen laadintaa varten

Viitaten toiminta- ja taloussuunnitelmien laatimiseksi vuosille 1983 - 86 annettuihin ohjeisiin (n:o TM 5662 M/26.3.1981) sekä vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksen laadintaohjeisiin (n:o TM 5689/30.10.1981) valtiovarainministeriö lähettää ohessa kun-
nioittavasti alustavan kannanottonsa hallinnonalan suunnitelmaan vuosille 1983 - 86, meno- ja henkilöstökehdykset vuodelle 1983 sekä alustavan kannanottonsa hallinnonalan talonrakennushank-
keisiin vuosina 1983 - 86.

Alustavassa kannanotossaan valtiovarainministeriö esittää käsi-
tyksensä siitä, mitä lähivuosina harjoitettavan finanssipolitiikan
peruslinjan mukaiset valtiontalouden näkymät merkitsevät kun-
kin ministeriön menoarvioehdotuksen laadinnan kannalta. Alusta-
vat meno- ja henkilöstökehdykset sekä muut erityisohjeet perustu-
vat vuosien 1982 - 83 arvioituun taloudelliseen kehdykseen ja sen
edellyttämään finanssipoliittiseen linjaan ja toimenpiteisiin. Ke-
hdykset on pääsääntöisesti laskettu pitäen lähtökohtana vuonna
1982 toteutuvaksi arvioitua menokehdytystä ja niissä on otettu
huomioon valtiovarainministeriön alustavan kannanoton mukaisen
menovolyymin muutoksen lisäksi arvioitu varaus vuonna 1983
tapahtuvaa hintojen ja palvelussuhteen ehtojen muutosta varten.

Vuoden 1982 tulo- ja menoarvio tasapainotettiin 6,65 mrd mar-
kan lainanotolla. Kuluvan vuoden menot kohoavat kuitenkin sel-
västi siinä arvioitua suuremmiksi ja budjettitalouden bruttorahoi-
tustarve nousee tänä vuonna kaikkiaan lähes 8 mrd markkaan,
josta suhdannerahaston purkamisen jälkeen on rahoitettava lai-
nanotolla noin 7 1/2 mrd mk. Valtiontalous ja myös koko julkinen
talous ovatkin matalasuhdannevuonna 1982 selvästi elvyttäviä.

Kokonaistuotannon kasvun ennustetaan vauhdittuvan kuluvan
vuoden lopulta lähtien ja lisääntyvän vuonna 1983 noin 3 %.
Ottaen huomioon talouspolitiikkaan liittyvät viiveet ja tarpeen
hillitä valtionvelan kasvua ei vuoden 1983 finanssipolitiikkaa ole
syytä mitoittaa elvyttäväksi. Tavoitteena on rajoittaa ensi vuo-
den bruttolainanotto suunnilleen tänä vuonna toteutuvan suurui-
seksi.

Vastauksessa pyydetään viittaamaan
kirjeen numeroon ja päiväykseen

Ministeriöiden laatimat toiminta- ja taloussuunnitelmat merkitsevät lähivuosien ja varsinkin vuoden 1983 osalta tuntuvasti suurempaa menovolyymin kasvua kuin mihin mainittu lainanotto-tavoite ja oletetut tuloperusteet antaisivat mahdollisuuden. Valtiovarainministeriö on alustavassa käsittelyssään karsinut suunnitelmiin sisältyviä menoja niin, että menot kasvaisivat reaalisesti noin 1 1/2 % v. 1983. Tämä menovolyymin kasvuvauhti on suunnilleen kokonaistaloudellisista keskipitkän ajan tavoitteista johdetun valtion menojen reaalisen kasvuvaran suuruinen.

Tulokertymä on alustavasti arvioitu ennustetun suhdannekehityksen perusteella ja pyrkien siihen, ettei bruttoveroaste nousisi ainakaan kovin merkittävästi. Menojen karsiminen edellä kuvulla tavalla johtaisi näillä tuloperusteilla vielä runsaan puoli miljardia markkaa suurempaan lainanottoon kuin mikä on tässä vaiheessa asetettu tavoitteeksi. Jatkokäsittelyssä saatetaan siten joutua karsimaan menoja vielä siitäkkin, mitä ne valtiovarainministeriön alustavassa kannanotossa tässä vaiheessa ovat.

Menojen kasvun supistamiseksi valtiovarainministeriö on kehyksiä mitoittaessaan edellyttänyt, että harkinnanvaraisissa valtion-apumenoissa sekä eräissä kulutusmenoissa tulee saavuttaa tuotavuuden nousua vastaava kahden prosentin menojen supistus. Samalla valtiovarainministeriö edellyttää, että po. määrärahat ehdotetaan vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksessä muutettavaksi pääsääntöisesti kiinteiksi. Määrärahoja mitoitettaessa tulee ottaa myös huomioon vuoden 1981 todellinen käyttö, joka useiden määrärahojen kohdalla on jäänyt edellisten vuosien ta-paan budjetoitua pienemmäksi.

Hallituksen tarkoituksena on antaa eduskunnalle huhtikuun loppu-puolella talouspoliittinen selonteko, jossa on tarkoitus käsitellä kansantalouden ja julkisen talouden kehitysnäkymiä sekä hallitus-ohjelman mukaisesti hallituksen lähiajan talous- ja finanssipoliittista linjaa ja vuoden 1983 budjettiesityksen suuntaviivoja. Ministeriöiden tulee ottaa selonteko huomioon tulo- ja menoarvioehdotuksessaan.

Ministeriöiden tulee valmistella tulo- ja menoarvioehdotuksensa annettujen menokehysten puitteissa. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä työllisyyden parantamista edesauttaviin sekä valtion menoja pitemmällä aikavälillä supistaviin uusiin toimenpiteisiin.

Alustavassa kannanotossaan hallinnonalan talonrakennushankkeisiin vuosina 1982 - 86 valtiovarainministeriö esittää käsityksensä niiden valtion omien talonrakennusten ajoituksesta, joiden toteuttaminen tulisi kyseeseen suunnittelukaudella. Valtiovarainministeriö korostaa kuitenkin, että hankekohtaisia ohjelmia tulee edelleen täydentää kiirehtimällä energiataloudellisia ja muita korjaushankkeita sekä lykkäämällä vastaavasti uudisrakennustoimintaa. Ohjelmassa esitetty hankkeiden rahoitustarve perustuu rakennuskustannusindeksin pistelukuun 263.

Valtiovarainministeriö on tarvittaessa valmis neuvottelemaan ministeriöiden kanssa vuoden 1983 menoarvioehdotuksiin liittyvistä kysymyksistä ja KTS-palautteista. Nämä neuvottelut ovat tarpeen erityisesti jos ministeriö ei näe mahdolliseksi sopeuttaa menoarvioehdotustaan menokehysten puitteisiin. Valtiovarainministeriö korostaa, että menojen karsiminen realistisiin puitteisiin on ensi sijassa kunkin hallinnonalan johdossa olevan ministeriön oma tehtävä, sillä asianomaisella ministeriöllä on parhaat edellytykset harkita menojen tärkeysjärjestystä ja selvittää voimavarojen uudelleen kohdentamismahdollisuuksia.

Valtiovarainministeri

Ahti Pekkala

Valtiosihteeri

Teemu Hiltunen

LIITTEENÄ Valtiovarainministeriön lausunto hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmista vuosiksi 1983 - 86, meno- ja henkilöstökehyykset vuodelle 1983 sekä alustava kannanotto hallinnonalan talonrakennushankkeisiin vuosina 1982 - 86.

TIEDOKSI Valtiovarainministeriön osastot ja suunnittelusihteeristö

Helsinki 24.3.1982

VALTIOVARAINMINISTERIÖN LAUSUNTO LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALAN TARKISTETUSTA TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMASTA VUOSILLE 1983 - 86 (alustava kannanotto)

Liikenneministeriön hallinnonalan tarkistetussa yleissuunnitelmassa vuosille 1983 - 86 ei aikaisempaan suunnitelmaan verrattuna ole tavoitteissa ja toimintalinjoissa tapahtunut oleellisia muutoksia. Asiallisia muutoksia ei myöskään sisälly useimpiin tarkistusasiakirjassa esille otettuihin kehittämishankkeisiin. Tämän johdosta valtiovarainministeriö puuttuu lausunnossaan vain eräisiin suunnitelman osa-alueisiin ja viittaa kehittämishankkeista aikaisemmin antamiinsa lausuntoihin.

Suunnitelmassa ei esitetä asetelmaa eri liikennemuotojen kustannusvastaavuuden kehityksestä eikä kaikista liikennemuodoista edes tulo-/meno-vastaavuuden kehityksestä, vaikka tällä olisi informaatiomerkitystä tariffipoliittisia arviointeja silmälläpitäen. Suunnitelman mukaan eri liikennemuotojen kustannuksiin ja kustannusvastaavuuteen liittyvää tutkimus- ja suunnittelutyötä jatketaan. Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä em. tutkimus- ja suunnittelutyön kehittämistä.

1. Liikenneministeriö

Liikenneministeriön suunnitelmassa todetaan, että liikennepoliittinen päätöksenteko pyritään aikaisemmin tehtyjen esitysten mukaisesti keskittämään liikenneministeriön hallinnonalalle, mikä edellyttää merenkulkuhallituksen siirtämistä liikenneministeriön alaisuuteen sekä tie- ja vesirakennushallituksen vesitieosaston siirtoa merenkulkuhallitukseen.

Valtiovarainministeriöllä ei ole ollut huomauttamista edellä esitettyyn toimintalinjaan. Ministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota tehtyihin suunnitelmiin satama-asioiden keskittämiseksi ja koordinoimiseksi valtionhallinnossa. Vaikka em. asioiden keskittämisessä voidaankin edetä osaratkaisujen avulla, eivät ne saa muodostaa estettä em. liikennepoliittisen päätöksenteon keskittämistavoitteille ja laajemmille organisaatiojärjestelyille.

Liikenneministeriön suunnitelmassa on todettu, että ministeriön organisaation kehittämistarve johtuu pääasiassa suurten virastojen ja laitosten aiheuttamasta tehtävien lisääntymisestä. Myös liikennepoliittisen päätöksenteon keskittämistoimenpiteiden on aikaisemmin katsottu edellyttävän liikenneministeriön organisaation muuttamista. Suunnitelmaan ei kuitenkaan ole sisällytetty tarkempaa selvitystä organisaation kehittämisestä. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan koko liikenneministeriön organisaatio tulisi ottaa tarkastelun kohteeksi suunnittelukauden alussa.

2. Tie- ja vesirakennushallinto ja tiet

Liikenneministeriön suunnitelman mukaan tie- ja vesirakennuslaitoksen henkilöstö vähenee vuosina 1981 - 86 504 henkilöllä. Vähennys kohdistuu ensisijassa kunnossapitohenkilöstöön, jonka määrä on edelleen varsin suuri. Keskushallinnon henkilöstön määrässä ei suunnitelman mukaan tulisi tapahtumaan muutoksia suunnitelmakauden aikana. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan myös keskushallinnon osalta olisi huomioitava laitoksen toiminnan volyymissä tapahtuneet muutokset. Ministeriö pitää tarkoituksenmukaisena, että nykyistä menettelyä laitoksen henkilöstön määrän supistamiseksi luonnollista poistumaa hyväksi käyttäen jatketaan ja että eri toimintahaarojen mahdolliset resurssitarpeet voidaan toteuttaa laitoksen sisäisin järjestelyin. Laitoksen piirihallinnon organisatorinen uudistaminen tulisi ottaa tarkastelun kohteeksi.

Liikenneministeriö on suunnitelmassaan ehdottanut yleisten teiden kunnossapitoon käytettävien määrärahojen lisäämistä viidellä prosentilla vuonna 1983. Valtiovarainministeriö katsoo, että arvioitu tuottavuuskehitys huomioon ottaen esitetty kasvu on ylimitoitettu. Ministeriö lähtee siitä, että suunnittelukaudella pyrittäisiin lisäämään kunnossapitoon käytettäviä varoja keskimäärin kahdella prosentilla vuosittain.

Yleisten teiden tekemisen rahoituksen järjestämisessä on tavoitteena huolehtia siitä, että työllisyysnäkökohdat otetaan riittävästi huomioon määrärahoja kohdennettaessa. Tietöiden työllistävä merkitys on kuitenkin lähinnä töiden koneellistumisen seurauksena oleellisesti supistunut. Viime vuosina on teiden tekeminen työllistänyt vuosittain vain runsaat 5 000 henkeä, joista työvoimaviranomaisten osoittamia on ollut esim. joulukuussa 1981 vajaat 2 000 henkeä. Jo vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksen laadinnan yhteydessä joudutaankin

harkitsemaan, olisiko tarpeen ja mahdollista siirtää työllisyysvarojen käytössä painotusta tieinvestoinneista edelleen pysyvien työpaikkojen syntymistä tukeviin määrärahan käyttökohteisiin.

3. Vesitiet

Suunnittelukaudella vesiteiden rakentamisen menot liikenneministeriön hallinnonalalla kohoavat jonkin verran eräiden jo päätettyjen suurehkojen vesitiehankkeiden toteuttamisen johdosta. Suunnittelukauden lopulla ao. määrärahan tason tulisi palautua samaksi kuin kuluvana vuonna. Uusien mittavien investointikohteiden rakentamiseen ei ole lähivuosina valtiontaloudellisia mahdollisuuksia. Tämän johdosta niiden suunnitteluakaan ei tule käynnistää.

3. RAHA-ASIAT

OTE

1982 vp. — Edusk. vast. — Esitys n:o 52

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen lisäyksistä ja muutoksista vuoden 1982 tulo- ja menoarvioon

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 52 lisäyksistä ja muutoksista vuoden 1982 tulo- ja menoarvioon. Valtiovarainvaliokunta on antanut asiasta mietintönsä n:o 39. Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen seuraavien muutoksin ja huomautuksin.

31.24.77. Yleisten teiden tekeminen (siirtomääräraha). Varsinaisessa tulo- ja menoarviossa on tämän momentin kohdalla todettu tarkoituksena olevan, että tienpitoon osoitetaan työllisyysrahoitusta momentilta 34.50.77 enintään 200 000 000 markkaa. — Momentille 34.50.77 ehdotettuun lisäykseen viitaten on tämän momentin kohdalla ollut tarkoitus todeta, että tienpitoon osoitetaan momentilta 34.50.77 vuonna 1982 kaikkiaan enintään 245 000 000 markkaa.

34.50.77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (arviomääräraha). Eduskunta on vähentänyt momentilta 5 000 000 markkaa.

Momentin loppusumma vähenee 5 000 000 markkaa.

Edellä lausuttuun viitaten ja muissa kohdissa hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen eduskunta on päättänyt

hyväksyä seuraavat lisäykset ja muutokset vuoden 1982 tulo- ja menoarvioon:

Päälukko 31	
31. LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA	46 644 900
24. Tiet (720)	2 700 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha), lisäystä	700 000
77. Yleisten teiden tekeminen (siirtomääräraha), lisäystä	2 000 000

Pääluokka 34

34. TYÖVOIMAMINISTERIÖN HALLINNONALA 599 233 300

50. Työllisyyden hoito (630) 382 000 000

77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (arviomääräraha), lisäystä 320 000 000

Samalla eduskunta on päättänyt

oikeuttaa valtioneuvoston edellä mainittujen menojen suorittamiseen käyttä-

Helsingissä 23 päivänä kesäkuuta 1982

*mään valtiolle vuoden 1982 aikana ker-
tyviä tuloja.*

4. SUHDANNEPOLIITTISET ASIAT

No 2492/201/82

Valtioneuvoston kanslialle
ja ministeriöille

Viite

Asia kunnallistalouden puitteita
koskevaa neuvottelumenet-
telyä koskeva sopimus sekä
siihen liittyvä pöytäkirja

Valtioneuvoston ja kuntien keskusjärjestöjen
puolesta on tänään allekirjoitettu kunnallistalou-
den puitteita koskevaa neuvottelumenettelyä
koskeva sopimus ja siihen liittyvä pöytäkirja sekä
näiden allekirjoitustilaisuudessa laadittu lausuma.
Sopimuksen ja siihen liittyvän pöytäkirjan tavoit-
teena on luoda edellytyksiä julkisen talouden
kehityksen sopeuttamiselle kokonaistaloudelliseen
kehitykseen sekä julkisen talouden suunnitelmal-
liselle kehittämiseksi, työllisyyden hoidolle,
suhdannevaihtelujen tasaamiselle, kustannusten ja
hintojen nousun hillitsemiseksi ja kunnallis-
veroäyrin hinnan nousun ehkäisemiseksi.

Edellä mainittu sopimus, siihen liittyvä pöytäkirja
sekä lausuma lähetetään oheisena valtioneuvos-
ton kanslialle ja ministeriöille tiedoksi ja
huomioon otettavaksi sekä saatettavaksi vastaa-
vasti niiden alaisille asianomaisille viranomaisille
tiedoksi ja huomioon otettavaksi.

Sisäasiainministeriö kiinnittää huomiota sopimuk-
sen 7 §:ään ja korostaa, että siinä tarkoitetuista
toimenpiteistä tulisi ilmoittaa ministeriölle

etukäteen riittävän ajoissa niin, että sopimuksen 2 §:n 4 momentissa tarkoitettu neuvottelu tai muu sitä vastaava tilaisuus voidaan kuntien keskusjärjestöjen kanssa järjestää.

Ministeri

Mikko Jokela

Kansliapäällikkö

Arno Hannus

Tiedoksi:

Lääninhallitukset (- Ahvenanmaa)
Suomen Kaupunkiliitto
Suomen Kunnallisliitto
Finlands svenska kommunförbund
Kunnallistalouden neuvottelukunta

SOPIMUS KUNNALLISTALouden PUITTEITA KOSKEVASTA
NEUVOTTELUMENETTELYSTÄ

Valtioneuvosto toiselta puolen ja allekirjoittaneet kuntien
keskusjärjestöt, Suomen Kaupunkiliitto ry., Suomen Kunnal-
lisliitto ry. ja Finlands svenska kommunförbund r.f. toiselta
puolen ovat sopineet seuraavasta neuvottelumenettelystä:

1 §.

Julkisen talouden kehityksen sopeuttamiseksi kokonaistalou-
delliseen kehitykseen ja sen piirissä toteutettavien toi-
menpiteiden yhteensovittamiseksi käydään jäljempänä maini-
tut neuvottelut edellytysten luomiseksi julkisen talouden
suunnitelmalliselle kehittämiselle, työllisyyden hoidolle,
suhdannevaihtelujen tasaamiselle, kustannusten ja hintojen
nousun hillitsemiselle, kunnallisveroäyrin hinnan nousun
ehkäisemiselle sekä kuntien ja valtion välisen kustannusten-
jaon vakaana pitämiselle.

3 §.

Keväällä pidettävää neuvottelua varten hankitaan selvi-
tykset

- 1) kansantalouden arvioiduista kehitysnäkymistä
- 2) julkisen talouden kehitykselle asetettavia
tavoitteita koskevista mahdollisista selvi-
tyksistä ja kannanotoista
sekä

- 3) lainsäädäntöön perustuvista kunnallistalouden kehitykseen vaikuttavista päätöksistä ja suunnitelmista sekä niiden kunnallistaloudellisista vaikutuksista.

Neuvotteluissa pyritään sopimaan kunnallisveroäyrin hintaa, kuntien ja kuntainliittojen tehtävien, kulutus- ja investointimenojen määrän ja henkilöstön määrän kehitystä sekä kuntien ja valtion välistä kustannustenjakoa ja kunnallistalouden rahoitusjärjestelyjä koskevien yhteisten suositusten antamisesta ja ehdotuksista toimenpiteiksi, joita toteuttamalla 1 §:ssä tarkoitettujen ja muidenkin julkisen talouden kehitykselle mahdollisesti asetettujen tavoitteiden voidaan arvioida toteutuvan sekä sopimaan siitä, miten kuntien keskusjärjestöjen osallistuminen kunnallistaloutta koskevien uudistusten valmisteluun järjestetään.

4 §.

Syksyllä pidettävässä neuvottelussa tarkastellaan, miten kuluvaan vuoteen koskevat suositukset ovat toteutuneet, ja päätetään seuraavana vuonna pidettäviä neuvotteluja varten toimenpiteistä, joihin tarkastelu antaa aihetta.

Tarvittaessa suositusten toteutumista voidaan tarkastella myös muuna aikana pidettävissä neuvotteluissa ja pyrkiä sopimaan tarkistuksista aikaisemmin sovittuihin suosituksiin, jos taloudellinen kehitys antaa siihen aihetta.

— — —

7 §.

Mikäli valtion viranomainen aikoo ryhtyä toimenpiteeseen, jolla poikettaisiin neuvotteluissa sovituista suosituksista ja ehdotetuista toimenpiteistä taikka muihin toimenpiteisiin, jotka saattaisivat vaikeuttaa kunnallistalouden kehitykselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista tai muuttaa valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa, siitä tulee ilmoittaa sisäasiainministeriölle riittävän ajoissa niin, että 2 §:n 4 momentissa tarkoitettu neuvottelu tai muu sitä vastaava tilaisuus voidaan kuntien keskusjärjestöjen kanssa järjestää.

— — —

10 §.

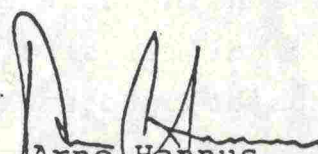
Tämä sopimus tulee voimaan 24 päivänä kesäkuuta 1982 ja on voimassa vuoden 1985 loppuun. Sopimuksen voimassaolo jatkuu sen jälkeen 4 vuotta kerrallaan, ellei osapuolten kesken sovita toisin. Vaikka sopimuksen voimassaolo lakkaa, sen voimassa ollessa sovitut suositukset ovat voimassa seuraavan vuoden loppuun.

Sopimus kumoo 12 päivänä kesäkuuta 1980 allekirjoitetun kunnallistalouden pääsuuntaviivoja vuosina 1980-82 koskevan asiakirjan tämän sopimuksen kanssa ristiriidassa olevat määräykset.

Helsingissä 24 päivänä kesäkuuta 1982.

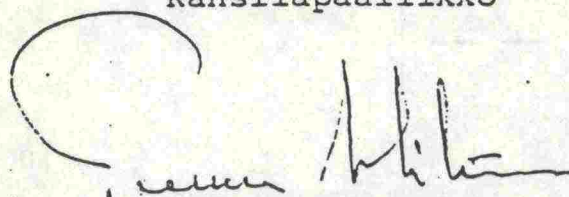
SISÄASIAINMINISTERIÖ

Mikko Jokela
Ministeri

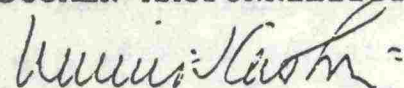

Arno Hannus
Kansliapäällikkö

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Ahti Pekkala
Valtiovarainministeri

Teemu Hiltunen
Valtiosihteeri

SUOMEN KAUPUNKILIITTO

Raimo Ilaskivi
Ylipormestari

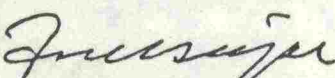

L.O. Johanson
Toimitusjohtaja

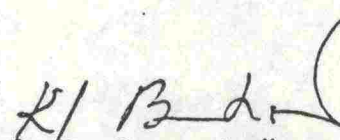
SUOMEN KUNNALLISLIITTO

Esko Pekonen
Hallituksen puheenjohtaja

Paavo Pekkanen
Toimitusjohtaja

FINLANDS SVENSKA KOMMUNFÖRBUND

Jarl Beijar
Hallituksen puheenjohtaja

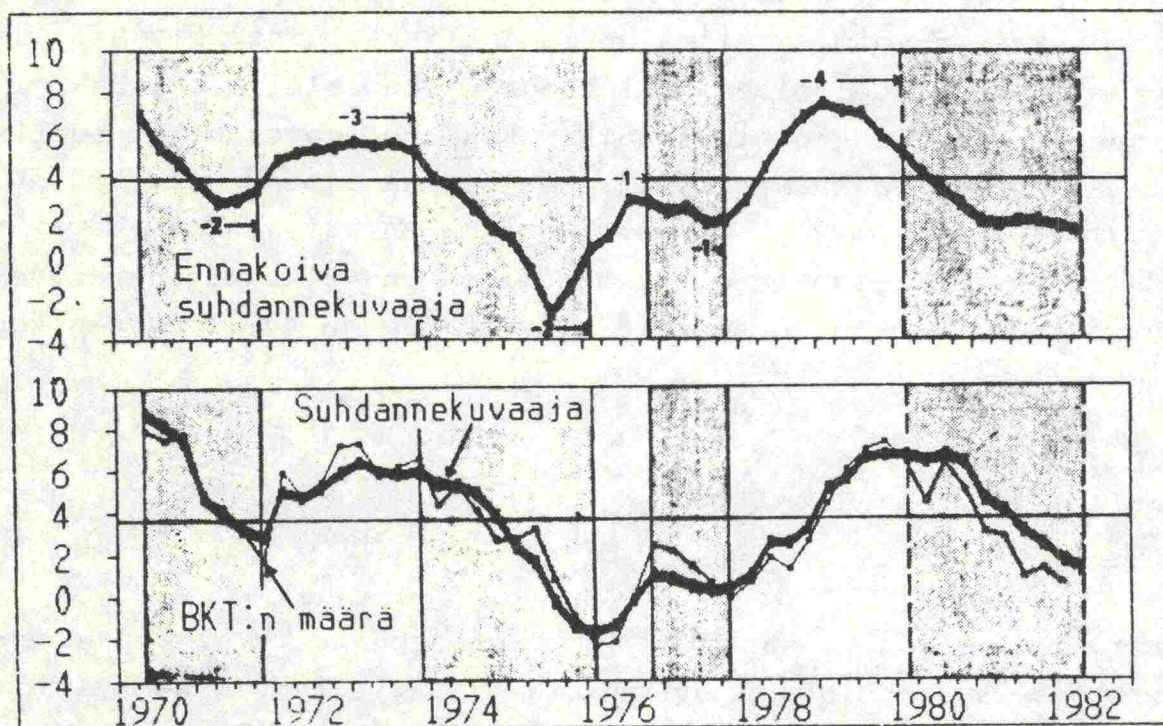

K.O. Brunström
Liiton johtaja

S U H D A N N E K A T S A U S

21.7.1982

KANSANTALOUSOSASTO

Suhdanteiden heikkeneminen maassamme on jatkunut. Ennakoivan kuvaajan mukaan suhdanteet eivät kääntyisi nousuun ainakaan vielä lähikuukausien aikana¹⁾.

1) Kansantalouselosasto laatii sekä kulloistakin suhdannevaihetta kuvaavaa että suhdannekehitystä keskimäärin puoli vuotta eteenpäin ennakoivaa suhdannemittaria. Aineistona käytetään eräitä nopeasti saatavia kokonaistaloudellista kehitystä myötäileviä tilastosarjoja.

Käyrät kuvaavat satunnaisvaihteluista puhdistettuja logaritmisia muutoksia edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä.

Yllä olevassa kuviossa vaaleat alueet osoittavat ajanjaksoja, jolloin bruttokansantuotteen määrän kasvu on nopeutunut, ja tummennetut aikoja, jolloin kasvu on hidastunut. Ennakoivan kuvaajan yhteydessä olevat numerot osoittavat vuosineljänneksen lukumäärän, jolla kuvaaja on ennakoinut bruttokansantuotteen kehityksen taitekohtia. Keskimääräinen ennako on ollut noin kaksi vuosineljännestä.

Vaaka-suorat viivat osoittavat bruttokansantuotteen määrän keskimääräistä kasvua vuosina 1966-1980. Laskentamenetelmiä on selostettu suhdannekatsauksessa 4.11.1981.

Bruttokansantuotteen määrä kasvoi ensimmäisellä neljänneksellä puoli prosenttia vuotta aiemmasta. Kokonaistuotannon lievää kasvua on tukenut lähinnä kulutus; talouspoliittiset ratkaisut ja inflaation hidastuminen ovat kohentaneet kotitalouksien ostovoimaa ja lisäksi rahoitusmarkkinat ovat olleet keveät. Matalasuhdanteen ja tuontihintojen nousun hidastumisen vuoksi vaihtotase on muuttunut ylijäämäiseksi. Länsiviennin vilkastuminen näyttää siirtyvän vuodenvaihteeseen, jolloin myös kokonaistuotannon kasvun voimistuminen on mahdollista. Työttömyys lisääntyyneen kuitenkin edelleen ensi vuoden alkupuolelle. Hinta- ja kustannustason nousu on hidastumisestaan huolimatta ollut edelleen hieman nopeampaa kuin kilpailijamaissa ja ilman erityistä pidättyvyyttä kilpailukyky uhkaa heiketä myös ensi vuonna. Tämän epäedullisen kehityssuunnan katkaiseminen on välttämätön perusedellytys tuotannon tuntuvammalle elpymiselle ja työllisyyden kohenemiselle.

— — —

TYÖLLISYYS

Työvoiman tarjonnan kasvu on jatkunut nopeana mm. ikärakennemuutosten sekä Ruotsista paluun takia. Samalla työvoiman kysyntä on alkanut heiketä erityisesti teollisuudessa ja rakennustoiminnassa. Työttömyys lisääntyi varsin jyrkästi viime vuoden lopulla, mutta sen jälkeen työttömien työnhakijoiden määrä - kausivaihteluista puhdistettuna - ei ole juuri kasvanut. Vuotta aiempaan verrattuna työttömiä työnhakijoita oli silti tammi-kesäkuussa 26 000 enemmän eli keskimäärin 138 000 henkeä. Työllisyystilanne heikentyyneen vuoden loppua kohden.

HINNAT

Inflaatio on tänä vuonna edelleen hidastunut. Kuluttajahintaindeksi kohosi viime vuoden joulukuusta tämän vuoden kesäkuuhun 6,0 % ja kotimarkkinoiden perushintaindeksi marraskuusta toukukuuhun 2,3 %. Inflaatiota ovat hillinneet mm. raaka-aineiden halpeneminen maailmanmarkkinoilla sekä talouspoliittiset ratkaisut

kustannusten alentamiseksi. Kustannuspainetta aiheutuu lähikuukausina pääasiassa palkkojen ja maataloustulon korotuksista. Kesäkuusta joulukuuhun kuluttajahintaindeksin arvioidaan nousevan vain vähän, niin että koko vuoden aikana - joulukuusta joulukuuhun - nousu olisi 8 %. Viime vuonna vastaava nousu oli 10 %.

— — —

VALTIONTALOUS

Valtion rahoitusasemaa tuki vuoden alkupuoliskolla 4,2 mrd markan suuruinen bruttolainanotto, suhdannerahastosta tuloutettiin menojen katteeksi 0,3 mrd mk. Kesäkuun lopussa valtion lyhytaikaiset tilit olivatkin samalla tasolla kuin viime vuoden lopussa. Valtion menoja kasvattivat vuoden alkupuoliskolla eräät kertaluonteiset suoritukset ja siirtymät, valtion tulojen kasvu sitä vastoin jäi vähäiseksi. Myös koko kuluvana vuonna keskimäärin valtion menojen kasvu nopeutuu ja tulojen kasvu hidastuu, jolloin valtion bruttorahoitustarve kaksinkertaistunee viimevuotisesta. Valtion lainanottotarve kohonneekin vuoden loppupuoliskolla lähes yhtä suureksi kuin vuoden alkupuoliskolla.

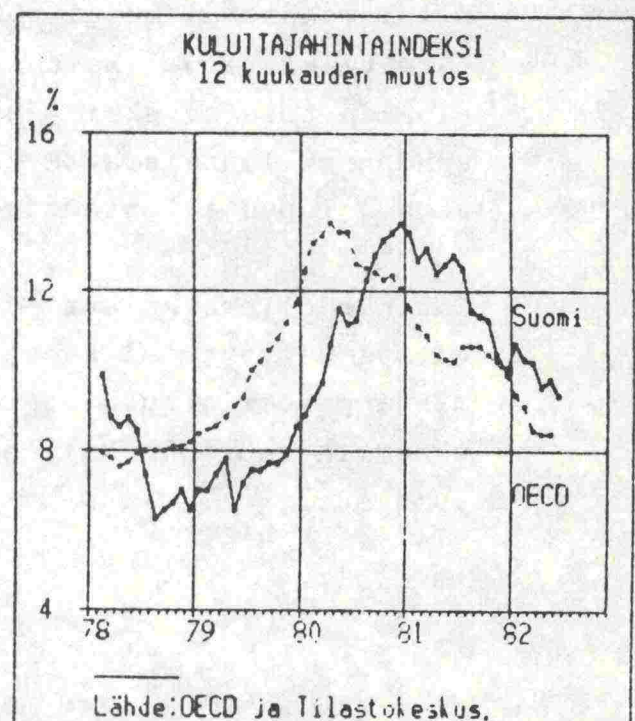
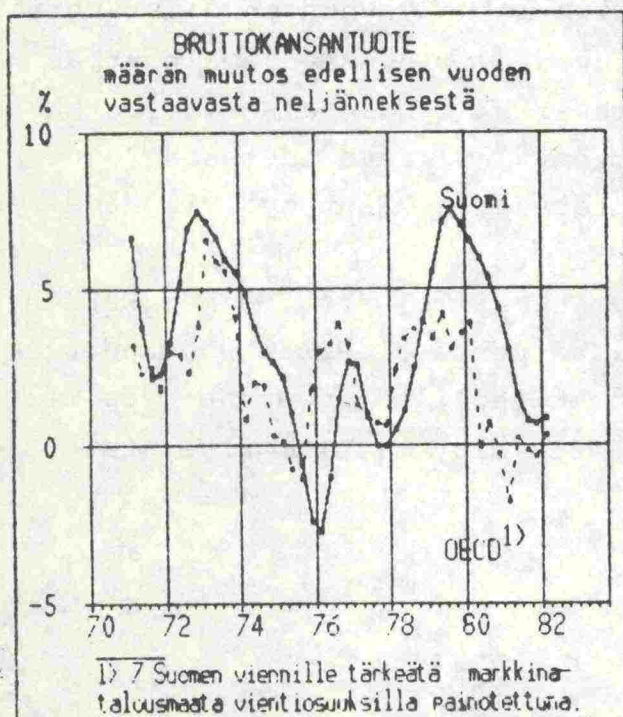
X X X

Maamme taloudellisesta kehityksestä kuluvan vuoden aikana saadut tiedot ovat jossakin määrin ristiriitaisia. Tuotannon kasvu on ollut vähäistä, mutta toisaalta kulutuskysyntä on ollut verrattain vilkasta ja yksityisten investointien taantuma näyttää ainakin toistaiseksi jäävän lievemmäksi kuin aiemmin vastaavissa suhdannetilanteissa. Myös työttömyyden kasvu on tasaantunut viime vuoden lopun tilanteesta. Vaihtotase on kääntynyt ylijäämäiseksi.

Onkin edelleen kaikki edellytykset sille, että Suomen kansantalous selviytyisi kansainvälistä perua olevasta suhdannetaantumasta paremmin kuin useimmat muut teollisuusmaat ja myös selvästi vähemmän vaurioin kuin ensimmäisen öljykriisin jälkeisistä vuosista.

Perusehto tälle on kuitenkin, että yritysten hintakilpailukykyä, jonka heikkenemistä on jatkunut yli kahden vuoden ajan, saadaan uudelleen parannettua. Seuraava tulosopimuskierrös on tässä suhteessa ratkaiseva. Päävastuu kilpailukykytavoitteen kannalta oikein mitoitetuista tuloratkaisuista, ja siten välillisesti työllisyyden paranemisesta, on etujärjestöillä. Valtion tulisi kuitenkin etenkin budjettipolitiikallaan luoda suotuisat edellytykset hinta- ja kustannuspaineita mahdollisimman vähän lisääville tulosopimuksille. Ensi syyskuussa annettavassa budjettiesityksessä olisi tämän vuoksi noudatettava erittäin pidättyvää linjaa julkisten maksujen ja verojen korotuksissa ja vastaavasti myös menotaloudessa. Valtion menotalouden vähäisen liikkumatilan puitteissa olisi kuitenkin pyrittävä osoittamaan riittävästi määrärahoja työllisyyttä tukevien valikoivien toimien jatkamiseen vähintään nykyisessä laajuudessa ja reaalista kilpailukykyä edistäviin tarkoituksiin.

Inflaatio on kuluvan vuoden aikana selvästi hidastunut ja hidastuu edelleen. Joillakin hyödykemarkkinoilla hintojen nousu on kuitenkin jatkunut nopeana. Esimerkkinä voidaan mainita asunnot. Tällaiset rajoitetutkin ilmiöt voivat lietsoa inflaatiomieliä. Tämän tyyppisen hintakehityksen ja yleensäkin Suomen kansantalouden inflaatioherkkyyden syiden seuranta on tarpeen tehostaa.

TIENRAKENNUSKUSTANNUSINDEKSIIN KEHITYSENNUSTE

VUODEKSI 1983 (1980 = 100)

21.6.-82/Rtr

Osaindeksi	1981 keskim.	ENNUSTE			
		nousu %	1982 keskim.	nousu %	1983
Palkat	112	11,6	125	11,2	139
Konetyö	110	8,2	119	7,6	128
Kuljetukset	114	8,8	124	6,5	132
Tarveaineet	109	4,6	114	6,1	121
Siltaurakat	116	12,9	131	4,6	137
Päällystysurakat	110	6,4	117	12,8	132
Murskausurakat	105	-	105	12,4	118
Yleiskulut	107	14	122	9,8	134
TR-INDEKSI	111	9,0	121	8,3	131

Taulukko perustuu IV/1982 saakka saatavissa oleviin indeksi-tietoihin sekä seuraaviin tietoihin ja arvioihin:

<u>Palkat:</u>	01.10.82	3 %
	01.03.83	indeksiehto (XII/81-XI/82 yli 7 % osuus) 3 %
	01.03.83	ansiokehitystakuu 2 %
	01.03.83	uusi sopimus 3 %
	01.09.83	- " - 2 %
<u>Konetyö:</u>	Nousu 5 %	vuoden 1982 aikana,
	8 %	vuoden 1983 aikana
<u>Kuljetukset:</u>	01.06.82	6,4 % korotus sekä yksikköhinta-että tuotantopalkkiotaksaan
	01.06.83	- " -
<u>Tarveaineet:</u>	V/82-XII/83 n.	10 %
	Nousu aiheutuu pääasiassa betonikust.	nou-susta.
<u>Siltaurakat:</u>	Nousu 7 %	IV/82-XII/83

- Päällystysurakat:
- Vuoden 1982 alussa samat sideainehinnat kuin v. 81 lopussa
 - IV-V/82 lasku 1,8 %:
bitumin lopullinen hinta 01.05. - 30.06.82 alempi ja bitumiöljyn BÖ-2 hinta korkeampi kuin v. 1981 lopussa
 - Nousu sekä v. 1982 että 1983 10 % vuositasolla

- Murskausurakat:
- Nousu IV/82-XII/82 10 %,
V. 83 aikana 10 %

- Yleiskulut:
- Ennuste v. 83 loppuun perustuu kuukausittaiseen vaihteluun aikavälillä I/80-IV/82.
- Nousu +12,6 % v. 82 aikana
- " - + 8,5 % - " -

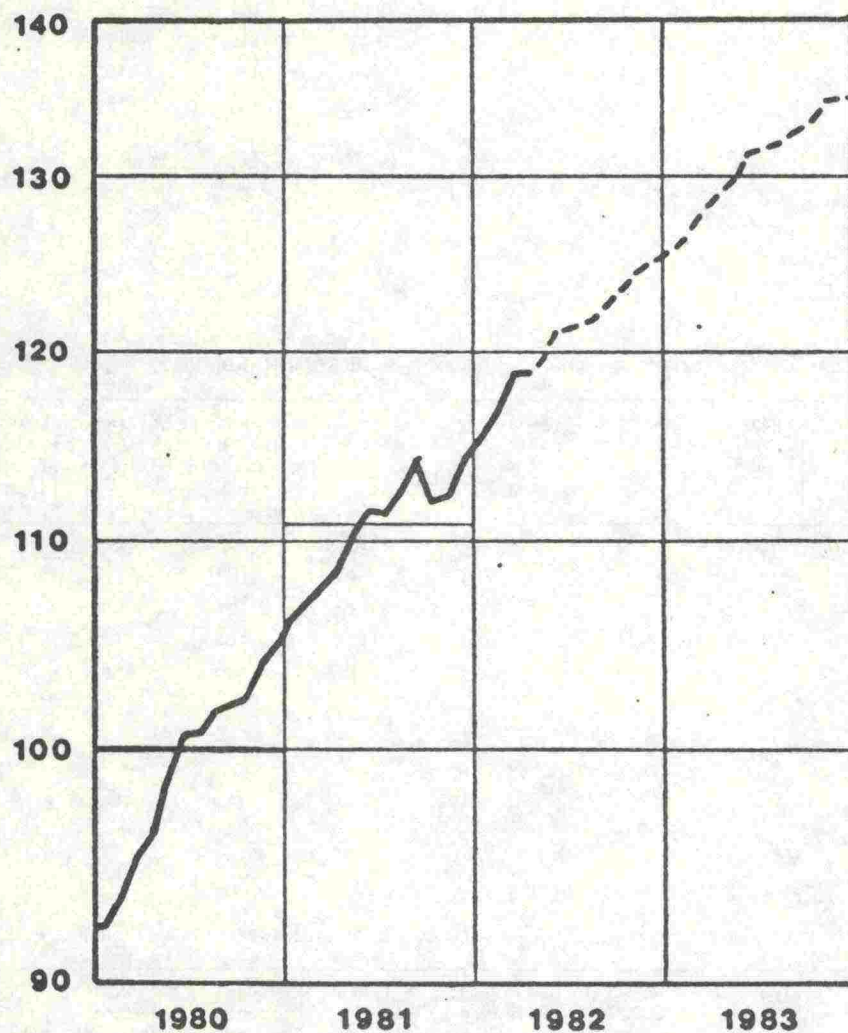
Mr-indeksiennuste (1980 = 100)

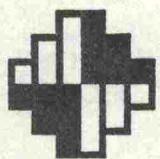
	1981 keskim.	nousu %	1982 keskim.	nousu %	1983
MR-INDEKSI	110	9,1	120	9,2	131

- Työpalkkojen, konetöiden, kuljetusten, murskausurakoiden ja yleiskulujen osaindeksit ovat samat tien- ja maarakennuskustannusindeksissä.
- Tarveaineiden osaindeksit poikkeavat, mutta koska tarveaineet muodostavat vain 9,7 % koko maarakennuskust.indeksistä, on laskelmissa käytetty samaa osaindeksiä.

**TIENRAKENNUSKUSTANNUSINDEKSIIN KEHITYS
VUOSINA 1980-~~IV~~/1982**

SEKÄ ENNUSTE ~~V~~/1982-~~XII~~/1983. (1980=100)
(puolilogaritmikäyrä)

indeksitiedotus indexrapport

ISSN 0355-2411

Tilastokeskus
Statistikcentralen
Central Statistical Office of Finland

1982

Tiedustelut - Förfrågningar

Päiväys - Datum

Nro-Nr

Linda Lankinen
(90) 58001/211

12.7.1982

TR 1982: 5

TIERAKENNUSKUSTANNUSINDEKSI 1982, toukokuu - VÄGBYGGNADSKOSTNADINDEX 1982, maj
(uusittu - förnyad, 1980 = 100)

Vuosi ja kuukausi År och månad	Työpalkat Arbets- löner	Konetyöt Maskin- arbeten	Kuljetuk- set Trans- porter	Tarve- aineet Material	Silta- urakat Broentre- prenader	Päällys- tysurakat Belägg- entre- prenader	Murskaus- urakat Krossnings- entre- prenader	Yleiskulut Allmänna Omkost- nader	Kokonais- indeksi Total- index
1982 I	116	117	119	111	123	115	100	113	116
II	116	118	120	113	127	115	100	115	117
III	126	117	120	113	130	115	101	120	119
IV	126	115	119	114	130	115	102	122	119
V	125	120	120	114	131	114	100	122	120
VI									
VII									
VIII									
IX									
X									

MAARAKENNUSKUSTANNUSINDEKSI 1982, toukokuu - JORDBYGGNADSKOSTNADINDEX 1982, maj (1980 = 100)

Vuosi ja kuukausi År och månad	Työpalkat Arbets- löner	Konetyöt Maskin- arbeten	Kuljetuk- set Trans- porter	Tarve- aineet Material	Murskaus- urakat Krossnings- entre- prenader	Yleis- kulut Allmänna Omkost- nader	Kokonais- indeksi Total- index	E-indeksi ¹ E-index ¹
1982 I	116	117	119	112	100	113	115	115
II	116	118	120	113	100	115	116	116
III	126	117	120	113	101	120	118	116
IV	126	115	119	113	102	122	118	115
V	125	120	120	113	100	122	119	117
VI								
VII								
VIII								
IX								
X								

TIERAKENNUSKUSTANNUSINDEKSI 1982, tammikuu - VÄGBYGGNADSKOSTNADINDEX 1982, januari (1972 = 100)

Vuosi ja kuukausi År och månad	Työpalkat Arbets- löner	Konetyöt Maskin- arbeten	Osaurakat ² Delentre- prenader ²	Kuljetuk- set Trans- porter	Tarve- aineet Material	Yleiskulut Allmänna Omkostnader	Kokonais- indeksi Total- index	E-indeksi ¹ E-index ¹
1982 I	322	305	375	295	323	380	319	310

- 1) Kokonaisindeksi ilman kohtia työpalkat ja yleiskulut - Totalindex utan punkterna arbetslöner och allmänna omkostnader.
2) Osaurakat (päällystys-, murskaus- ja muut urakat) - Delentreprenader (beläggnings-, krossnings- och övriga entreprenader).

Julkaistaessa tässä tiedottaessa annettuja tietoja
pyydetään lähettämään mainitsemaan Tilastokeskus.
JAKAJA: Valtion painatuskeskus,
PL 516 00101 Helsinki 10
Puhelin 90-539 011/tilaukset
Käteismyynti, Annankatu 44.

Var god ange Statistikcentralen som källa vid återgivande
av uppgifter ur denna rapport.
DISTRIBUTÖR: Statens tryckericentral,
PB 516 00101 Helsingfors 10
Telefon 90-539 011/beställningar
Kontantförsäljning, Annegatan 44.

When quoting data from this report the Central
Statistical Office of Finland should be given as
source.
DISTRIBUTION: Government Printing Centre,
P.O.B. 516, SF-00100 HELSINKI 10, Finland
Phone 90-17 341
Cash sale: Annankatu 44.

RAKENNUSKUSTANNUSINDEXI 1980=100
BYGGNADSKOSTNADINDEX 1980=100

YHTEENVETO - SAMMANFATTNING

	Kokonaisindeksi Totalindex (0-9)					Raken- nutta- jan kustan- nukset Byggher- rens kost- nader	Maa- raken- nus Mark- byggnad	Perus- tukset ja runko Grund och stomme	Täyden- täväät ja pintara- kenteet Kompl. och yt- bekläd- nader	Kalus- teet varus- teet Inred- ning, utrust- ning	Kone- tekniset sivu- urakat Maskin- tekniska sido- entre- prenader	LVI- työt VVS- arbeten	Sähkö- työt El. in- stalla- tion	Työmaan käyttö- kust. Arbets- platsens drift- kostn.	Työmaan yhteis- kust. Arbets- platsens kollek- tiva kostn.	Raken. tekn. työt Byggn. tekn. arbeten	Raken- tajan indeksi Byggarens index
	Työ Arbete (a)	Aine Mate- rial (b)	Palvelu Tjänst (c)	Kalusto Utrust- ning (d)	Yh- teensä Summa (e)	(0)	(1)	(2-3)	(4-5)	(6)	(7)	(7.1-2)	(7.3)	(8)	(9)	(1-6, 8-9)	(1-9)
Paino Vikt	210	591	162	37	1000												
1980	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1981	109,6	110,0	110,8	111,0	110,1	110,7	108,9	112,1	109,5	106,5	108,5	107,0	109,1	111,2	109,4	110,3	110,0
1980																	
I	95,0	94,3	93,2	98,6	94,5	91,6	95,6	95,4	92,7	94,6	93,9	94,8	93,2	96,5	94,8	94,8	94,6
II	95,0	95,4	94,0	98,6	95,3	92,7	95,6	95,9	94,2	96,0	94,8	96,1	93,4	97,1	95,0	95,5	95,4
III	95,2	96,6	94,9	98,6	96,1	93,3	96,2	96,9	95,5	97,2	95,6	96,9	94,0	97,8	95,1	96,4	96,3
IV	95,2	97,7	97,1	100,3	97,2	97,8	96,0	97,4	96,6	97,8	96,6	96,8	97,2	98,7	97,2	97,3	97,2
V	101,2	99,0	99,8	100,5	99,6	100,0	99,7	98,5	100,0	98,4	100,5	100,5	100,5	100,0	100,5	99,4	99,6
VI	101,2	99,8	101,3	100,5	100,4	101,8	100,3	99,2	100,6	100,9	100,8	100,7	100,7	101,0	100,8	100,2	100,3
VII	101,3	99,9	101,4	100,5	100,5	101,6	100,5	99,2	100,6	100,9	101,1	101,1	100,8	101,2	101,2	100,2	100,4
VIII	101,3	100,8	102,2	100,5	101,1	102,4	102,3	99,8	101,9	102,0	101,4	101,2	101,1	101,3	101,2	101,0	101,0
IX	101,3	102,6	102,5	100,5	102,2	102,8	102,1	102,7	102,9	101,9	101,8	101,6	101,1	101,3	101,2	102,3	102,2
X	104,5	104,0	104,1	100,5	104,0	105,0	103,9	104,4	104,4	102,6	104,2	103,0	106,5	101,6	104,0	103,9	103,9
XI	104,5	104,5	104,6	100,5	104,4	105,2	103,9	104,9	105,2	103,6	104,1	102,9	105,8	101,6	104,2	104,3	104,3
XII	104,5	105,3	104,9	100,5	104,9	105,7	104,0	105,6	105,4	104,1	105,1	104,3	105,8	101,8	104,4	104,7	104,8
1981																	
I	105,3	106,8	107,5	108,6	106,7	106,9	108,2	107,5	107,4	105,1	105,3	104,5	105,6	107,2	105,4	107,0	106,7
II	105,3	107,3	107,7	108,6	107,0	107,1	108,6	108,2	107,5	105,0	105,1	104,1	105,6	108,5	105,6	107,4	107,0
III	105,4	107,8	108,5	109,1	107,4	107,7	108,8	108,4	108,6	105,1	105,5	104,1	106,4	109,0	105,6	107,8	107,4
IV	109,5	108,1	109,0	109,7	108,6	108,7	107,6	109,1	109,7	105,4	107,0	105,6	108,3	109,8	109,0	108,9	108,6
V	109,6	108,4	109,5	109,7	108,9	109,4	107,6	109,8	109,5	105,7	107,3	105,8	108,4	109,9	109,1	109,1	108,8
VI	109,6	109,5	110,5	109,7	109,7	110,8	108,9	111,0	110,1	105,9	108,3	107,1	108,6	110,6	109,2	109,9	109,6
VII	109,6	110,4	110,9	109,7	110,3	111,5	109,4	112,6	109,9	106,1	108,6	107,4	108,6	110,6	109,3	110,6	110,2
VIII	109,6	110,6	111,1	109,7	110,4	111,6	109,4	112,9	109,6	106,6	108,9	107,7	108,6	110,8	109,3	110,7	110,4
IX	112,8	111,8	113,0	112,9	112,2	113,3	110,2	115,3	110,2	107,7	110,2	109,0	110,0	113,7	112,3	112,6	112,2
X	112,8	112,9	113,4	113,0	113,0	113,5	108,7	116,0	112,1	108,0	111,5	109,6	112,8	114,1	112,5	113,2	112,9
XI	112,8	112,8	114,0	115,3	113,1	113,6	109,8	116,9	109,8	108,9	111,7	109,7	112,8	115,2	112,5	113,4	113,1
XII	112,8	113,1	114,2	115,6	113,3	113,8	109,8	117,3	109,9	108,8	112,0	110,0	112,8	115,3	112,6	113,5	113,3
1982																	
I	113,0	113,8	114,9	116,4	113,9	114,4	109,3	117,9	110,2	109,2	113,3	111,7	113,1	116,2	112,9	114,0	113,9
II	113,0	114,0	115,3	116,4	114,1	114,7	108,3	118,5	110,4	109,2	113,4	111,6	113,1	116,1	113,1	114,2	114,1
III	116,8	115,0	117,1	116,4	115,7	116,9	111,0	119,6	111,8	109,7	115,0	113,4	114,3	116,8	117,1	115,8	115,7
IV	117,1	116,4	117,9	117,1	116,8	117,8	114,3	121,3	112,2	109,6	116,1	113,8	117,2	117,1	117,7	116,9	116,8
V	116,1	117,0	118,3	117,1	117,0	117,8	116,0	121,6	112,7	111,2	116,1	113,7	116,8	117,3	116,4	117,2	117,0
VI	116,1	117,5	119,2	117,1	117,5	119,3	117,0	122,2	113,1	112,4	115,8	113,1	116,8	117,3	116,5	117,7	117,4

5. ALUEPOLIITTISET ASIAT

OTE

SUOMENSELKÄ-SEURANTATYÖRYHMÄN VÄLIRAPORTTI

Valtioneuvoston kanslialle

Valtioneuvoston kanslia asetti 7.8.1981 työryhmän, jonka tehtävänä on seurata Suomenselän alueen kehitystä. Työryhmän tehtävänä on erityisesti:

1. seurata valtioneuvoston 16.6.1981 ja 25.6.1981 tekemissä periaatepäätöksissä mainittujen kehittämistoimenpiteiden toteutumista,
 2. seurata Suomenselän alueen elinkeinoelämän kehitystä ja
 3. tehdä toimenpide-ehdotuksia alueen edelleen kehittämiseksi.
- — —

Helsingissä 20. päivänä toukokuuta 1982

Antti Uusi-Hakala

Pentti Bergius

Kauko Sipponen

Erkki Haukipuro

Raimo Sailas

Jorma Kallio

Jussi Sauna-aho

Mauno Kangasniemi

Erkki Toivakka

Hannu Kauppi

Hannu Pelttari

Kare Turtiainen

1 Valtioneuvoston Suomenselän aluetta koskevan periaatepäättöksen toteutuminen

— — —

1.2 Vuoden 1982 tulo- ja menoarvio

— — —

Energiatuotantomahdollisuuksien hyväksikäyttö

— — —

Valtion polttoainekeskuksen turvetyömaat ovat pitkälti keskittyneet Suomenselän alueelle. Soiden valmistelutöitä on suoritettu laaja-alaisesti turvetuotantoa varten ja VAPO on pääsääntöisesti saanut tarvitsemansa varat sekä normaaleista budjetin määrärahoista että työllisyysmäärärahoista.

— — —

Turvetuotannon laajenemisen esteeksi ovat nousemassa vesien suojelukysymykset ja turpeen kaukokuljetukset. Valtion polttoainekeskuksen taholta on esitetty, että tie- ja vesirakennushallituksen suunnitelmissa oleviin turveteihin tulisi saada tarpeelliset määrärahat, jotta turpeen kaukokuljetukset Suomenselän alueella toimitaisivat tiestön puolesta moitteettomasti.

— — —

Tieverkon kehittäminen

Suomenselän seudullista tieverkkoa kehitetään tie- ja vesirakennuslaitoksen runkosuunnitelman pohjalta. Suunnitelmien nopeuttamiseen ei ole heikon suunnitelmavalmiuden takia juuri mahdollisuuksia. Vuonna 1982 suunnitelmavalmiutta ei voida tie- ja vesirakennushallituksen mukaan ratkaisevasti parantaa suunnitteluun myönnettyjen määrärahojen turvin. Suomenselän seudullisen tieverkon kehittämisen nopeuttaminen merkitsisi tie- ja vesirakennushallituksen mukaan joidenkin tiehankkeiden hidastumista ympäristöalueilla.

Alueelle on tulo- ja menoarviossa suunnattu tiemäärärahoja nimettyihin hankkeisiin 40 milj. markkaa. Lisäksi työllisyysvaroin toteutetaan eräitä tierakennushankkeita.

Tie- ja vesitienpidon työmäärärahoilla palkattu työvoima on olemassa olevien ohjelmien mukaan kehittymässä eri projekti-alueilla seuraavasti:

Projektialue	Työmäärärahoilla palkattu työvoima keskimäärin vuonna			
	1980 Tot.	1981 Tot.	1982 Työohj.	1983 TPO
Suomenselkä	491	453	300	421
Iijokilaakso	114	123	80	64
Ylä-Savo	175	200	271	268
Pohjois-Karjala	350	355	296	337
Kainuu	343	330	273	267
Lappi	959	917	722	866

Verrattaessa vuonna 1982 työohjelman mukaisesti työllistettyjä vuoteen 1981 tai tie- ja vesirakennushallituksen tavoiteohjelmaan vuodelle 1983 Suomenselän tilanne on heikoin muihin projektialueisiin nähden. Valtion polttoainekeskus on lisäksi ilmoittanut, että Suomenselän alueen tiestö saattaa aiheuttaa ongelmia kotimaisten polttoaineiden käyttöönotolle.

1.3 Valtion töiden työllistävyys

Suomenselkä-seurantatyöryhmä pitää huolestuttavana valtion työohjelmien mukaisten työvoimavahvuuksien selvää putoamista kuluvana vuonna ja pitää työllisyys- ja suhdannepoliittisista syistä tärkeänä, että valtion töitä alueella pyritään nopeasti lisäämään niin, että valtioneuvoston periaatepäätös voisi tälläkin osin mahdollisimman hyvin toteutua. Tämän vuoksi työryhmä päätti kokouksessaan 3.3.1982 pyytää Oulun, Keski-Suomen ja Vaasan lääninhallituksia kokoamaan esitykset tärkeimmistä syksyllä 1982 tai vuonna 1983 käynnistettävistä uusista tai nopeutettavista hankkeista. Työvoimaministeriö asetti kuitenkin

16.3.1982 työryhmän, jonka tuli selvittää eri hallinnonaloilla työkohteet, jotka voidaan tarvittaessa käynnistää nopeasti työttömyyden lieventämiseksi. Tämä työryhmä teki kaikille työvirastoille kyselyn työkohteista, jotka voitaisiin vaikeilla työttömyysalueilla käynnistää tarvittaessa talvikaudella 1982 - 83 sekä työkohteista, joiden toteuttaminen kiireellisenä edellyttäisi työllisyysmäärärahoista lisärahoitusta jo kuluvana vuonna. Näin työvoimaministeriön työryhmän toimesta tuli selvityksen kohteeksi Suomenselänkin alueen töiden kiirehtimismahdollisuudet laajemmin kuin mihin seurantatyöryhmällä olisi ollut edellytyksiä.

Seurantatyöryhmä sai lääninhallitusten kautta valtion työvirastoista vain tie- ja vesirakennuslaitoksen ja vesihallituksen työhankkeiden käynnistämistä ja nopeuttamista koskevia esityksiä. Näissä ehdotettiin lisärahoitusta vuodelle 1982 yhteensä noin 16 milj. markkaa ja vuodelle 1983 noin 58 milj. markkaa.

— — —

2 Johtopäätökset ja kannanotot

— — —

Suomenselkää koskevien valtioneuvoston periaatepäätösten toteuttamiseksi ja alueen edelleen kehittämiseksi seurantatyöryhmä esittää tässä vaiheessa seuraavia toimenpiteitä:

Työohjelmat

- syys-joulukuulle valmisteltavaan lisätyöohjelmaan sekä vuoden 1983 varsinaiseen ja työllisyystyöohjelmaan tulee sisällyttää työvoimaministeriön valtion töiden suunnitteluvalmiustyöryhmän selvittämien hankkeiden rahoitus Suomenselän alueen osalta. Lisäksi liitteissä 1 - 3 esitettyjen hankkeiden rahoitus tulee turvata niin nopeasti kuin hankkeiden suunnitteluvalmius edellyttää.

- valtion työllistämistoimenpiteitä tulee tehostaa erityisesti niissä alueen kunnissa, joissa ei ole käynnissä yhtään tai vain vähäisessä määrin työkohteita.

— — —

Tulo- ja menoarvio 1983

- vuoden 1983 tulo- ja menoarvion yleisperusteluissa tulee riittävän konkreettisesti eritellä eri projektialueille kohdennettavat toimenpiteet.

Aluepolitiikka

- aluelainsäädännön mukaista erityisaluemenettelyä tulee kehittää niin, että Suomenselän alueen vaikeimmista kehittämisongelmista kärsivät kunnat nimetään erityisalueiksi.

— — —

Tieverkon kehittäminen

- ottaen huomioon Suomenselän tiestön keskimääräistä heikompi taso ja kehittämismäärärahojen vähäisyys viime vuosina tulisi tie- ja vesirakennushallituksen laatia erityissuunnitelma Suomenselän tiestön jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi.

OULUN LÄÄNINHALLITUS

7.6.1982

LIITE 1/OULUN LÄÄNI

EHDOTUS SYKSYN 1982 LISÄTYÖOHJELMAAN JA VUODEN 1983 TYÖOHJEL-
MAAN ESITETTÄVISTÄ HANKKEISTA

SUOMENSELÄN PROJEKTIALUE
OULUN LÄÄNI

Hankekohtainen esitys

Taulukossa 1 on ehdotus v. 1982 syksyn lisätyöohjelmaan ja v. 1983 työohjelmaan esitettävistä hankkeista. Luettelo on laadittu yhteistyössä asianomaisten kuntien ja eräiden keskeisten valtion piirihallintoviranomaisten kanssa. Ehdotus pyrittiin laatimaan mahdollisimman toteuttamiskelpoiseksi. Mukaan otettavien hankkeiden tuli täyttää seuraavat edellytykset:

- hanke on luonteeltaan sen laatuinen, että siihen ylipäänsä on mahdollista osoittaa työllisyysrahoitusta,
- hankkeen suunnitteluvalmius on riittävä ja
- hankkeeseen ei saada valtionavustusta ko. vuonna normaalitietä.

LIIKENNEMINISTERIÖ

3.

Hanke/paikkakunta	Kust. arvio 1000mk	Toteut.työll. varoin		Ajoitus sekt.vir.KTS:n mukaan 1000 mk					ei sis. KTS:iin
		syksy -82	vuosi -83	-83	-84	-85	-86		
<u>TVL:n Oulun piiri</u>									
1. Lamujoen silta, Piippola	300	x		300					
2. Pt 18606 Kormu-Utajärvi, Utajärvi	700	x	x						x
3. Pt 18526 Koskenkangas, jat- kam. Pyhäntä	815		x						x
4. Pt 18643 Murronkylä, Uta- järvi (VR:n kanssa)	330	x		330					
5. Mt 599 Viitamäki, Pyhäntä	610		x		610				
6. Kapr-Kylmälä, Utajärvi	5 000		x		1 700	3 300			
7. Kestilä-Kaor, Kestilä	3 900				1 700	2 200			
<u>TVL:n Keski-Pohjanmaan piiri</u>									
1. Jokikylän silta, Nivala	1 800		x		800				
2. Nurmesojan silta, H-järvi	420	x						420	
3. Navaojan silta, H-järvi	320	x						320	
4. Kuusaanjoen silta, H-järvi	380	x						380	
5. Kielenniva-Puusaari, Kärsä- mäki	8 050	x	x	2 180	5 870				
6. Maliskylä-Kielenniva, H-vesi	12 100		x		2 200	9 900			
7. Jaakolan silta, Nivala	3 100		x		1 100	2 000			
8. Haapavesi-Tervakaarto, H-vesi	3 200	x	x			1 000	2 200		
9. Pirttiranta-Kotila, Nivala	3 200		x			1 200	1 200		

LIITE 2/Keski-Suomen lääni

KESKI-SUOMEN LÄÄNINHALLITUS
Lääninsuunnittelu
13.4.1982

Esitys rakennusinvestoinneiksi ja työkohteiksi Keski-Suomen läänin Suomenselän kuntiin vuoden 1982 lisätyöohjelman ja vuoden 1983 valtion tulo- ja menoarvion laadintaa varten

PL	H a n k e	Tärkeys- järjes- tys	Työviras- tojen suunni- telmissa	Kunta	1000 mk	
					1982	1983
31	(Mt Hilmonlahti-Huopananlahti		(1983	Kannonkoski,		1500
31	(" "	1	(1) aien- (muksesta (lis.rah.	Viitasaari "-	2000 ¹⁾	3000 ¹⁾
31	Mt 633 Timpersuntti-Vpr	3	1983 1) aien- muksesta lis.rah.	Pylkänmäki	1000 ¹⁾	2900
31	Mt 654 Pasala-Naarajärvi	2	lisära- hoitusta	Pihtipudas, Kinnula	1500	1500
31	Mt 622 Ketvele-Multia		1983	Multia, Keuruu		8020
31	Mt 622, 627 Multian kk		1983	Multia		700
31	Mt 636 Pylkänmäki-Karstula kr, par		1984 aiennuk- sesta lis.rah.	Pylkänmäki, Karstula		2500 ¹⁾

Lääninsuunnittelu

2.4.1982

U-127

Jakelussa mainitut

Suomenselän työohjelman
hankekohtaiset esitykset

Vaasan lääninhallitus esittää oheisen liitteen hankkeita Suomenselkäprojektin mukaisena, valtioneuvoston päätöksen pohjalta laadittavaan työohjelmaan vuodelle 1982 ja 1983. Esitys on laadittu yhteistyössä Vaasan läänin työvoimapiirin kanssa.

Vaasan lääninhallitus esittää, että työvirastot hakevat hankkeisiin rahoitusta kyseisen hallinnonalan kuin myös työvoimaviranomaisten työllisyysmäärärahoista.

Lääninhallitus toivoo yhteistyön tiivistämistä hankkeiden eteenpäin viemisessä ja kehittämisessä.

Hankkeet on valittu kuntien näkemysten mukaisten aloitteiden pohjalta.

M a a h e r r a

Mauno Kangasniemi

Suunnittelupäällikkö

Tapio Lehto

Jakelu:

Vaasan tie- ja vesirakennuspiiri
Keski-Pohjanmaan tie- ja vesirakennuspiiri
Vaasan lääninhallitus, kouluosasto
Vaasan lääninhallitus, sos. ja terv.osasto
Vaasan sotilasläänin esikunta
Kouluhallitus
Opetusministeriö
Asuntohallitus

LIITE Vaasan läänin työvoimapiirin v.1981 keräämiä tietoja investointihankkeista
Suomenselän kunnissa

Suomenselän työohjelma 1982 - 1983

(1 000 mk)

Kunta	PL	H Nimi	1982	1983	Huomautuksia
Alavus	31	Kt 66 Hpr-Alavus	+ 1.000	+ 2.000	Hanke 31 24 77 10046 esitetään aiennettavaksi ja aloitettavaksi 1982 syksyllä.
Evijärvi	31	Mt 743 Evij.-Teerij.	-	+ 1.500	Hankkeen 10161 alentaminen.
— — —					
Karjajoki	31	Kujakosken silta	-	+ 800	Pyyd. tiep. lausunto.
— — —					
Lehtimäki	31	Kk:n risteys		+ 900	Pyyd.tiep. lausunto
— — —					
Soini	31	Mt + 14 Iironr.-Saarinen + 200		v	Suunnittelu ja rakentam. 1983-
— — —					
Vimpeli	31	Vimpeli-Patana	-	+ 1.000	Aloitus 1983 piirin kust.lask.mukaan
— — —					

OTE

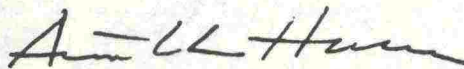
IIJOKILAAKSO-SEURANTATYÖRYHMÄN VÄLIMIENTINTÖ

Valtioneuvoston kanslialle

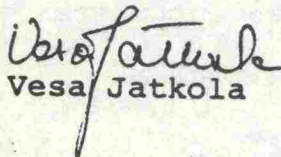
Valtioneuvoston kanslia asetti 30.9.1981 työryhmän, jonka tehtävänä on seurata Iijokilaakson alueen kehitystä. Erityisesti työryhmän tehtävänä on

1. seurata valtioneuvoston periaatepäätöksissä mainittujen kehittämistoimenpiteiden toteutumista
 2. seurata Iijokilaakson alueen elinkeinoelämän kehitystä
 3. tehdä toimenpide-ehdotuksia alueen edelleen kehittämiseksi.
- — —

Helsingissä 24. päivänä toukokuuta 1982

Antti Uusi-Hakala

Vesa Jatkola

Jorma Kallio

Hannu Kauppi

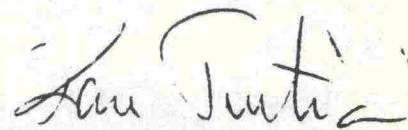
Hannu Komonen

Tuomo Silaste

Pentti Lampinen

Kare Turtiainen

1 IIJOKILAAKSO-SEURANTATYÖRYHMÄN TYÖN LÄHTÖKOHDAT

Vuoden 1980 loppupuolella toimi valtioneuvoston kanslian asettama Iijokilaakso-työryhmä, jonka tehtävänä oli selvittää Iijokilaakson alueen elinkeino- ja yhdyskuntaelämän kehittämistä sekä tehdä ehdotus Iijokilaakson kehityksen turvaamisesta koskevaksi valtioneuvoston periaatepäätökseksi. Työryhmän toiminta päättyi 19.12.1980 valmistuneeseen mietintöön, johon sisältyi mainittu periaatepäätösesitys.

Valtioneuvoston periaatepäätös eräistä Iijokilaakson kehityksen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä valmistui 5.3.1981 (liite 1).

Iijokilaakso-seurantatyöryhmä asetettiin 30.9.1981. Työryhmän tehtävänä on seurata Iijokilaakson alueen kehitystä. Työryhmän tehtävänä on erityisesti:

1. seurata valtioneuvoston periaatepäätöksissä mainittujen kehittämistoimenpiteiden toteutumista,
2. seurata Iijokilaakson alueen elinkeinoelämän kehitystä sekä
3. tehdä toimenpide-ehdotuksia alueen edelleen kehittämiseksi.

3 IIJOKILAAKSO-SEURANTATYÖRYHMÄN TOIMENPIDE-ESITYKSET

Valtioneuvoston 5.3.1981 periaatepäätöksen ensimmäinen kohta, jonka mukaan valtion työmäärärahoihin suoritettavissa töissä pidetään työllisten määrä Iijokilaaksossa vuosina 1981-82 vähintään vuoden 1980 tasolla, ei ole toteutunut valtion vuoden 1982 työohjelmassa. Työryhmä katsoo, että Iijokilaakson kehityksen turvaamiseksi tulisi valtion töiden työllisyysvaikutuksen pieneneminen pyrkiä estämään. Erityisesti tämä on tärkeää ajankohtana, jolloin yksityisen sektorin työllisyystilanteen ennustetaan heikkenevän. Mahdollinen työllisyyden väheneminen tulisi työryhmän käsityksen mukaan pyrkiä kompensoimaan käynnistämällä valtion tukemia rahoituskelpoisia työkohteita.

Iijokilaakso-seurantatyöryhmä on perehtynyt Iijokilaakson kuntain toimikunnan ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton kokoomaan hankeluetteloon (liite 2) sekä todennut siinä esitettyjen investointikohteiden olevan suunnitteluvalmiutensa puolesta toteutettavissa. Työryhmä katsoo tärkeäksi, että hankeluettelon investointi- ja kehittämiskohteet pyritäisiin ottamaan huomioon ja edistämään valtionhallinnossa. Näillä lisätoimenpiteillä olisi mahdollista kompensoida työohjelmassa vähentyneitä työvoimavahvuuksia.

Edellisen perusteella Iijokilaakso-seurantatyöryhmä esittää, että

- (1) Iijokilaakson kuntain toimikunnan ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton laatiman hankeluettelon (liite 2) investointi- ja kehittämiskohteita edistetään aientamalla niitä, ottamalla mukaan syksyn lisätyöohjelmaan sekä suuntaamalla hallitusohjelmaneuvottelujen yhteydessä 16.2.1982 sovittuja määrärahoja (kirjastojen ja peruskoulujen osalta on tehty ennakkopäätös, jossa on mukana Iijokilaaksosta ainoastaan Haukiputaan aseman ala-aste).
- — —

IIJOKILAAKSON ALUEEN UUDET HANKKEET HALLINNONALOITTAIN

LIIKENNEMINISTERIÖ

TVL:n Oulun piiri

1. Pt 18735 Oravisojan silta, Ylikiiminki
2. Mt 836 Lietoja-Ylivuotto, Ylikiiminki
3. Pt 18774 Aitto-ojan ja Tuusanojan sillat, Pudasjärvi
4. Pt 18863 Meskusjoen silta, Kuusamo
5. Pt 18888 Kanavan silta, Kuusamo
6. Pt 18805 Tannila-Yliolhava, Ii, Yli-Ii, pienehkö rakenteen parantamistyö (0,4 Mmk: turvekuljetukset)
7. Mt 855 Tannila-Pudasjärvi, Pudasjärvi, pienehkö rakenteen parantamistyö
8. Pt 18835 Kouva, Pudasjärvi, pienehkö rakenteen parantamistyö
9. Mt 840 Tyräjärvi-Taivalkoski, Taivalkoski, pienehkö rakenteen parantamistyö
10. Pt 18858 Sossonniemi, Kuusamo, pienehkö rakenteen parantamistyö
11. Mt 840 Itälehto-Siikakangas, Taivalkoski

OTE

LAPPI-SEURANTATYÖRYHMÄN VÄLIMIETINTÖ

Valtioneuvoston kanslialle

Valtioneuvoston kanslia asetti 12.1.1982 työryhmän, jonka tehtävänä on seurata Lapin läänin kehitystä. Erityisesti työryhmän tehtävänä on

1. seurata valtioneuvoston 12.11.1981 tekemässä periaatepäätöksessä mainittujen kehittämistoimenpiteiden toteutumista,
 2. seurata muutoinkin Lapin läänin elinkeinoelämän kehitystä,
 3. tehdä toimenpide-ehdotuksia läänin edelleen kehittämiseksi.
- — —

Helsingissä 20. päivänä toukokuuta 1982

Antti Uusi-Hakala

Timo Alhos

Taito Määttä

Timo Hannula

Aulis Pöyhönen

Hannu Komonen

Aila Ryynänen

Hannele Laihonen

Hannu Vehviläinen

Heikki Annanpalo

2 VALTIONEUVOSTON 12.11.1981 TEKEMÄN PERIAATEPÄÄTÖKSEN
TOTEUTUMINEN

2.1 Yleistä

Valtioneuvoston 12.11.1981 tekemän periaatepäätöksen (liite 1) vaikutuksia ei ole juuri nähtävissä. Työryhmä ei ole ehtinyt saada viranomaisilta tietoja missä määrin valtioneuvoston periaatepäätöstä on toteutettu. Valtion vuoden 1982 tulo- ja menoarvioesitys esimerkiksi oli lopullisessa muodossaan Lappia koskevan periaatepäätöksen valmistuttua.

Lapin maakuntaliiton neuvottelumuistioon (18.1.1982) on koottu kohdittain valtioneuvoston periaatepäätöksen toimenpiteiden valmisteluvaihe. Yleisesti voidaan todeta periaatepäätöksen toimenpide-esitysten toteutuvan verkkaaisesti.

Kuluvan vuoden I neljänneksellä Lapissa on työttömyys kohonnut edellisestä vuodesta noin 1 000 henkilöllä. Tämä johtuu osittain valtion työvirastojen työllistävän vaikutuksen alenemisesta (noin 250 henkilöä) sekä osittain myös siitä, että valtionapua työttömyyden lieventämiseen (mom. 34.50.61) on kevään aikana saatu lähinnä keskeneräisten hankkeiden jatkorahoitukseen sekä eläkeläisten asuntojen peruskorjaukseen. Lapista on tehty avustusanomuksia 25 milj. markan edestä työvoimaministeriöön. Seurantatyöryhmä esittää, että

valtion työohjelmien työllistävyys saatetaan syksyn 1982 ja vuoden 1983 osalta vuoden 1981 tasolle.

Valtion tukemia investointeja nopeutetaan ja niille turvataan riittävä rahoitus Lapin läänissä syksyllä 1982 ja vuonna 1983. Samoin Lapin peruskoulu- ja kirjastohankkeet tulisi mahdollisuuksien mukaan rahoittaa ja niille myöntää asiaankuuluvat luvat.¹

OTE

POHJOIS-KARJALA-SEURANTATYÖRYHMÄN VÄLIMIENTINTÖ

Valtioneuvoston kanslialle

Helsingissä 2 päivänä huhtikuuta 1982

Erkki Laatto

Hannu Ettala

Kari Korpela

Yrjö Matilainen

Matti Kemppainen

Oiva Laitinen

Tuomo Silaste

Markku Kivelä

Hannu Vehviläinen

Vesa Jatkola

Esko Monthan

Esitys Pohjois-Karjalan
läänin kehityksen turvaamiseksi tarvittavista lisätoimenpiteistä

— — —

Pohjois-Karjalan kehityksen turvaamiseksi vuonna 1982, jolloin yksityisen sektorin työllisyystilanteen ennustetaan heikkenevän, tulisi valtion työllisyysvaikutuksen pieneneminen pyrkiä estämään ja mahdollinen työllisyyden väheneminen valtion töissä korpensoimaan lisäämällä valtion tukemia töitä Pohjois-Karjalassa.

Tässä tarkoituksessa työryhmä esittää seuraavia toimenpiteitä:

— — —

5. Sisällytetään valtion vuoden 1982 lisätyöohjelmaan ja vuoden 1983 valtion työohjelmaan liitteen mukaisesti jo ohjelmoitujen hankkeiden lisäykset ja mainitut uudet hankkeet sekä hyväksytään valtion rahoitustuki mainituille valtionapukohteille. (Liite 3)

VALTION VUODEN 1982 LISÄTYÖOHJELMAAN JA VUODEN 1983 TULO- JA MENOARVIO-
ESITYKSEEN ESITETTÄVIÄ HANKKEITA POHJOIS-KARJALASTA:

	Kustannus- arvio	v. 1982 lisätyö- ohjelma	v.1983 tulo- ja menoarvio- esitys
	Mmk	Mmk	Mmk
<hr/>			
PL 31			
<u>TVL:n P-K:n PIIRI</u>			
- Mt 4962, Koskenniskan sillat, Tuupovaara	1.0	0.9	
- Rt 74, Ilomantsin kevyen liikenteen väylät	3.0	1.0	
- Mt 504, Ruvaslahden PTH- Martonvaara, Polvijärvi	9.7	1.5	
- Mt 486, Kemie-Tenkakangas, Tohmajärvi	0.7	0.4	
- Mt 5071, Multimäki (Vuonislahti- Tiensuu), Lieksa	0.7	0.6	
- Mt 4825, Viuruniemi-Kuusjärvi,	6,9	1,0	
- Mt 583, Kupr.-Savikylä, Nurmee	6.5	0.5	
- Vt, Joensuun kehätie	74.0	5.0	
<hr/>			

**LIITE Pohjois-Karjala-työryhmän muistioon valtioneuvoston
kanslialle**

**POHJOIS-KARJALA TOIMIKUNNAN MIETINNÖN POHJALTA SYNTYNEEN VALTIO-
NEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖKSEN (16.6.1981) TOTEUTUMINEN**

Periaatepäätöskohta 4.

Julkisen hallinnon Pohjois-Karjalan läänin alueella tarjoamia palveluja pyritään edelleen kehittämään. Erityisesti kiinnitetään huomiota koulu- ja liikennepalveluiden ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Käynnissäolevien peruskoulukokeilujen pohjalta tehdään selvitykset ja esitykset ala-asteen koulujen toiminnan mahdollisesta monipuolistamisesta. Pohjois-Karjalan osuus tienpidon määrärahoista pyritään säilyttämään ennallaan ja pientiestön rakentamis- ja kunnossapitomahdollisuuksia parantamaan. Postitoimipaikkojen tarvetta sekä postilinja-autoliikennettä selvitetään posti- ja lennätinhallituksen toimesta. Pohjois-Karjalan piirirakennustoimiston perustamistarve tutkitaan.

toteutuminen

- TVL:n Pohjois-Karjalan piirin rakennusmäärärahoista vie yksi hanke (Joensuun kehätie) huomattavan suuren osan mm. kustannusarviossa tapahtuneen arviointivirheen takia, minkä vuoksi on lukuisia, aikaisemmin vuodelle 1982 ohjelmoituja - ja lähinnä vaikeimmilla työllisyysalueilla sijaitsevia - tiehankkeita (noin 11 Mmk:n verran) jouduttu siirtämään myöhemmille vuosille; tämän asiantilan korjaamiseksi tarvitaan esim. kuluvan vuoden syksyn mahdollisessa lisätyöohjelmassa 11 Mmk lisää Pohjois-Karjalan tie-rakentamiseen

Periaatepäätöskohta 12.

Syksyn 1981 ja vuoden 1982 työllisyyden hoitamiseksi Pohjois-Karjalassa varaudutaan ensisijaisesti tämän periaatepäätöksen kohtien 1-3 toteuttamiseen sekä valtion investointiluontoisten töiden suunnittelemiseen ja rahoittamiseen niin, että ko. töiden työllisyysvaikutus on vähintään vuoden 1981 kevään keskimääräistä tasoa vastaava. Työkohteista päätettäessä etusija annetaan Pohjois-Karjala toimikunnan esittämille hankkeille, jotka ovat käynnistysvalmiita.

toteutuminen

- valtion investointiluonteisten töiden työllistävä vaikutus jää ilman erityistoimenpiteitä periaatepäätöksestä huolimatta Pohjois-Karjalassa vuonna 1982 huomattavasti pienemmäksi (työvoimavahvuus noin 200 pienempi) kuin keväällä 1981.

OTE

YLÄ-SAVON-SEURANTATYÖRYHMÄN VÄLIMIENTÖ

Valtioneuvoston kanslialle

Valtioneuvoston kanslia asetti 7.8.1981 työryhmän, jonka tehtävänä oli erityisesti

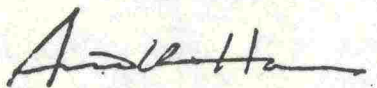
1. seurata valtioneuvoston periaatepäätöksessä mainittujen kehittämistoimenpiteiden toteutumista
2. seurata Ylä-Savon talousalueen elinkeinoelämän kehitystä
3. tehdä toimenpide-ehdotuksia alueen edelleen kehittämiseksi.

Väliselvityksenä työryhmä toteaa, että valtioneuvoston periaatepäätös on toteutunut seuraavasti:

1. Työryhmälle annettujen selvitysten mukaan Iisalmen väylän parannustyöt pyritään saattamaan loppuun vuoden 1983 purjehduskaudeksi (periaatepäätös kohta 4).

3. Valtion vuoden 1982 työohjelman mukaisesti valtion työmäärärahoihin suoritettavissa töissä työllisten määrä pysyy vuoden 1981 tasolla (kohta 6).

Helsingissä 24. päivänä helmikuuta 1982

Antti Uusi-Hakala

Matti Kemppainen

Veikko Makkonen

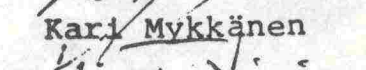

Esko Monthán

Jouko Pennanen

Oukka Sarjala

Tuomo Silaste

Jouko Sirén

Karl Mykkänen

Kare Turtiainen

OTE

ERITYISALUETYÖRYHMÄN MIETINTÖ

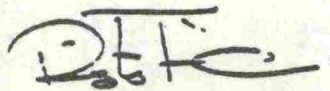
Valtioneuvoston kanslialle

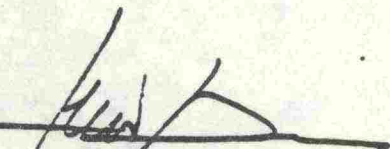
Valtioneuvoston kanslia asetti 29.1.1982 työryhmän, jonka tehtävänä oli 28.2.1982 mennessä käsitellä ja arvioida lääninhallitusten ehdotukset erityisalueeksi määrättyjen kuntien toimenpideohjelmiksi, yhteensovittaa ministariöissä ja keskusvirastoissa tapahtuva toimenpiteiden valmistelu sekä laatia ehdotukset toimenpideohjelmaksi erityisalueeksi määrättyissä kunnissa kustannusarvioineen ja toteutusaikatauluineen.

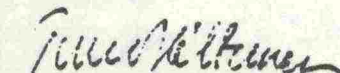
— — —

Käsiteltyään tehtävänsä erityisaluetyöryhmä jättää kunnioit-
taen mietintönsä valtioneuvoston kanslialle.

Helsingissä 5. päivänä huhtikuuta 1982

Risto Tienari

Timo Alhos

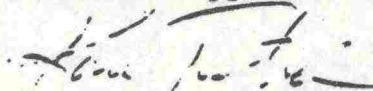

Timo Hiltunen

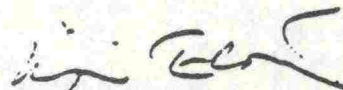

Jukka Linna

Anssi Paasivirta

Hannu Pelttari

Matti Sippola

Kare Turtiainen

Virpi Eloranta

Hannu Komonen

1 JOHDANTO

1.1 Aluepoliittinen puitelaki

Tasapainoisen alueellisen kehityksen edistämisestä annetun lain (532/81) 8 §:n nojalla valtioneuvosto voi määrätä valtioneuvoston kanslian esityksestä kunnan erityistoimenpiteiden kohteeksi (erityisalueeksi) jos kunnassa on:

- rakenteellisista syistä pysyvä työttömyys tai
- äkillisen muutoksen vuoksi syntyvä poikkeuksellisen korkea työttömyys tai
- kunnan elinkeinotoiminnan kehittämismahdollisuudet ovat osoittautuneet muutoin poikkeuksellisen vaikeiksi ja kunta on tällaisesta syystä joutunut muuta perusvyöhykettä oleellisesti huonompaan asemaan.

1.2 Valtioneuvoston päätös erityisalueista

Tasapainoisen alueellisen kehityksen edistämisestä annetun lain (532/81) 8 §:n nojalla valtioneuvosto määräsi 22.12.1981 erityistoimenpiteiden kohteiksi (erityisalueiksi) seuraavat:

Lapin läänistä	Enontekiön, Kittilän, Pelkosenniemen, Sallan ja Savukosken kunnat sekä Keminkä kaupunki,
Oulun läänistä	Kuivaniemen, Merijärven, Puolangan, Ristijärven, Yli-Iin ja Ylikimmin kunnat,
Pohjois-Karjalan läänistä	Enon, Juuan, Rääkkylän ja Valtimon kunnat,
Kuopion läänistä	Rautavaaran, Sonkajärven ja Tuusniemen kunnat,
Keski-Suomen läänistä	Pylkönmäen kunta sekä Äänekosken ja Suolahden kaupungit,
Vaasan läänistä	Ullavan kunta,
Mikkelin läänistä	Savonrannan ja Virtasalmen kunnat,
Kymen läänistä	Joutsenon, Rautjärven ja Ruokolahden kunnat sekä Imatran kaupunki,

Hämeen läänistä	Valkeakosken kaupunki,
Turun ja Porin läänistä	Siikaisten ja Merikarvian kunnat sekä
Uudenmaan läänistä	Pohjan kunta ja Karkkilan kaupunki.

3 TYÖRYHMÄN TOIMENPIDE-ESITYKSET

3.1 Yleiset toimenpiteet hallinnonaloittain

Liikenneministeriön hallinnonala

Lääninhallitusten erityisalueita koskeviin toimenpide-ehdotuksiin sisältyy noin parisataa yksittäistä toimenpide-ehdotusta liikenneministeriön hallinnonalalta. Kuten useimpien ehdotusten kohdalla todetaan, ne sisältyvät suurimmaksi osaksi jo tehtyihin toimenpideohjelmiin. Osassa ehdotuksia esitetään ohjelmien mukainen alkamisvuosi ja hanke aikaistettavaksi, osassa taas on kuntien toivomuksen mukainen alkamisvuosi. Eräissä ehdotetaan kohde toteutettavaksi virastojen ohjelmien mukaan ja eräät on otettu kokonaan ohjelmien ulkopuolelta.

Hallinnonalalla on käytössä 10-vuotissuunnittelu (PTS) ja 5-vuotissuunnittelu (KTS). Nämä ovat hanketasoisia suunnittelumenettelyjä. Budjettien laatimisen perustana on ollut 5-vuotissuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Liikenneministeriöstä esitetään, että valtioneuvoston ei tulisi tehdä hankkeisiin asti meneviä päätöksiä jos ei samalla osoiteta erillisrahoitusta niille.

Erityisaluetyöryhmä palaa paikkakuntakohtaisten toimenpideesitystensä kohdalla (luku 3.3.2) eräisiin keskeisiin liikenneministeriön hallinnonalan hankkeisiin. Tässä tarkoituksessa erityisaluetyöryhmä kiinnittää virastojen ja laitosten sekä liikenneministeriön erityistä huomiota juuri siinä esitettyihin erityisaluekuntien hankkeisiin.

3.3.2 Erityisalue työryhmän paikkakunnittaiset toimenpide-esitykset

Lääninhallitusten ehdotusten lukuisat paikkakunnittaiset toimenpide-esitykset käytiin läpi eri ministeriöiden kanssa. Näiden tarkistusten yhteydessä pyrittiin ottamaan huomioon lääninhallitusten esittämä kiireellisyysjärjestys. Työvoimaministeriön kanssa arvioitiin ehdotusten työvoimapoliittinen merkitys.

Yleisten toimenpiteiden ohella työryhmä on katsonut tarpeelliseksi esittää eräitä keskeisiä paikkakunnittaisia toimenpiteitä toteutettaviksi erityisaluekuntien kehittämiseksi ja työllisyyden turvaamiseksi. Työryhmä esittää, että seuraavassa eriteltäviä erityisaluekuntien yksittäisiä kehittämishankkeita (investointi- ja kehittämis-kohteita) tulisi pyrkiä edistämään ja aientamaan ao. hallinnonalan suunnitelmissa sekä toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan myös työllisyysvaroin.

— — —
Karkkila

Vt 2:n parannus välillä Karkkila - Olkkola.
(LM)

Vt 2, jalankulku ja valaistus. (LM)

Mt 133 Haavisto - Vihtijärvi, perusparannus.
(LM)

— — —
Pohja

Mt 104 perusparannus. (LM)

Mt 103 perusparannus. (LM)

— — —
Merikarvia

Mt 661 Kuvaskangas - Vaasan piirin raja.
Parantaminen. (LM)

Pienteollisuustilojen rakentaminen 1984-86.
(KTM, TVM)

— — —
Siikainen

Mt 270 Tuorila - Siikainen kk, aikataulu 1982-86.
Mt 270 Siikainen - Ala-Honkajoki (parantaminen),
aikataulu 1985-86.

Valkeakoski Lempääläntien silta ja siihen liittyvät liikennejärjestelyt. (LM)

Imatra Imatran tiemestaripiirin suolavaraston rakentaminen. (LM)
Imatran matkustajalaiturin rakentaminen. (LM)

Joutseno Finnish Chemicals Oy:n tehdaslaajennuksen edellyttämät tiejärjestelyt Joutsenossa. (LM)
Rauhan alikulkukäytävä. (LM)

Ruokolahti Äitsaari - Härskiä -tie 1983. (LM)

Savonranta Mt 474-muutos kantatieksi välillä Seikanlampi - Savonranta - Vihtari. (LM)

Juuka Teollisuusalueen kunnallistekniikan rakentaminen ja tiestön uudelleenjärjestely 1982-83. (SM, LM)

Rääkkylä Kevyen liikenteen väylien loppuunrakentaminen kirkonkylän kaava-alueella 1983-84. Vuoniemen laivalaituri 1982. (LM)

Valtimo Kuhmon tien, Keskuskatu - paikallistien ja Karhunkämmen vanhan tien perusparannustyöt. (LM)

Sonkajärvi Vihtasalmen sillan rakentaminen (yksityistie). (LM)

Äänekoski	Mustaniemen sataman rakentaminen 1982-83. (LM) Valtatie 4:n parantaminen välillä Kotakengäs - Telenokian liittymä ja Mämmensalmi - Enolanpuro 1984. (LM)
Suolahti	Suolahden venesataman rakentaminen 1983. (LM)
Pylkönmäki	Mt 636 Pylkönmäki - Karstula -tieosuuden paran- taminen öljysoratieteksi 1983-. (LM)
Kuivaniemi	Pentinniemen ot 1983. (LM)
Merijärvi	Mt 7891 Pyhäntäkoski - Pirttikoski. (LM)
Puolanka	Kt 78 Paltamo - Puolanka 1982. (LM)
Yli-Ii	Tie välillä Ii - Yli-Ii 1984-85. (LM)
Ylikiiminki	Oravisojan silta 1982. (LM)
Kemi	Ajoksen alueen ja syväsataman kehittäminen (syväsataman laajennus, Ajoksen teollisuusalueen vesihuolto, leirintäalue, satamaraiteen siirto Peurasaareen) 1983-85. (LM)
Kittilä	Sirkan kunnallistekniikan ja kaavateiden raken- taminen 1983-85. (LM) Kunnallistekniikan ja kaavateiden rakentaminen 1983-85. (SM, LM, TVM)
Savukoski	Savukosken tieverkon parantaminen Pelkosenniemen ja Savukosken välillä 1982-85 sekä Sallan ja Savukosken välillä vuodesta 1984 eteen päin. (LM)

6. MUUTA

N:o 497

Valtioneuvoston päätös

toimenpiteistä valtion viranomaisten kielenkäytön parantamiseksi

Annettu Helsingissä 23 päivänä kesäkuuta 1982

Valtioneuvosto on opetusministeriön esittelystä asian oltua valmistavasti valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan käsiteltävänä päättänyt:

Kansalaisten on vaikea käyttää oikeuksiaan ja täyttää lainsäädännön heille asettamia velvollisuuksia, jos säädösten sekä viranomaisten päätösten ja asiakirjojen kieli on vaikeaselkoista. Viranomaisten kielen vaikeaselkoisuus saattaa myös vähentää kansalaisten mahdollisuutta seurata ja valvoa viranomaisten toimintaa. Valtion viranomaisten tulee tämän vuoksi ryhtyä käytännön toimenpiteisiin virkatoiminnassa käytettävän kielen selkeyden ja ymmärrettävyyden parantamiseksi. 1

Säädökset, suunnittelu- ja päätöisasiakirjat, viranomaisten antamat ohjeet sekä yksityisille tarkoitettut asiakirjat on kirjoitettava siten, että niiden sisältö on vaikeuksista ymmärrettävissä ja olennaiset kohdat sekä tärkeimmät perustelut helposti havaittavissa. Muissa kuin pelkästään asiantuntijoille tarkoitetuissa asiakirjoissa on vältettävä ilmauksia, jotka eivät ole yleisesti tunnettuja tai eivät selity asiayhteydestä. Käytetyt käsitteet on tarvittaessa selitettävä.

Viranomaisten tulee valvoa asiakirjojensa kielen laatua ja huolehtia henkilökuntansa taidosta kirjoittaa ja puhua selkeää kieltä. Kunkin hallinnonalan ja viraston tulee ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin kielenkäyttönsä parantamiseksi. Ministeriöiden tulee harkita myös pysyviä järjestelyjä hallinnonalan kielenkäytön valvomiseksi ja huoltamiseksi.

Viranomaisten kielenkäytön parantaminen on hallinnon toimintatapojen järjeistämistä. Hallinnon kehittämistä vastaavana viranomaisena valtiovarainministeriö antaa ohjeita ja määräyksiä siitä, miten kielenkäytön parantaminen ja tarkkailu virastoissa järjestetään.

Oikeusministeriö tarkastaa valtioneuvoston ohjesäännön 44 §:n mukaisessa tarkastuksessa lakien ja muiden säännösten kieliasun sekä ohjaa säädösvalmistelua kielenkäytön parantamiseksi. Säädösvalmistelukoulutuksessa kiinnitetään erityistä huomiota valmistelijain kykyyn kirjoittaa hyvää säädöskieltä.

Kielen asiantuntijana viranomaisten kielenkäytön kehittämisessä toimii Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Valtion koulutuskeskus avustaa virastoja näiden hankkiessa kielenkäytön koulutusta henkilöstölleen.

Ministeriöiden tulee antaa valtiovarainministeriölle ja säädösvalmistelun osalta oikeusministeriölle näiden ministeriöiden antamien ohjeiden mukaisesti selostuksia toimenpiteistä, joihin kielenkäytön parantamiseksi hallinnon alalla on ryhdytty.

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1982.

Helsingissä 23 päivänä kesäkuuta 1982

Ministeri Kaarina Suonio

Opetusneuvos Osmo Ranta

TARTTUMINEN IKÄVIIN ASIOIHIN

Kaikkeen työhön liittyy ikäviä tehtäviä. Ikävät tehtävät on erotettava ikävästä työstä esim. työstä, jotka monotonisuutensa tai työolosuhteidensa puolesta on ihmisarvolle sopimatonta. Ikävät tehtävät ovat usein kerrallisia ja niihin yleensä liittyy vahvoja tunnelatauksia. Ikävät tehtävät voivat olla hyvin monien ikäviksi kokemia. Toisaalta tehtävän leimautuminen ikäväksi voi johtua hyvinkin persoonallisista pitämyksistä. Yhteistä ikäville tehtäville on se, että ne vievät kohtuuttomasti energiaa, laskevat työmotivaatiota ja hoitamattomina aikaansaavat usein huonontuvan kehityksen.

Seuraavassa on listattu eräitä strategioita ikävien tehtävien hoitamiseksi:

V ä i s t ä m i n e n

1. Hautaaminen. Asioita on kahdenlaisia: ne, jotka aika hoitaa jotka se on jo hoitanut. On kuitenkin muistettava, että ikävät asiat ovat sitkeähenkisiä.
2. Delegointi. Ikävän asian voi siirtää jonkun valmisteltavaksi tai hoidettavaksi. Sihteeri voi hoitaa esim. peruutuksen, työkaveri hankalan asiakkaan jne. Menettely saattaa joskus olla hyväksyttävä, mikäli oma tunnelataus estää asian auttamankin hoidon.
3. Huomioimattomuus. Tuttu menettely esim. avioliitossa: mies ei kuule lainkaan esitystä. Usein esimies työyhteisössä kehittää itselleen taituruutta lähentelevän huonokuuloisuuden tai välikoivan kuuntelukyvyn.
4. Kanavointi. Sosiaaliseen ja aineelliseen ympäristöönsä voi luoda vakiokanavat, joiden kautta informaatio siilaantuu. Ns. vanhan miehen hallinnossa kaikki tietävät, mitä asioita kärsii ja kenen kärsii ottaa esille. Näiden henkilöiden yleisnimitys on "meidän miehet".
5. Kierrollepano. Ikävistä asioista voi aina pyytää lausunnon, panna työryhmä selvittämään asiaa, siirtää asia ylemmälle viranomaiselle jne.

L ä h e s t y v ä h a l t u u n o t t o

1. Julkistaminen. Älä koskaan haudo ikäviä asioita yksin. Meissä jokaisessa on niin paljon itsesääliä ja pelkoja, että ikävän närehtäminen itseksensä johtaa kehäajatteluun. Ikävästä tehtävästä kertominen on jo sen analysointia ja lisää asian hallintaa.
2. Siirtäminen ajassa. Nuku yhden yön yli on arkinen, mutta pätevä neuvo. Sanonnassa puhutaan vain yhdestä yöstä.

3. Kirjoita tai piirrä. Kun olet yrittänyt kirjoittaa pari lausetta ikävästä tehtävästä, huomaat kuinka vähän olet sitä rationaalitasolla analysoinut. Olet siihen saakka mähkäillyt ikävän tehtävän herättämien tunteiden seurassa. Jos piirrät ikävän tehtävän riippuvuudet, se harvoin on tuhma kuva.

Ikävän tehtävän analysointi

1. Arvoristiriita. Tehtävä ja omat arvosi voivat olla sovitettamattomassa ristiriidassa. Mikäli näin on, voi olla myös tyytyväinen: ristiriita osoittaa, että ole ajatellut asioita myös omilla aivoillasi. Harvoilla on sellainen asema tai tehtävä, että voivat aina kieltäytyä arvojensa vastaisesta tehtävästä. Tavallisessa virkatyössä ristiriita tarkaistaa rimaa hipovalla minimisuorituksella. On syytä muistaa, että julkishallinnossa erimielisyyksien sieto kuitenkin on suurempi kuin esim. yritysorganisaatioissa.
2. Arvioi ikävä tehtävä.
 - 2.1. kunnianhimosi kannalta. Usein tehtävät, joita organisaatio ei arvosta, joista ei saa sosiaalista hyväksyntää joita eivät omat pumppusi noteeraa, tuntuvat ikäviltä. Rutiinin hyvä hoitaminen voi kuitenkin "kansalaisen" kannalta olla kaikkein tärkeintä.
 - 2.2. pelkojesi kannalta. Ikävä asia saattaa olla riskaabeli. Sen hoitaminen, siihen tarttuminen saat-
taa noeta oman nenäsi. Voit leimautua, epäonnistuttuasi maksat viulut, jälkiviisaat pitävät peijaiset kustannuksella. Tehtävä ei sisänsä ole ikävä, pelkosi tekevät siitä ikävän.
 - 2.3. kykyjesi, taitojesi, kokemustesi kannalta. Mitä nuorempi virkamies, sitä vaikeampi myöntää, että kantti ei vielä kestä asian hoitamiseen. Mitä vanhempi virkamies, sitä vaikeampi myöntää, että kantti ei enää kestä asian hoitamista. Edellinen on huuli, mutta hyvään ammatin hallintaan kuuluu myös kompetenssinsa rajojen tiedostaminen

Psykologiset motivointikeinot

1. Itsensä palkitseminen. Niin hupsulta kuin tuntuukin "kukkomunii"-efekti pätee yhtä hyvin aikuisiin kuin lapsiinkin. Ikävän tehtävän yliviivaaminen tehtävälistassa, kahville lähteminen tai ryypyn odotus tehtävän jälkeen saa ihmeitä aikaan.
2. Mässäile panettelulla. Ikävän tehtävän takana on usein joku konkreettinen taho. Parjaa tämä taho tietoisesti (koska kuitenkin teet sen mielessäsi). Huomaat, että sinun on pantava asioita järjestykseen. Kun olet tehtävän saanut loppuun, huomaat, että em. taho on ymmärrettävä, jos kohta vähän vaivalloinen ja aikaa vievä.

3. Kiihdytä itsesi raivoon. Kunnon rähjäminen saattaa puhdistaa mykeentynyttä ajattelua. Hyvä tapa tulee usein kalliiksi: tehdään hommia, joita ei tarvitsisi loppujen tehdä.
4. Asian kääntäminen (paradoksaalinen intentio). Meidät on ujutettu pitämään monia asioita ilman muuta ikävinä. Kuvittele, että joudut pitämään alustuksen aiheesta "korkea verotus on hyvinvoinnin ehto". Aihe pakottaa kääntämään totutut kliseet ympäri ja huomaamaan, kuinka totunnaisesti on ajatellut.

Aktiivinen itsekasvatus

1. Työn yhteisöllisyys. Mitä enemmän työn käsittää yksilölliseksi suoritukseksi, sitä enemmän on valmis poissulkemaan ja rajaamaan työtehtäviään. Yksilöllinen suoritus edellyttää vastuun ottamista myös ikävistä tehtävistä. Kulttuuri-
piirimme kasvatusihanteet painottavat kuitenkin yksilöllistä selviytymistä mm. koulussa.
2. Uudelleenkonstruointi. Ikävien tehtävien vähentäminen edellyttää aktiivista toimintaa. Voivottelu byrokratian kankeudesta on monesti aikaansaamattomuuden selittelyä.
3. Jatkuva opiskelu. Opiskelua on lukeminen, kuunteleminen, koulutukseen osallistuminen, mutta oppia voi omista petty-
myksistään ja epäonnistumisistaan.

MUISTIOIDEN JA LAUSUNTOJEN KIRJOITUS- JA TARKISTUSOHJEITA

POISTA 90 % KAIKISTA PYRKIÄ-VERBEISTÄ JA TARKISTA, OLISIKO JÄLJELLE JÄÄNEISSÄKIN VAIN TARKOITUS TEHDÄ JOTAKIN

POISTA 90 % KAIKISTA SUORITTAA-VERBEISTÄ JA TARKISTA, OLISIKO JÄLJELLE JÄÄNEISSÄKÄÄN KYSYMYS ESIM. MAKSUN SUORITTAMISESTA

TEE JOTAKIN JONKIN PUITTEISSA VAIN, JOS TEET SEN IKKUNALLA

MUUTA RESURSSIT IHMISIKSI, VEIKEIKSI JA RAHAKSI

JOS KIRJOITAT OLEMASSA OLEVISTA ASIOISTA NIIN TARKISTA SAMALLA MILLAISIA OVAT NE OLEMASSA OLEMATTOMAT ASIAT

MUUTA SUURUUSLUOKKAA OLEVAT ASIAT ISOIKSI TAI PIENIKSI

KÄYTÄ KOHDISTUA-VERBIÄ VAIN, MIKÄLI KIRJOITAT AUTOMAATTI-PYSSYISTÄ

POISTA KAIKKI TAHOLLA-ILMAUKSET JA TARKISTA, MISSÄ JOTAKIN TEHDÄÄN

POISTA KAIKKI TOIMESTA-ILMAUKSET JA TARKISTA, KUKA TEKEE JA JOS NIIN MITÄ

KÄYTÄ ILMAISUA HYVÄKSIKÄYTTÄÄ, JOS KIRJOITAT YKSINKERTAISISTA, JYMÄYTETTÄVISTÄ IHMISISTÄ

TYÖVOIMAMINISTERIÖ TULEE TEKEMÄÄN PÄÄTÖKSEN, JOS MINISTERI LÄHTEE VIRKAHUONEESTAAN JA TODELLA TULEE JONNEKIN, MUUTEN EI

POISTA 50 % KAIKISTA TAPAHTUA-VERBEISTÄ

KIRJOITA KEHIKOSTA VAIN, JOS TARKOITAT PUUSEPÄNTYÖTÄ

SELOSTA ASIAA JONKIN HENKILÖN OSALTA, MIKÄLI TODELLA TARKOITAT HENKILÖN OSIA; PÄITÄ, KÄSIÄ TAI JALKOJA

KERRO KARTOITUSTYÖSTÄ, MIKÄLI HALLITSET MAANMITTAUSALAA

MUISTA, ETTÄ JOHTUEN-SANA ON AINA VÄÄRIN

POISTA KAIKKI -KOHTAISET, ELLET TARKOITA ESIM. VASTAKOHTAISTA

JONKIN ASIAN HUOMIOIMINEN EI OLE VIELÄ YHTÄÄN MITÄÄN

JOS SINULLA ON KOKONAISVALTAINEN ASIA, NIIN SELVITÄ ENSIN, MIKÄ ON KOKONAISVALTA

PERUSTAVAA LAATUA OLEVIA EI OLE

7. JULKAISULUETTELO

JULKAISUJA:

TIE- JA VESIRAKENNUSLAITOS

1. TOIMINNANSUUNNITTELU JA SEURANTA

Hallinnonjohdon neuvottelupäivien pöytäkirja
(O/Hha-68/5.7.82)

Tie- ja vesirakennuslaitoksen toimintakertomus 1981

Tienpidon toimenpideohjelman tarkistaminen ja jatko-
käsittely. Cajeet piireille. (O/Ta-28/2.7.82)

Hallinnon toiminnansuunnitteluohje. (TVH 701520)

Tiensuunnittelun toiminnansuunnitteluohjeisto.
(TVH 723077)

Rakennustoiminnan nykytilan kuvaus (O/R-18/16.4.82)

Kelirikkoteillä noudatettavat toimintaperiaatteet.
(TVH 743214)

Tienpitoainesten ja ottopaikkojen hankintaohjeet.
(TVH 731613)

Päätoimintojen tavoitteistot:

Hallinnon tavoitteet. (O/Hha-66/16.6.82)

Rakennustoiminnan tavoitteet. (O/R-27/19.5.82)

Teiden kunnossapidon tavoitteet. (O/Kp-20/1.2.82)

Suunnittelun tavoitteet (Stie-842/11.5.82)

Suunnittelutoiminnan tavoitteiden suunnittelu
- nykytilan kuvaus (Suunnitteluosasto/4.1982)

Yksityisen tien paikallistieksi muuttamisen
perusteet. (TVH 712297)

Tavoitteiden suunnittelu tunnuslukujen avulla
tie- ja vesirakennuslaitoksessa. (TVH 713223)

Tavoitteilla johtamisen keinot. (TVH 713225)

2. RAKENTAMINEN

Tie- ja vesirakennuslaitoksen toimintaperiaatteita
ympäristön hoidossa. Ympäristöpolitiikka. (TVH 722334)

Hämy-projekti: raportti 1 (Tt/1982)

3. TUTKIMUS JA KEHITTÄMINEN SEKÄ TILASTOT

Tilastotietoja tien- ja sillanrakennustoiminnasta
v. 1981. (TVH 732894)

Tietoja yleisistä teistä 1.1.1982 (O/Tt-27/14.5.82)

Yleisten teiden kunnossapitotilasto 1981. (TVH 712895)

Näin liikuttiin vuonna 1980. (TVH 713204)

Valtakunnallinen liikennevirtatutkimus 1981
(TVH 713202)

MUUT VIRASTOT JA LAITOKSET SEKÄ ULKOPUOLISET

Valtion töiden suunnitteluvalmiustyöryhmän mietintö.
(30.4.82)

Keiteleen-Päijänteen rautakanavan alennuskuljetus-
kokeilu 1980-81 ja uittokanavan kannattavuus.
(LM:n asettaman työryhmän mietintö)

Valtion henkilöstön virkistys-, harrastus- ja loma-
toiminnan kehittämistoimikunnan mietintö.

Tie- ja maarakennuskustannusindeksit 1980=100
(Tilastokeskus, tutkimus nro 75).

Seutukaavoituksen ohjetyöryhmän mietintö.

Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1981

Kertomus Eduskunnalle niistä toimenpiteistä,
joihin Eduskunnan tekemät muistutukset valtio-
varain hoidosta ja tilinpidosta vuonna 1979
ovat antaneet aihetta

Suomenselkä-seurantatyöryhmän väliraportti

Iijokilaakso-seurantatyöryhmän välimietintö

Lappi-seurantatyöryhmän välimietintö

Pohjois-Karjala-seurantatyöryhmän välimietintö

Ylä-Savo-seurantatyöryhmän väliraportti

Erityisaluetyöryhmän mietintö

Julkisen sektorin käsitteestä (Seppo Tiihonen,
VM:n järjestelyosasto 1981)

Hyvään ja selkeään virkakieleen (R. Vornanen,
Helsingin teknillinen korkeakoulu, opetusmoniste 3)